

ORKÖY *anılarım*

CAHİT NASIRLI

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

ORKÖY *anılarım*

Cahit NASIRLI
Orman Yüksek Mühendisi

Türkiye Ormancılar Derneği

Türkiye Ormancılar Derneği
(The Foresters' Association of Türkiye)

Cumhuriyet Mahallesi Tuna Caddesi No: 5/8 Kızılay 06420 Çankaya/Ankara
Tel-Faks: +90 312 433 84 13 – 433 26 64
E-posta: tod1924@ormancilardernegi.org

ORKÖY Anılarım
Ankara, 2025

TOD Yayın No: 76

Yazar: Orm. Yük. Müh. Cahit Nasırlı

Grafik Tasarım: Mehmet Kayabaşı

ISBN: 978-625-97519-6-2

PDF: <https://www.ormancilardernegi.org/Yayinlar>

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Bahçekapı Mah. 2477 Cad. No: 6 Şaşmaz - Etimesgut / ANKARA
Sertifika No: 46753 • +90 (312) 278 8200 • emsal@emsalmatbaa.com.tr

Önerilen atıf şekli:

Nasırlı, C. 2025. ORKÖY Anılarım. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını,
Yayın No 76, ...s. Ankara.

© Bütün hakları saklıdır. Türkiye Ormancılar Derneğinin ve yazar(lar)ın yazılı izni olmaksızın kitabın tümünün ya da bir kısmının elektronik, mekanik veya fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz. Bilimsel kurallar çerçevesinde kaynak gösterilmek suretiyle atıf yapılabilir.

SUNUŞ

Türkiye, neredeyse iki asra yaklaşan bir ormancılık birikimine erişmiştir. Geçen süreç içerisinde, nasıl bir ormancılık örgütü ile ülke ormanlarının yönetilmesi gerektiği sürekli tartışma konusu olmuştur. Tartışılan bir başka konu ise orman insan ilişkileridir. Bir grup meslektaş, ormancılık örgütünün sadece silvikültür, ağaçlandırma, amenajman vb. teknik işlere odaklanması görüşünde ısrar edip, polisiye önlemlerle ormanların korunmasını sağlayabileceğini savunmuştur. Buna karşılık, önemli sayıda meslektaşımız, orman ile insanın arasında çıkan sorunların da aslında çözüm bekleyen ormancılık sorunları olduğu düşüncesini sürekli dile getirmiş ve orman köylülerinin ormana bağımlılığını azaltan, suç işleme nedenlerini ortadan kaldıran eylemler geliştirilse, ormanların daha başarıyla korunup geliştirilebileceğini savunmuştur.

Sayın Cahit Nasırlı, bir süre ayrı kalmak zorunda kalmışsa da çalışma alanını seçim hakkı bulduğunda, daima orman insan ilişkilerini iyileştirici çalışmalar yapmayı tercih etmiş bir meslektaşımız ve Derneğimiz üyesidir. İyi bir orman mühendisi olarak orman genel müdürü görevine kadar yükselmiş olan Sayın Cahit Nasırlı'yı meslek camiamız bir ORKÖY'cü olarak görür ve bilir. Ülke ormancılığı ile Türkiye kırsal yaşamının geliştirilmesindeki potansiyel gücü ile ORKÖY kurumu, bugün Orman Genel Müdürlüğünde bir daire başkanlığı düzeyine indirgenmiş haldedir. Fakat ORKÖY'e biçilen daire başkanlığı rolünün doğruluğu ve yeterliliği üzerinde halen bir tartışma devam etmektedir ve yakın gelecekte de bu tartışmanın sürmesi beklenmelidir.

Ormanlarımızın süreklilik ilkesine uygun yönetilebilmesi için, ilişkili sosyal kesimlerin etki ve rolünün önemini bilen Derneğimiz, geçmiş ORKÖY deneyimlerinin belgelenmesini, sistematik bir şekilde irdelenmesini önemsemektedir. Geçmiş deneyimlerin doğru incelenmesinin, gelecekle ilgili doğru stratejiler geliştirmenin ön koşulu olduğunu düşünüyoruz. Bu bakışla, ORKÖY tarihinin anlaşılmasına büyük katkı yapabilecek bir çalışma olan, Sayın Cahit Nasırlı'nın orman köy ilişkileri alanındaki anılarını yayınlamayı yararlı bir kamu görevi olarak kabul ettik.

Pek çok kişinin aksine, artık emekli oldum deyip köşesine çekilmeyen, yazmak gibi önemli bir külfete katlanarak, birikimlerini hem bugünün hem de gelecek kuşakların incelemesine açan üyemiz, meslek büyüğümüz Sayın Cahit Nasırlı'ya Derneğimiz ve mesleğimiz adına teşekkür ediyoruz. Bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen başta dernek üyelerimiz olmak üzere, tüm emek sahiplerine ayrı ayrı teşekkür eder, çalışmanın ülke ormanları ve köylüleri için yararlı olmasını diliyoruz.

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

58. DÖNEM YÖNETİM KURULU

ÖNSÖZ

Yetmişli yıllarda Türkiye ormanlarının içinde ve bitişiğinde 10 milyon insan yaşamaktaydı. Tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ve savaşlara sahne olmuş ormanlarımızın yarısından fazlası bozuk karakterdeki ormanlara dönüşmüştü. Başta Celâli İsyanları olmak üzere, çeşitli nedenlerle orman içine pek çok insan yerleşmişti. Ülkenin en fakir, kırsal alanda yaşayan nüfusun, en geri kalmış kesimini oluşturan orman köylüleri ile ormancılığımız arasında sorunlar çoktu. Orman işletmeciliğinin ilk yıllarından beri, çeşitli ormancılık faaliyetleri orman köylülerine iş olarak verilmiş, bu köylülerin geçimleri desteklenmek istenmişse de, bir türlü kapanmayan gelir açığını telafi etmek üzere ve istemeyerek de olsa, orman içine yerleşme, tarla açma, kaçakçılık, yangın çıkarma vb. orman suçları işlenmekteydi. Bu suçlarla mücadele ederken, orman teşkilatı birçok şehit verdi.

Önceleri orman köylülerinin işledikleri bu suçlara karşı cezai hükümlerle mücadele edildiği bir gerçektir. Yılların tecrübesiyle birlikte, orman suçlarının yalnız cezai hükümlerle önlenemeyeceği gerçeği görülmeye başlandı. 1970 yılına gelindiğinde önce ilk defa bir Orman Bakanlığı kuruldu, ardından Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) isimli bir ormancılık örgütü oluşturuldu. Aslında bu kuruluş ormancılığımız için bir paradigma değişimiydi. ORKÖY; orman köylülerinin sorunlarının ancak planlı ve projeli yaklaşımla çözülebileceği düşüncesiyle, ilçe kalkınma planları hazırladı, köylü aileleri ve kurdukları kooperatifleri destekledi. Önceleri tekil üretim tesislerine destek verirken, zamanla Köykent örneğinde somutlaşan bölgesel gelişim projelerine yöneldi. Orman Genel Müdürlüğünün sos-

yoekonomik kökenli sorunlarına da, ağaçlandırma ve erozyon kontrolü projelerine de destek olmaya çalıştı. Ormancılık ve kırsal kaynakların etkin yönetimi için gerekli optimal bir nüfusun kırdaki fakat kalkınmış bir şekilde yaşamasını sağlarken, kentlere yönelmiş düzensiz göçün olumsuz etkilerinden ülkeyi korumaya çalıştı. Aslında, benim de aralarında bulunmaktan her zaman onur duyduğum, ormancılığın sosyal yanında çalışmak isteyen, bu alanı kendilerine uzmanlık alanı seçen geniş bir meslektaş grubunun, ORKÖY'cülerin oluşmasının da yolunu açtı. Anayasa'nın 169 ve 170. Maddeleri halen geçerliken ve bu maddelerin gereğini yapabilmek için ORKÖY gibi bir kuruma açıkça ihtiyaç duyulmaktayken, 12 Eylül askeri darbesiyle başlayan süreçte önce küçültüldü ve ardından bir kapanma yaşadı. 1992 yılında yeniden açılrsa da, bu defa yaşanan sivil görünümlü zihniyet değişimi nedeniyle 2010 yılında bir daha kapatıldı. Daire başkanlığına dönüştürülmesi aşamalarında yapılan, liyakattan uzak politik atamalarla orman köy ilişkileri alanına hiçbir yeni bakış açısı getirilemedi, zamana uygun ve geleceği ışık olacak bir vizyon üretilmedi.

Bugün yaşanan orman yangınlarının genişlemesi sorununda da, kırdaki işçi bulamayan orman işletmeleri probleminde de, kentteki insanın aşırı pahalı tarımsal ürün tüketme sıkıntısında da, yaşanan ORKÖY deneyiminin payı var. İnsan ile orman ilişkisi içerisinde oldukça, ormancılığın sosyal bir boyutu olmak zorundadır ve ORKÖY deneyiminin hem günümüz hem gelecek kuşaklarca iyi bilinmesi gereklidir.

ORKÖY'ün kuruluşundan müstakil daire başkanlığına dönüştürülüp kapatıldığı 1984 yılına kadar, çeşitli kademelerinde kesintisiz ve etkin görev almış biri olarak, anılarımı kaleme almak ve deneyimlerimi ilgililerle paylaşmak istedim. Hazırladığım

çalışmayı Türkiye Ormancılar Derneği (TOD)'ne, yayınlanmak üzere gönderdim. Ormancılık ve meslektaş sorunları hakkında çok değerli ve etkin çalışmalar yapan TOD'un değerli Genel Başkanı Sayın A. Hüsrev Özkara, anıları okuduğunu, değerli bulduğunu, bu konuda zaten daha ayrıntılı bir kitap hazırlanmakta olduğunu söyledi. Bu kitap çalışmasını da memnuniyetle karşıladım ve destek olacağımı ifade ettim. ORKÖY'de genel müdürlük de yapmış bir meslektaşım olarak, TOD Genel Başkanı A. Hüsrev Özkara ve yönetim kurulu üyelerine hem bu çalışmanın basımına hem ORKÖY tarihiyle ilgili kapsamlı çalışmalara verdikleri destek için teşekkür ederim. Hazırladığım anılar metninin tamamını inceleyen, düzeltme önerilerinde bulunan Prof. Dr. Kenan Ok'a, Prof. Dr. Mehmet Özalp ve Doç. Dr. Fatih Temel'e, çalışmamı değerlendirerek son okumalarını yapan ve kitabın basım işlerini yürüten Orm. Yük. Müh. Hayriye Ertuğrul'a yapıcı katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım. Anılarımin yazılmasında beni teşvik eden eşim Aynur Nasırlı'ya, oğlum Serhan Nasırlı ve kızım Seray Nasırlı'ya minnetlerimi sunarım.

Cahit NASIRLI
2025, İstanbul

İÇİNDEKİLER

Orman Köylüsüyle İlk Tanışmam.....	1
Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğünün Kuruluşu.....	2
Orköy'ün Kuruluş Amaçları	3
Orman Köyleri İle İlgili Plan ve Projelerin Düzenlenmesi.....	5
Almanya'da Meslek İçi Eğitim Çalışmaları	9
Goethe Lisan Okulu.....	10
Köy El ve Ev Sanatları Araştırılması	15
Türkiye'ye Dönüş.....	28
Avrupa Konseyi El Sanatları Toplantısı.....	32
CHP-MSP Koalisyonu ve Orköy Çalışmaları	38
Yerinde Kalkındırılmayan Köylerin Nakli Meselesi	39
Bütçe Oluşturma Çalışmaları ve Projeler.....	42
Bazı Avrupa Ülkeleri Dağ ve Orman Köylerinde Teknik Gezi	49
Visp Kantonunda İnceleme	55
Saint Moritz Kayak Merkezi Gezisi.....	56
Bülent Ecevit Hükümeti ve Orman Köy İlişkileri.....	59
İlk Köykent Bolu Mudurnu Taşkesti Uygulaması.....	60
Siyaset, Liyakat ve Orköy Çalışmaları	63

Oniki Eylül 1980 Askeri Darbesi ve Orman Köylü İlişkileri	66
Orköy Genel Müdürlük Rütbesini Kaybediyor	66
Basında Orköy.....	71
Tbmm’de Güvenlik Konseyince Kurulan Komisyon.....	75
Atatürk Orman Çiftliği’ne Taşınma	78
Orköy Ve 2/B Arazileri	82
Anavatan Partisi İktidarı Dönemi	84
Yeni Orköy Daire Başkanının Atanması	87
Orköy Daire Başkanlığının Kapatılması.....	88
Orköy’ün Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğüne Taşınması	90
Mesleki Misyonda Zorunlu Değişim ve Arayışlar	95
İlk Görev Yerim Orman Genel Müdürlüğüne Dönüş.....	100
Orman Bakanlığının Yeniden Kurulması	101
Orköy Genel Müdürlüğüne Dönüş.....	107
İkinci Köykent Uygulaması	110
Orman Genel Müdürlüğüne Atanmam	114
Sonuç Olarak.....	117

ORMAN KÖYLÜSÜYLE İLK TANIŞMAM

Ben Cahit Nasırlı, emekli Orman Genel Müdürü. Orman köyleri ile ilk tanışmam 1963 yılında İÜ Orman Fakültesi 2. sınıfından, 3. sınıfa geçtiğim yaz döneminde, Antalya Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı Cevizli Orman Bölge Şefliğinde bir grup arkadaşla yaptığımız staj esnasında oldu. Bu stajda birçok ormancılık çalışması yanında, orman yangınlarıyla da ilk defa tanışmış ve Toroslar'daki orman yangınlarına karşı verilen çok sayıda mücadeleye katılmıştık.

Daha sonra, 1965 yılında fakültede IASTE'nin (Uluslararası Talebe Mübadele Teşkilatı) öğrenci değişim programı için açtığı imtihanı kazanarak, orman teşkilatında staj yapmak üzere, Almanya'ya gittim. Burada 4 ay süre ile tüm ormancılık çalışmalarında bilfiil günde 8 saat çalışarak, Alman ormancılığı, orman köylüsü ve Alman sosyal ve kültürel hayatı ile tanışma imkânı buldum. Gördüm ki, Alman ormancılığı benim kriterlerime göre en az 50 yıl ileride!

1966 yılı Haziran ayında, derece Orman Mühendisi olarak mezun olduğum İÜ Orman Fakültesinden 3 ayrı kürsüden asistanlık teklifi almama rağmen, bu teklifleri kabul etmeyerek ve fakültede edindiğim teorik bilgileri meslekte uygulamak ümidiyle ayrıldım. İtiraf ederim ki, çıktığım yolda büyük bir hayal kırıklığına uğradım.

Fakülteden Haziran 1966'da mezun olduğum yıl ilk memuriyete ve görevime atandım. İlk çalışma yeri olarak Vize Orman İşletmesinde görev aldım. Sırasıyla Bölge Şefi Refikliği, Orman Yol Planlama Grup Mühendisliği yaptıktan sonra Vize Orman İşletmesine bağlı Yumurtatepe (Kışlacık) Orman Bölge Şefliği görevine başladım. Görevim esnasında tespit ettim ki, yaklaşık 30 görevden sadece 5 tanesi teknik ormancılık, geri kalanı ormancılıkla bağlantılı olmakla birlikte halk ve orman köylerinin sosyal ve ekonomik sorunlarıyla ilgili işlerdi. Bu sosyal ve ekonomik şartlar devam ederken teknik ormancılık faaliyetlerini yapabilmenin ve ormanları korumanın mümkün olmadığı sonucuna vardım.

ORMAN KÖY İLİŞKİLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN KURULUŞU

Ben taşrada mücadele ederken, Ankara'da zamanın Orman Genel Müdürü Hakkı Süha Karamızrak ve Tarım ve Orman Bakanı Bahri Dağdaş arasında meydana gelen bir ihtilaf nedeniyle, Başbakan Süleyman Demirel tarafından müstakil bir Orman Bakanlığı kurulmasına karar verilmiş ve ilk Orman Bakanlığına, Artvin Milletvekili Orman Yüksek Mühendi Sabit Osman Avcı atanmıştır (11 Ağustos 1969).

Orman Bakanlığının kuruluşundan sonra, 21 Ocak 1970 tarihinde Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) kurulmuştur. ORKÖY Genel Müdürlüğüne Kastamonu Orman Bölge Müdürü Cavit Dinçel atanmıştır.

İkinci Süleyman Demirel Hükümeti 6 Mart 1970 tarihinde sona ermiş ve yerine kurulan yeni Demirel kabinesinde Orman Bakanı olarak Hüseyin Özalp görev almış, Cavit Dinçel

ORKÖY Genel Müdürü olarak kalmıştır. Bu arada yeni kurulan Orman Bakanlığının teşkilatlanması amacıyla, çalıştığım şefliğin komşusu olan Kömürköy Orman Bölge Şefliği görevini yürüten, İstanbul'da İşletme İktisadı Enstitüsünü de bitirmiş Erol Birsin, Ankara'ya Orman Bakanlığı Personel Dairesi Başkanlığına atandı.

Erol Birsin bana “*Senin, orman köylülerinin sosyal ve ekonomik durumları nedeniyle teknik ormancılık faaliyetlerinin yapılamadığı ve ormanları korumanın mümkün olmadığı, soruna ancak Ankara'da merkezde esaslı çözüm yollarının bulunabileceği konusundaki görüşünü biliyorum. İşte sana bir fırsat.*” dedi. Ardından “*ORKÖY Genel Müdürlüğü kuruldu. Ankara'ya gel, birlikte Genel Müdürü tebrik etmeye, tanışmaya gidelim.*” teklifinde bulundu. Birlikte Cavit Dinçel'e gittik. Genel Müdür, orman köyleri için neler yapmayı düşündüklerini, kendisinin de Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğünden geldiği için, sorunları çok iyi bildiğini söyledi. Ben de bu konudaki düşüncelerimi anlatınca, çok olumlu karşılıklarını, genel müdürlüğe atanırsam birlikte çok güzel çalışmalar yapabileceğimizi anlattı. Bu görüşmelerin sonucu olarak, 5 Aralık 1970 tarihinde ORKÖY Genel Müdürlüğüne Bölge Planlama Uzmanı olarak atandım.

ORKÖY'ÜN KURULUŞ AMAÇLARI

ORKÖY Genel Müdürlüğünün kuruluş amacı; o tarihlerde kırsal alandan kente ve yurt dışına yoğun bir göç yaşanıyor olmasına rağmen, yine de nüfusun %35'inin kırsal alanda ve ormanlardan yararlanarak yaşamasının verdiği sorunlara çözüm aramaktı. Ülkemiz ormanlarının içinde ve bitişiğinde 20.161 adet köyde yaşayan 10 milyon insanla ormanlarımız arasında, hiçbir ülkede görülmeyen organik bir bağ bulunmaktaydı. Kırsal işsizlik, gelir

açığı insanları ormandan çözümler çıkarmaya zorluyor ve pek çok orman suçunun nedenlerini oluşturunuyordu.

Alan, servet, artım ve diğer nitelikleri sınırlı olan ve çeşitli nedenlerle odun hammaddesi üretimi açısından %50'si bozuk orman varlığımız ile yaşam düzeyi tüm ülke toplumun en gerisinde, gelir düzeyi Türkiye ortalamasına göre en düşük seviyelerdeki orman köylümüz arasında, karşılıklı ve çok çeşitli sorunlar bulunmaktaydı.

Her ne kadar ormanların işletilmesi ve diğer ormancılık faaliyetleri orman köylülerinin katkılarıyla yapılmakta ve bu işlerden bir gelir elde etmelerine yardım edilmekteyse de, içinde bulundukları sosyal ve ekonomik şartlar nedeniyle verilebilen ormancılık işleri yeterli olmuyor, orman köylü ilişkileri olumsuz yönde etkileniyordu. Normal şartlarla gelir temin edemeyen orman köylüleri, asgari şartlarla da olsa yaşamlarını sürdürebilmek için, ormanlarda usulsüz kesim yaparak, tarla açarak, orman içine yerleşerek, hayvanlarını otlatarak sürekli ormana yöneliyordu. O dönemin köylüleri, yanık sahalarda iş sahası temin etmek, otlak oluşturmak veya tarla yeri kazanmak üzere kolayca açma yapmak gayesiyle yangın çıkarmakta, ormanlar aleyhine suç işlemekteydiler.

Orman köylerinin içinde bulundukları ağır koşullar nedeniyle, ülke genelinde olduğu gibi, orman köylerinden de kentlere ve yurt dışına göçler olmaktaydı. Kırsal alandan kentlere yapılan gelişi güzel göçler nedeniyle kentlerde de büyük sorunlar başlamıştı. Yaşanan bu göçleri kentlerde karşılayacak gerekli alt ve üst yapı tesislerinin planlanmamış olması, bu defa da yeni yeni büyüyen şehirlerde çarpık kentleşme olayını meydana getirmişti. Gecekondulaşma ile öne çıkan çarpık kentleşme de büyük sorunlara, telafisi zor ve daha pahalı yatırımlara neden olmaktaydı.

Bütün bu olumsuzlukları orman bölge şefliği yaptığım yörede bizzat görmüştüm.

O halde ORKÖY Genel Müdürlüğünün sorumlu olduğu ormanları koruyabilmesi ve geliştirmesi, halktan kaynaklanan sosyal ve ekonomik kökenli sorunları öncelikle çözebilmesi için, orman içi ve bitişiğinde bulunan ve ülkenin hatta kırsal kesimin en fakir kesimini oluşturan orman köylülerinin kalkınmasına katkıda bulunmayı kendisine amaç edinmesi gerekiyordu. Bu kapsamdaki çalışmalar planlı bir şekilde yapılmalıydı. Buna bağlı olarak orman köylerinin sosyoekonomik kalkınma planlarının yapılması gerekiyordu.

ORMAN KÖYLERİ İLE İLGİLİ PLAN VE PROJELERİN DÜZENLENMESİ

Orman köylerinin sosyoekonomik planlarının yapılabilmesi için, orman köyleri ile ilgili sosyal ve ekonomik verilerin olması gerekiyordu. Bu nedenle gerekli etüt-envanter formları hazırlanarak, genel müdürlüğe bağlı etüt-plan heyetlerine verilmiş ve bu formların bizzat arazide orman köylerinde doldurulması sağlanmıştır.

Kırsal planlama konusunda ise, sayıları az da olsa yazılmış yerli ve yabancı yayınlardan faydalanılarak, ülkemiz gerçekleri ışığında, ilçe bazında orman köyleri kalkınma planı dispozisyonu hazırlanmıştır. Genel Müdür Cavit Dinçel bölge planlama gurubunu toplayarak, model olarak ilk ilçe kalkınma planının Ankara ili, Beypazarı ilçesinde yapılmasını uygun gördü ve ilk orman köyleri kalkınma planını yapmayı bizlere görev olarak verdi. Bölge planlama şubesi kuruluşu; Şube Müdürü Erol Duruöz, Şube Müdür Yardımcıları Yalçın Anıl ve Çelik Güçök, uzmanlar

Cahit Nasırlı, Erhan Genç, Türkan Tezcan, Yener Demirel ve Mete Koçak şeklindeydi. Genel Müdür tarafından verilen görevi yerine getirmek üzere, planlama sırasında; bitkisel planlamadan Türkan Tezcan, hayvancılık bölümünden Yener Demirel ve Mete Koçak, orman sanayi ve el sanatlarından Erhan Genç ve alt yapı planlamasından ben, Cahit Nasırlı sorumluydu. Genel Müdür Cavit Dinçel iki ay süre verdi, bu sürede planın hazır olmasını istiyor ve itiraz istemiyordu. Genel Müdür'ün bizlere görev verdiği konuşması bitince ben söz aldım, *“Alt yapı denince bunun yol, su ve elektrik bölümünü kapsadığını bunların her birinin birer akademik branş olduğunu”* ifade edince, Genel Müdür sen orman yol planlamada çalıştın. Sen bunu yaparsın dedi.

Bölge planlama uzmanı arkadaşlar konu ile ilgili kamu kuruluşları ile temasa geçtiler, gerekli dokümanları topladılar ve yoğun bir çalışmayla, belirlenen sürede Beypazarı Orman Köyleri Kalkınma Planını hazırladık. Ciltli olarak Genel Müdür'e takdim ettik.

O tarihlerde plan ve proje kavramları ülkemiz için çok yeniydi, hele kırsal alan için yapılmış böyle bir plan yoktu.

Yine o tarihlerde Orman Genel Müdürü Ömer Özen'le, ORKÖY olarak bir mücadele içerisindeydik. Ömer Özen ORKÖY'ün, halk üzerindeki mevcut ve olası gücünü görebilmiş biri idi ve bu yeni kurumun kendisine bağlanmasını istiyordu. Bu tehlikeyi bilen Cavit Dinçel hazırladığımız Beypazarı Orman Köyleri Kalkınma Planını aldığı gibi, Devlet Planlama Teşkilatı'na (DPT) gitti. Planı inceleyen DPT uzmanları, planın ilk nüshasını kırsal alan için yapılmış mükemmel bir plan olarak onayladı.

Bundan sonra ORKÖY'ün yükselme devri başladı.

Beypazarı Orman Köyleri Kalkınma Planının DPT’den geçmesi ORKÖY Genel Müdürlüğüne büyük bir prestij kazandırmış, bu başarıdan dolayı genel müdür tarafından bölge planlama grubuna yazılı takdirname verilmişti.

İlçe Kalkınma Planında özetle, genel durum (mevcut varlıklar), halen yapılan faaliyetler, mevcut sorunlar ve önerilen faaliyetler bulunurken, ekinde gelir açığını kapatacak sektörel tip projeler yer almaktaydı. Daha ileriki yıllarda ORKÖY heyetince İsviçre’nin dağ ve orman köylerinde yaptığımız incelemeler sırasında, İsviçre dağ ve orman köyleri için yapılan rejyon (havza) kalkınma planları Almanca orijinal nüshalarının, dispozisyon ve içerik açısından hemen hemen bizim ilçe kalkınma planlarıyla aynı olduğunu gördüm. İki ciltten oluşan ve halen sakladığım İsviçre’nin planlarının tek farkı, harita, baskı ve cilt kalitesi noktalarındaydı.

O dönem yeni başladığımız orman köylü ilişkilerine çözüm arayışımızda önümüzde duran bir sorun da, öncelikle hangi ilçelerden planlama çalışmalarına başlamamız gerektiğine anlamlı bir yanıt vermek zorunda oluşumuzdu. Önceliğimiz ormanları koruma olduğuna göre, sorunların yoğun olduğu yörelerden başlamalıydık. Bu nedenle ormanlara zarar veren faktörleri (otlatma, açma, kaçakçılık, orman yangınları vb.) sıralayarak bunlara ağırlıklı puanlar vermek suretiyle, ilçelerin öncelik sıralaması belirlendi. Tüm Türkiye’de o zaman orman köyü bulunan toplam 532 ilçenin, ilçe kalkınma planlarının 10 yılda bitirilmesi planlandı.

Ayrıca orman koruma açısından aciliyet arz eden, dam örtülüğü ve ısıtma-piştirme araçları konularında orman köyleri için genel sektörel projeler yapıldı. Bu konularda bir an evvel uygulamaya geçilebilmesi gerekiyordu ve plan yapımı zaman alacağından projelere girildi.

ORKÖY'ün başlangıçta finans kaynağı bulunmadığı için, ilçe kalkınma planlarında önerilen hizmetler ilgili kamu kuruluşlarının finansmanı ve koordinasyonuna bağımlı bir şekilde yürütülüyordu. Bu nedenle planların vali başkanlığında yapılacak koordinasyon kurulundan geçmesi gerekiyordu. Bu planların uygulanması için bir fon ihtiyacı bulunmaktaydı.

Ankara ili Beypazarı ilçesi orman köyleri kalkınma planı, Ankara il koordinasyon kurulundan geçerek yürürlüğe girmişti. Henüz ORKÖY'ün finans kaynağı yetersiz olduğu için, plan bazı hizmetlerin ilgili kamu kuruluşu tarafından yapılmasını öneriyordu. Bu nedenle, planın il koordinasyon kurulundan geçmesi halinde, o kamu kuruluşuna da görev verilmiş oluyordu. Bu arada Beypazarı'na heyetçe gidilerek planın uygulama kriterleri bizzat arazide köylülerle birlikte yapılıyordu.

Aslında bu dönemde orman köylerinde kooperatifçiliğin geliştirilmesi için gerekli çalışmalar başlamıştır. Ancak gerek hazırlanan kalkınma planlarındaki ferdi (aile) işletmeleri ve gerekse yöredeki tarımsal ve hayvancılık ürünlerini değerlendirecek projelerin bizzat ORKÖY tarafından finanse edilmesi 1973 yılında çıkarılan 1744 sayılı Kanun'la teşkil edilen "Orman Köylüleri Kalkınma Fonu"ndan karşılıksız, faizsiz ve düşük faizli kredilerle mümkün olacaktı.

Planların yapımı zaman aldığından, o tarihlerde sektörel projeleri yapılan, orman koruma açısından büyük önem arz eden, dam örtülüşü, ısıtma ve pişirme araçları projeleri, Orman Genel Müdürlüğü (OGM) döner sermayesinin 42. maddesi gereğince ORKÖY'ün kullanımına geçen finansman kullanılarak uygulanmıştır. Bunlardan dam örtülüşü projesi, özellikle kuzey Anadolu, yoğunlukla Artvin yöresinde gözlenen ORKÖY öncesine kadar kökleri uzanan bir sorunla ilgiliydi. Orman ağaçlarının

gövde kısmından elde edilen yörelere göre pedavra veya hartama denilen dam örtüsü kullanımı çok yaygındı ve ormanların tahribine neden olan bu malzeme yerine kiremit veya galvanizli saç verilmesi hususunu kabul gören bir uygulamaydı. Isıtma ve pişirme araçları projesi ise, orman köylerinde ısıtma ve pişirmenin açık ocaklarda yapılması ve ortalama her ailenin 20 ton odun tükettiği kabulüne karşı üretilmişti. Bu tüketimin ormanlar üzerinde büyük bir baskı yaratması nedeniyle, odun sarfiyatını en aza indirecek, soba ve kuzine verilmesi öngörülüyordu.

Köy bütünlüğü esas alınarak, ORKÖY proje mühendisliğimiz tarafından dam örtülüğü ve pişirme, ısıtma araçları gereksinimi tespit edilmekte ve gerekli malzemenin alım ihalesi yapılmaktaydı. Tedariği gerçekleştirilen dam örtülüğü ve pişirme, ısıtma araçları ihtiyaç sahibi orman köylülerine teslim edilmekteydi. Başlayan bu uygulama orman köylüler tarafından da kabul görmüştü ve ısrarla talep edilmekteydi. Böylelikle bu projelerle orman tahribatının nedenleri ortadan kaldırılarak, sosyal kökenli orman zararları önlenmekteydi.

ALMANYA'DA MESLEK İÇİ EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Orman köylüleri ile ilgili çalışmalarımız hızla devam ederken, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 12 Mart 1971 tarihinde verilen bir muhtıra ile Demirel kabinesi istifa etti. Bundan sonra asker etkisinde bir hükümet dönemi başladı. 26 Mart 1971 tarihinde 1. Nihat Erim Hükümeti kuruldu. Bu hükümette Orman Fakültesi Ormancılık Politikası ve Orman İdare Bilgisi Hocamız Prof. Selahattin İnal Orman Bakanı olarak görev aldı. 11 Aralık 1971 tarihinde sona eren ve yerine kurulan 2. Erim Kabinesi'nde ise Orman Bakanı olarak yine Selahattin İnal Hocamız

görev almıştır. Ancak ORKÖY Genel Müdürü (Cavit Dinçel) değişmemiştir.

Genel Müdürlüğe yapılan yeni atamalar nedeniyle, idare binasının yetersizliği karşısında, Tunus Caddesi'ndeki idare binamızdan, Kızılay'daki Eski Hava Yolları Terminali ve Apaydın Otel'i'nin karşısındaki 6 katlı ve öncekine göre daha büyük bir binaya taşındık.

Bunlar olurken, okumaya doymamış biri olarak, bir de ikinci üniversite okumak için öğrenci seçme sınavına girdim ve tek tercihim olan Ankara Üniversitesi Alman Filolojisi bölümünü kazanmıştım.

Ertesi günü, sekreteri, Genel Müdür Cavit Bey'in beni istediğini söyledi. Cavit Bey bana *“Alman Hükümetince, Alman Teknik Yardım Fonu'ndan köy el ve ev sanatları konusunda genel müdürlüğümüze bir burs tahsis edildiğini, bu burs için beni uygun gördüğünü”* söyledi.

Biraz süre isteyip ayrıldım. Bu teklif karşısında bir ikilem arasındaydım. Bir yanda Alman Filolojisi eğitimim, diğer yanda Almanya! Sonunda yine ORKÖY ve orman köylüleri ağır bastı, Almanya'ya gitmeye karar verdim. Almanya seyahati 14 ay sürecek, burs olarak Alman Hükümeti 800 Deutsche Mark verecekti.

Verilen burs ile 28 Ocak 1972 tarihinde Almanya'ya, Rosenheim şehri yakınındaki Brannenburg köyünde bulunan Goethe Enstitüsündeki lisan okuluna geldim.

GOETHE LİSAN OKULU

Goethe Enstitüsünde Türk, Yunan, Taylandlı, Japon, Brezilyalı, Tunuslu vb. çok farklı ülkelerden öğrenciler vardı. O tarihlerde

Türkiye ile telefonla görüşmek bir meseleydi. Diğer ülke öğrencileri telefon kabinine girip ülkeleri ile otomatik görüşürken, bizler onlara gıpta ile bakardık. Bizim tek haberleşme aracımız mektuptu. Her hafta sözlüm bana mektup yazar, ben de anında cevap yazardım. Benim mektuplarımı ise sınıfta diğer bir yanımda oturan Tunuslu (Volgendos) getirirdi. *“Herr Nasırlı mektubunu getirdim, ama bir şartla veririm, pulunu bana vereceksin.”* derdi. Meğer Tunuslu pul koleksiyonu yapıyormuş. Ben de sözlüme bu durumu yazmış, her seferinde mektuplara değişik pul lar yapıştırmasını istemiştim. Bir gün yine Tunuslu mektubumu getirmiş ve pulunu istiyordu. Bu sefer mektubun üzerinde büyük Atatürk’ün mareşal üniformalı yaldızlı muhteşem bir pulu duruyordu. Karşımızda da Yunanlı Kantas oturmuş bizi izliyordu. Tunuslu bana ısrarla bu pulun üzerindeki muhteşem şahıs kim diye soruyordu. Ben de *“Sen onu Kantas’a sor, o çok iyi tanır, onları denize döken büyük adamdır.”* dedim. O esnada Kantas’a baktım suratı kıpkırmızı olmuştu.

Bir gün Yunanlı Gergos’a “İstanbul” dedirtmeye çalıştım ama dedirtemedim. İstanbul deyince, Konstantinopol deyip kaçıyor. O tarihlerde Kıbrıs olayları yoğunluk kazanmıştı. Türk arkadaşlar Yunanlıları dövmeye karar verdik. Ama nasıl olacaktı. Durup dururken de olmazdı. Enstitü sahasında Yunanlılarla futbol maçı düzenledik. Ben de santrafor oynuyordum, topsuz alanda, hiç top yokken Gergos’a çelme taktım, amacım hır çıkarmaktı. Ancak başaramadık, niyetimizi anlayınca sahadan kaçtılar.

Şimdiki eşimle o zaman daha sözlüydük ve gelen bir mektubunda, Almanya’ya giden komşularının oğlu ile bir teneke yaprak sarma dolma gönderdiğini, Münih Havaalanı’ndan almamı yazıyordu. Konuşmalarımızda dolmayı sevdiğimi söylemiştim. Dolmayı

gönderdiği kişiyi tarif ederek, Münih Havaalanı'na ineceği tarih ve saati de yazdı. Bulunduğumuz Brannenburg, Münih şehrine oldukça uzak ve ulaşım da oldukça pahalı olmasına rağmen, ne olursa olsun dolmayı almaya karar verdim. Bunu duyan Türk arkadaşlar dolma geliyor diye sevinmeye başladılar. İki vasıta değişitirdikten sonra, denilen tarih ve saatte Münih Havaalanı'na geldim fakat tarif edilen tipte hiçbir kimse gelmedi. Ben de eli boş döndüm. Tabii ki arkadaşlar çok üzıldüler. Aradan 2 gün geçtikten sonra, büroda bir paketiniz var diye anons edildi. Evet dolma gelmişti. Öğlenleri ve akşamları karı koca Baumannlar'a ait bir gasthaus'da (lokanta) yemek yiyorduk. Bürodan tenekeyi aldım, ben önde 7 Türk arkadaş arkamda yürüyerek gasthaus'a geldik. Tenekeyi Frau Baumann'a vererek, bugün bizim Türkiye'den gelen spesiyal yemeğimiz olan dolma yiyeceğimizi, bize sadece ekmek ve içecek servisinin yapılmasını söyledim. Bir yuvarlak masa etrafında toplandık, heyecanla dolmanın gelmesini beklemeye başladık. Aradan kısa bir zaman geçmemişti ki, Frau Baumann el işareti ile beni çağırıyordu. Mutfağa gittiğimde ne göreyim, tenekenin içindekileri bir büyük tepsinin içine boşaltmışlar ancak dolmadan eser yok, pirinçle yaprak bulamaç hale gelmiş ve pirinçler yeşillenmiş, küflenmiş! Frau Baumann bana *"Bu mu sizin spesiyal yemeğiniz"* deyince, hayır böyle değil, ama bu hale gelmiş dedim. Bunu çöpe atın, bize sizin yemeğinizden getirin dedim. Ama bunu arkadaşlara nasıl anlatacaktım. Salona geldim, arkadaşlar çok üzgünüm dolma bozulmuş deyince çok üzıldüler. Havayolları rötör yapınca, uçak geç gelmiş, dolmayı getiren çocuk beni göremeyince, tenekeyi postaya vermiş, aradan bir 3 gün daha geçince dolmalar bozulmuş ve sarsıntı sonucu bu hale gelmiş! Gitti bizim dolmalar.

Almanya ve yurtdışında yaşadıklarımız, orman köyleri konusunda olduğu gibi, ülkemizin sosyal ve kültürel durumu hakkında da fikir vermesi açısından önemli bulunmaktadır.

Goethe Enstitüsündeki günlerimiz Almanca ile dopdolu geçerken, sıra özlemi de artıyordu. Arkadaşlar bir akşam toplanıp felekten bir gün çalalım, diye düşündük. Ama bu nasıl olacaktı, bir mekân lazımdı. Arkadaşlar bana Frau Baumann seni seviyor ve seni kırmaz, dediler. Ben de Frau Baumann'a *"Arkadaşlarımızdan Selahattin'in (Ziraat Mühendisi) yarın doğum günü, yarın akşam aşağıdaki salonu kutlama yapmak için bize tahsis eder misiniz?"* dedim. Almanların doğum gününe çok önem verdiklerini bildiğim için, damardan girdim. Frau Baumann neden olmasın dedi. Bu haber arkadaşları çok sevindirmişti. Gerçekte doğum günü falan yoktu. Arkadaşlardan Hikmet Sınmaz aynı zamanda fakülteden sınıf arkadaşımı ve çok güzel bağlama çalardı. Özay Gönlüm'ün mahalle arkadaşı olan Hikmet, sazını da beraberinde Almanya'ya getirmişti.

Gerekli nevale ve içkileri yanımıza alarak sekiz Türk arkadaş Baumann Hausa geldik, aşağıdaki salona geçerek eğlenmeye başladık. Nurlar içinde yatsın, Hikmet vurdu sazın tellerine, şarkı türkü gırla gidiyor, oyun havaları çalınıp oynanıyor, kısacası arkadaşların neşesi yerinde. Bir müddet sonra, salonun kapısının vurulduğunu duyduk. Kapıyı açınca ne görelim, Frau Baumann ve eşi ellerinde güzelce süslenmiş bir şampanya şişesi, Selahattin'in doğum gününü kutlamaya gelmişler. Doğum günü benim uydurmamdı ve Selahattin'e aman sakın bozuntuya verme diyerek durumu toparlamaya çalıştık. Biraz oturduktan sonra kibarca müsaade isteyip gittiler. Bizler eğlenmeye devam ettik. Gece-nin belli bir saatinde içkimiz tükendi. Arkadaşlar Selahattin'e aç şu şampanyayı içelim dediler. Selahattin hayır bu benim doğum günü hediyem, hatıra olsun diye Türkiye'ye götüreceğim demez mi! Arkadaşlar Selahattin'i yere yatırarak şampanyayı elinden zorla alıp açtılar ve içtik. Tabii ki Selahattin bize küstü. Böylece çok güzel bir gece geçirdik.

Goethe Enstitüsündeki son gün, Hocamız Frau Haude sınıftaki konuşmasında, Almanca'daki gramerin tamamını işlediğimizi söyleyince, ben parmak kaldırdım. *“Herr Nasirli bir şey mi var?”* deyince, ben iki grameri işlemediğimizi söyledim. Hayretle sordu *“hangisi onlar?”* diye sordu. Ben de cevaben: *“Birincisi kaumlu cümleler, ikincisi genitiv relativsatz”* dedim.

Sınıf sessiz bir şekilde izliyordu. Hoca *“Evet Herr Nasirli çok haklı, bunları atlamışız.”* dedikten sonra *“Sen bunları nerede öğrendin?”* diye sordu. Ben de, *“Gymnasiumdaki (lise) Almanca dersinde öğrendim.”* deyince, o zaman *“Kalk tahtaya, bu iki grameri de sen anlat arkadaşlarına”* dedi. İki grameri birer örnekle anlattım ve bana teşekkür etti.

Goethe Enstitüsünden ayrıldıktan sonra, 27 Mart 1972 tarihinde bizlere burs veren Kalkınmakta Olan Ülkeler Vakfının, Münih şehri yakınındaki Feldafing'teki Tutzing merkezine geldik. Bütün ülke bursiyerleri olarak buradaki seminere katıldık.

Bu arada Münih şehrinde her yıl düzenlenen Dünya çapındaki Tarım ve El Sanatları Fuarı'nı ve yine Münih Olimpiyat Köyü yakınındaki BMW otomobil fabrikasını gezdik. Fabrikayı bize tesadüfen bir Türk mühendis gezdirdi. Araba parçalarının döküldüğü dökümhaneye aşırı sıcaklık ve kükürt kokusundan giremedik. Çalışan işçiler tamamen çıplak ve yalnız bir şort ile çalışıyorlardı. Mühendis, burada çalışan işçilerin büyük bölümünün Türk olduğunu, Almanya'da en yüksek ücretin bu bölümde verildiğini söyledi.

13 Nisan 1972 tarihinde Feldafing'ten, her bir bursiyerin araştırma yapacağı yere gitmek üzere ayrıldık.

KÖY EL VE EV SANATLARI ARAŞTIRILMASI

Almanya'daki araştırma konum orman köylerinde uygulanabilecek "ahşaba dayalı köy el ve ev sanatlarının" araştırılmasıydı. Bunun için gideceğim yer, Coburg şehri yakınındaki Untersiemau köyünde bulunan bir ahşap örgü mobilya fabrikası (Arco Werkstätten) olarak seçilmişti. Alman Vakfı, her bursiyer için bir veli (Betreuer) tayin ediyordu. Benim velim ise araştırma yapacağım fabrikanın sahibi Armin Artman olarak bildirilmişti. Artman'ın 70 yaşlarında olduğu ve beni Coburg tren istasyonunda karşılayacağı ifade edilmişti.

Coburg şehri tren garına geldiğimde, ben 70 yaşlarında eli bastonlu birini bekliyordum. Yolcular indi ve gittiler. Ben de indim. Elli yaşlarında tahmin ettiğim bir adamcağız sağa sola koşuşturuyordu. Bu arada garda benden başka kimse kalmayınca, yanıma geldi, "*Siz yoksa Herr Nasirli'misiniz?*" dedi. "*Evet*" dedim, "*Siz de Herr Artman'mısınız?*" diye sordum. Evet der demez hemen valizlerimden birini kaptı, "*Hadi gidiyoruz.*" dedi. Mercedes arabasıyla garın önüne gelmişti ve fabrikanın olduğu dokuz km mesafedeki Untersiemau köyüne hareket ettik.

Untersiemau köyüne geldik. Tabii adı köy, yollar asfalt, evler iki veya üç katlı bahçeli. Evlerin pencerelerinden çiçekler sarkıyor, her evin garajı ve arabaları var, ayrıca köyde iki adet süpermarket ve bir ilkokul (Volksschule) ve yol kenarlarında telefon kulüpleri (yıl 1972) mevcut.

Artman benim geleceğim bildirilince, daha önce kendi fabrikasında çalışmış bir elemanın evinde, aile yanında bir oda kiralamış. Sabah kahvaltısı dahil aylık 80 Deutsche Mark. Doğruca aile ile tanışmak üzere kalacağım (Herr Otto'ya ait) eve gittim. Aile beni çok iyi karşıladı. Aile yaşlı dede ve nine ile bir eşinden

ayrılmış kızları ve iki kız torunları ve bir de emektar köpekleri Lassie'den ibaretti. Benim odam giriş katındaydı, içinde beyaz bir piyano vardı ve bir de Türk bayraklarıyla süslenmiş bir köşe yapılmıştı. Aile ile tanışıp odama yerleştim ve ertesi gün yürüme mesafesindeki araştırma yapacağım fabrikaya (Arco Werkstät-ten) gittim. Fabrika, Rotan (*Calamus rotan*) denilen bambudan, örgü mobilya ve çeşitli el ve ev sanatları imal eden ve bunların büyük bir bölümünü başta Amerika olmak üzere bazı Avrupa ülkelerine ihraç eden bir fabrikaydı.

Fabrika sahibi Armin Artman, örgü mobilya ve örgü el sanatları meslek okulu mezunu olup, bu konuda Türkiye, İsviçre ve Endonezya'da hocalık yapmış biriydi. Armin Artman 1963 yılında, henüz ORKÖY Genel Müdürlüğü kurulmadan önce, Köyişleri Bakanlığına bağlı, Orman Köylerini Kalkındırma Dairesi Başkanlığı tarafından Kastamonu orman köylerinde uygulanan bir proje nedeniyle Türkiye'ye gelerek, Kastamonu'da orman köylerinde kurulan kooperatiflerle bu işi örgütleyen ve Kastamonu el ve ev sanatları eğitim merkezini kuran hocadır. Artman, yine Endonezya'da hocalık yaparken, ekvatoryal ormanlarda ağaçlar arasında sarkan bir sarılıcı bitki olan *Calamus rotan* türünü bulmuştur. İçi odunlaşmış fakat örgüye çok yararışlı bu bambu türüyle Almanya'ya döndüğünde çeşitli ev eşyaları ve mobilyalar geliştirip, imal etmiştir.

Armin Artman'ın fabrikasındaki üretim için hammadde gemilerle Endonezya'dan Almanya'ya gelmekte, işçilik Almanya'ya göre daha ucuz olduğu için buradan Romanya'ya gitmekteydi. Daha önce Artman tarafından Romanya'da eğitilen ve kurulan atölyelerde, zaman alan örgü işleri yapıldıktan sonra, yarı mamul mobilya bölümleri Almanya'daki fabrikaya gelmekte, burada montaj, rötuş ve cilalama işleri yapılarak, yurt içi ve yurt dışı

alıcılara satılmaktaydı. Araştırma yaptığım fabrikada bir sekreter ve 18 civarında işçi bulunmaktaydı. Artman odasının bir köşesine, benim için de bir masa koyarak makamımı hazırlamıştı. Sabahları 07.30'da fabrikaya geliyor, önlüklerimizi giyerek atölyeye geçiyorduk. Artman fabrikanın bir odasında çok sayıdaki akvaryum içerisinde çeşitli süs balıklarına bakıyordu. Kurduğu arbo-retum içinde küçük

*Arko Fabrikası önünde iş önlüğümle
(Almanya, 1972)*

kaplumbağa ve kertenkele besliyor ve bunlar için yine çeşitli yeşillikler yetiştiriyordu. Sabahları fabrikaya gelir gelmez bir saatini onlara veriyordu. Ondan sonra fabrikaya geçiyor ve o gün herhangi bir nedenle gelmeyen bir işçinin işini alıp, çekirdekten yetiştirdiği için, o işi bizzat yapıyordu. Bizim ülkemizde bir fabrika patronunun fabrikasında bilfiil çalışması ters geldiği için, doğrusunu isterseniz, ilk önce ben de yadırgamıştım.

Bir gün dayanamayıp kendisine “Artman sen patronsun neden kendini bu kadar yoruyorsun” dediğimde bana “sen beni ilk gördüğünde 50 yaşında tahmin etmiştin değil mi, tam 20 yaş yanılmıştın. İşte bunu ben bu şekilde çalışmalarına borçluyum. Sana da tavsiye ediyorum, yarın emekli olduğunda mutlaka kendine bir hobi bulmalısın. Sizin Türkiye’de bir insan emekli olunca, çekilir köşesi-

*Arko Fabrikası Atölyesi'nde çalışırken
(Almanya, 1972)*

ne tesbihi alır eline, kısa zamanda öbür dünyayı boylar.” dedi.

Fabrikada bir hafta geçtikten sonra, Artman bana bir itirafta bulundu. Bana “*Bir haftadır seni izliyorum, ben Türkiye’de kaldım, sizleri çok iyi tanıyorum, sizde bürokratlar büroda oturur, bir de kapıda bir der Diener (hizmetçi = odacı) bekler, gelsin çaylar ve kahveler. Bana bir Türk orman mühendisi geliyor denildiğinde, tamam dedim, gezmeye ve eğlen-*

meye geliyor diye düşünüyordum, ama seni izliyorum, sen başka birisin. Senin inceleme konun orman köylerinde el ve ev sanatlarının planlama ve projelendirilmesi, sen bu konuda daha önce bir çalışma yapmadığına göre, bu konuda planlama ve projelendirme yapabilmen için, bu konuda pratik bilgin olması lazım. Bu konudaki pratik çalışmayı kabullenirsen, ben sana hocalık yapacağım ve kullandığın bütün malzemeler benden sana hediye olacak, zaten parmaklarını inceledim, parmakların ince ve uzun olduğu için özellikle örgü el sanatları için çok müsait. Ancak Türkiye’de bambu olmadığı, söğüt olduğu için, söğüt materyali kullanmamız gerekiyor” dedi. Ben de “Buraya bir şeyler öğrenmeye geldim, bu teklifinizi memnuniyetle kabul ediyorum” dedim.

Artman buna çok sevindi ve hemen çalışmaya başladık. Artman’la beraber bir odada çalışıyorduk. En küçük materyal olan

küçük örgü sepetlerden başladık. Evvela kendisi yapıyor, ben de izliyordum. Daha sonra aynısını ben yapmaya çalışıyordum. Söğütten yaptığımız el sanatları, sepetten başlayarak, çeşitli tep-siler, abajurlar vb. diye devam etti. Tabii ki son aşama mobilya olacaktı. Bu arada ahşap oyma ve rafya ile çeşitli artikellerde üzerinde de çalışmalarda bulundum.

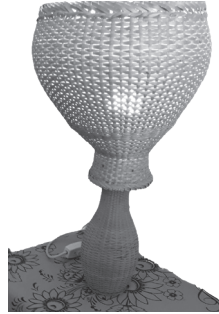
Fabrikada söğüt örgü el sanatları çalışmalarımız büyük bir hız-la devam ediyordu, artık son aşama olan koltuk, masa, şezlong ve mobilya yapımına geçmiş ve yaptığım materyalleri fabrika-nın teşhir salonunda sergilemeye başlamıştım. Almanya'nın Neckermann, Karlstad ve Hertie gibi alışveriş merkezleri Art-man'nın müşterileri arasındaydı.

Bir gün fabrikada çalışılırken, Artman beni çağırdı. Satış yaptı-ğı alışveriş merkezlerinin pazarlama uzmanları fabrikayı gezer-ken benim yaptığım ve fabrikanın teşhir salonundaki el ve ev sanatlarını çok beğenmişler ve sormuşlar, bunlar kime ait diye. Artman'da burada bir Türk orman mühendisi çalışma yapıyor, onun tarafından imal edildi deyince, peki bunları ne yapacak diye sormuşlar Artman'da, kendisini çağırayım anlatsın demiş. Pazarlama uzmanları bu söğüt örgü el ve ev sanatlarını, özellikle örgü mobilyaları niçin imal ettiğimi ve ne yapacağımı sordular.

Ben de ülkemizde orman köylülerinin en yoksul kesimi oluş-turduğunu, geçimlerini asgari şartlarla da olsa temin edemeyen orman köylülerinin, istemeyerek de olsa, ormanlara zarar ver-diklerini anlattım. Büyük yatırım istemeyen, ürünleri bozulma riski olmayan ahşaba dayalı el sanatlarının orman köylüleri için önemli bir gelir kaynağı olacağını, bu nedenle ülkemizde mev-cut hammadde olan söğüte dayalı el sanatlarını geliştirmeyi dü-şündüğümü söyledim. Bunun üzerine bana “*Meselâ şu koltuktan 100.000 adet, şu masadan 200.000 adet, şu abajurdan 500.000 adet ne zaman bize teslim edebilirsiniz?*” dediler.

Ben de cevaben, bir tarih vermemin mümkün olmadığını, ülkeye döndükten sonra, evvela bu işin orman köylerinde eğitimini yapacak teknik kadroyu yetiştireceğimi, benim yetiştirdiğim bu elemanların orman köylülerini eğiteceğini ve kuracağımız orman köy kalkınma kooperatifleri kanalıyla ihracata başlayabileceğimizi söyledim. Peki ne kadar sürer diye sordular. Ben de tahminen iki yılımızı alır, dedim.

Bu arada, Artman yaptığım çalışmaları dikkate alarak ve Türkiye’de de sürdürebilmem için Alman Hükümetinin 2000 mark ödenek gönderdiğini ve bu para ile el sanatları için gerekli aletleri alacağımızı söyledi. Birlikte bir mağazaya giderek, gerekli alet ve malzemeleri aldık. Untersiema’daki, fabrikadaki çalışmaların sonuna geldik.

Arko Fabrikası Atölyesi’nde imal ettiğim örnekler

Bu arada, Münih şehri yakınındaki Feldafing’te bir seminer yapılacaktı. Alman yetkililerle vardığım anlaşmaya göre, imal ettiğim tüm ürünlerin gerek paketlenme ve gerekse nakliye masrafları tamamen Alman tarafına ait olmak üzere, kapanış seminerinin yapılacağı Feldafing’e gönderilmesi ve orada bursiyerler için sergilendikten sonra, seminer bitiminde bu ürünlerin tamamının yine paketlenerek Türkiye’ye gönderilmesine karar verdik. Fabrikanın teşhir salonunda sergilenen ve tarafımdan imal edilen ürünler paketlenerek üç büyük sandık şeklinde kapanış seminerinin yapılacağı Feldafing’e gönderildi.

18 Mart 1973 tarihinde, Feldafing’e gelir gelmez, fabrikadan gelen sandıkları açarak imal ettiğim el ve ev sanatlarını, seminerin yapılacağı salonun yanındaki camekanlı salonda sergiledik.

Gerek Türk ve gerekse diğer ülke bursiyerlerinin katılımı ile kapanış semineri 19 Mart 1973 tarihinde başladı. Seminerin ağırlıklı yükü hemen hemen benim üzerimdeydi. Daha önce ilan edildiği için, Bayern Orman Bakanı, diğer davetliler ve mahalli basın mensupları tarafından benim sergim gezildi ve sergi çok

19 Mart 1973, Feldafing Seminerinde Bayern Orman Bakanı ile

büyük bir ilgi gördü. Çünkü vakıf tarihinde bir bursiyerin biz-
zat üretim yapıp bir sergi açması bir ilkti. Serginin gezilmesin-
den sonra seminer görüşmeleri başladı. Semineri Alman Prof.
Olman yönetiyordu. Her bursiyer Almanya'da araştırdığı konu
hakkında hazırladığı raporu sunuyor ve bursiyerler tarafından
sorulan soruları cevaplandırıyordu. Sıra bana geldiğinde, yaptı-
ğım çalışmalar konusunda hazırladığım sunumu yaptım ve so-
ruları cevaplandırdım.

Bu arada seminerin en can alıcı sorusunu Malezyalı bir bursi-
yer sordu. Malezyalı sorusunda “*Herr Cabit bir orman mühendisi,
ama görüyoruz ki birçok ve oldukça güzel el ve ev sanatlarını bizzat
imal etmiş, bunun mesleği ile ilgisini kuramadım. Bunu açıklarsa
çok memnun olacağım*” dedi. Semineri yöneten Prof. Olman so-
ruyu bana yöneltti. Ben de arkadaşı ve seminer katılımcılarını
tatmin etmek için uzun bir açıklama yapma yaptım.

Feldafing kapanış seminerinde yaptığım konuşmanın özeti şö-
leydi:

*“Ulusal varlığımız ve doğal kaynaklarımız arasında önemli bir yeri
olan orman varlığımız, ülke toprakları üzerinde yüzyıllar boyu sü-
regelen insan orman ilişkileri sonucu fiziksel ve genetik olarak bü-
yük ölçüde erozyona uğramıştır. Ormanlık bölgeleri içeren ekolojik
sistemdeki doğal denge bozulmuş, bugün 20,7 milyon hektar olarak
tanımlanan orman alanlarımızın yaklaşık %50’si vasıflı durumla-
rını koruyabilmektedir.*

*Bugün ülkemizde kırsal alandan kente olan yoğun göçe rağmen, yine
de halen nüfusun %35’i kırsalda yaşamaktadır. Ülkemiz ormanla-
rının içinde ve bitişiğinde 20.161 köyde yaşayan 7,6 milyon insan-
la ormanlarımız arasında hemen hiçbir ülkede görülmeyen organik
bir bağ bulunmaktadır. Çeşitli nedenlerle %50’si bozuk olan orman*

Feldafing Seminer Stantlarında Açıklama Yaparken

varlığımız ile yaşam düzeyi toplumun en gerisinde bulunan, gelir düzeyi en düşük olan orman köylümüz arasında karşılıklı ve çok çeşitli sorunlar bulunmaktadır.

Bu sorunlar çeşitli forumlarda her vesileyle geniş şekilde dile getirilmiştir.

Her ne kadar ormanların işletilmesi ve diğer ormancılık faaliyetleri, orman köylülerinin katkılarıyla oluyorsa da, içinde bulundukları sosyal ve ekonomik şartlar nedeniyle orman - köylü ilişkileri olumsuz yönde etkilenmektedir.

Normal yollarla gelir temin edemeyen orman köylüleri, asgari şartlarla da olsa, yaşamlarını sürdürebilmek için, usulsüz kesim yaparak, tarla açmak amacıyla orman içine yerleşerek, hayvanlarını ormanda otlatarak, iş sahası veya açma yapma gayesiyle yangın çıkararak vb. ormanlar aleyhine suç işlemektedir. Bu şekilde elde edilen topraklar çok kısa sürede erozyonla kaybedilmekte ve ardından sel ve çığ afetleri gelmektedir. Bu konuda acı örnekleri hemen her gün ülkemizde ve diğer ülkelerde görmekteyiz.

Ormanlarda hayvan, özellikle keçi otlatma, ormanları büyük ölçüde tahrip etmekte ve gençliğin gelişmesini, ormanın kendini yenileme potansiyelini büyük ölçüde engelleyen faktörlerin başında gelmektedir.

Ormanlar yaşayan dinamik varlıklardır. Sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için ormancılık tekniğine uygun müdahalelerin yapılması ve bunun ulaşabilmesi için de saha emniyeti şarttır.

Diğer taraftan temini kolay ve ucuz olması nedeniyle ormanlarımızdan tahammüllerinin çok üzerinde odun kullanıldığı, çeşitli araştırmalarla ortaya konmuş bir gerçektir.

Orman köylülerinin içinde bulundukları ağır koşullar nedeniyle ülke genelinde olduğu gibi, orman köylerinden de kentlere ve yurt dışına yoğun göçler olmaktadır. Kırsal alanlardan kentlere olan geliş güzel göçler nedeniyle, kentlerde bu göçleri karşılayacak gerekli alt ve üst yapı tesislerinin planlanmamış olması nedeniyle kentlerde çarpık kentleşme olayı meydana gelmektedir. Bu da büyük sorunlar ve telafisi zor ve daha pahalı yatırımlara neden olmaktadır.

Ancak bir ülkenin kalkınmış bir ülke olabilmesi, kırsal alan nüfusunun ülke nüfusunun (%5-10)'lar oranında olması gerektiği olgusunu ortaya koymaktadır. Yani nüfusun %35'i kırsal alanda yaşayan bir ülkede kalkınmanın olamayacağı tezinin de olduğu bir gerçektir.

Bugün kalkınmış bazı ülkelere baktığımızda, ülkemizde görülen olumsuz orman köylü ilişkileri ve sorunların, gelişmiş ülkelerde bulunmadığını görmekteyiz. Ancak incelediğinde yüzyıllar önce bu ülkelerde, halen ülkemizde görülen sorunları yaşadıkları, ancak alınan etkin önlemlerle orman köylü, orman halk ilişkilerini bugünkü olumlu duruma kavuşturdukları görülmektedir.

Ülkemizde orman köylü ilişkileri, köylülerin asırlar boyu ormandan düzensiz faydalanmaları ile başlamış, 1956 yılında çıkarılan 6831

sayılı Orman Kanunu'na kadar, orman köylü ilişkilerinin düzenlenmesi, çıkarılan bazı kanunlarla ormandan faydalanma hakları şeklinde ele alınmıştır. Ancak orman köylülerinin içinde bulundukları sosyoekonomik durumun iyileştirilmesine yönelik ciddi ve gerçekçi tedbirler alınamadığından, kanuni faydalanma hakları orman köylü ilişkilerinin düzenlenmesini sağlayamamış ve köylülerin ormana baskısının yasal ve polisiye tedbirlerle önlenemediği, artan orman suçlarından anlaşılmıştır.

Ülkemizde orman köylüsünün sosyoekonomik yönden kalkındırılmasına yönelik planlı ve projeli çalışmalara 1970 yılında başlanmıştır. Orman Bakanlığının kuruluşu ile birlikte 1970 yılında faaliyete geçen ORKÖY (Orman Köy İlişkileri) Genel Müdürlüğünde, kırsal planlama tekniklerinden yararlanarak, orman köylerini sosyal, ekonomik ve alt-üst yapı tesisleri açısından bütün yönüyle ele alan, ekonomik gelişme tedbirlerini de içeren çok yönlü ilçe kalkınma planları tanzim edilerek uygulamaya konulmuştur.

İlçe kalkınma planları; orman köylülerinin yörenin kaynaklarına göre uygulayabileceği tarım, hayvancılık, arıcılık ve el sanatları vb. ekonomik faaliyetler ile yol, su, elektrik vb. sosyal ve alt yapı projelerini kapsamaktadır.

Orman köylerindeki aile işletmelerine uygulanacak tip projelerle üretilecek tarım, hayvancılık ve el sanatları ürünlerin değerlendirilmesi ve pazarlanabilmesi için, kurulacak orman köyleri kalkınma kooperatiflerinin uygulayacakları ekonomik projelerin yapılması öngörülmüştür.

İşte bu ekonomik projeler içinde ahşaba dayalı köy el ve ev sanatları çok büyük önem taşımaktadır. Orman köylülerinin sosyoekonomik yönden kalkınmasında en önemli rolü oynayacak olan ve büyük maddesine ve yatırım gerektirmeyen çok fazla elektrik enerjisi gereksinimi

olmayan, köy el ve ev sanatlarının iyi bir üretim tekniği olduğu görülmektedir. Köy el ve ev sanatlarının, organizasyon ve pazarlama olanaklarının ışığı altında, planlı bir şekilde ele alınması ülkem için önemli bir konuyu teşkil etmektedir.

Bu nedenle ülkemizde özellikle ahşap örgü materyali olarak hemen her yerde bulunan söğüt dalları kullanılarak, küçüklü büyüklü örgü el ve ev sanatları artikellerini, bana hocalık yapan Armin Artman nezaretinde bizzat imal ettim. Söğüt örgü el sanatları yanında ayrıca rafya örgü işleri ve ahşap oyma el sanatları konusunda da çeşitli artikeller imal ederek, bizlere burs veren Kalkınmakta Olan Ülkeler Alman Vakfı'nın (Deutsche Stiftung für Entwicklung Lânder) teklifi üzerine burada sergiledik.

Serginin ve seminerin bitiminde, buradan da yine her türlü masraf Alman Hükümeti tarafından karşılanarak, ürünler Türkiye'ye gönderilecektir. Bu el ve ev sanatları orman köylülerinin eğitimlerinde kullanılacaktır.”

Benim bu açıklamalarımın sonra, oturumu yöneten Prof. Olman soruyu soran bursiyer arkadaşşa, sorunun cevabını nasıl bulduğunu sordu. O da çok teşekkür ederek, aydınlandığını söyledi. Bu defa Prof. Olman'a ben bir soru yönelttim. “Ben 1965 yılında Almanya'nın Heidelberg şehri yakınındaki Neckarschwarzach Orman İşletmesinde staj yaptım. Acaba Almanya'da daha önceki yıllar orman köylerinde bu sorunlar yaşandı mı? Yaşandıysa bu sorunları nasıl çözdünüz?”

Prof. Olman cevaben; “Seminerin en can alıcı sorusu” dedikten sonra; “Evet, Herr Cahit'in biraz önce ülkesindeki orman köylerinde saydığı sorunlar bundan takriben 100 yıl önce bizde de mevcuttu. Orman köylerinin gelir düzeyi çok düşük olması ve şehirlerden uzak olması yanında, alt yapı tesislerinin çok geri olması nedeniyle, or-

Feldafing seminer katılımcıları

man köylü ilişkileri iyi değildi. Köylülerin ormana olumsuz etkileri mevcuttu. İşte biz evvela enerji yatırımlarının yetersiz olduğu bu orman köylerine evvela fazla yatırım istemeyen iş gücünün yoğun istihdam edildiği el ve ev sanatlarını planladık. Pazarlanması büyük sorun olmayan, gerek iş gücünün yetişmesi gerekse sermaye birikimi sonucu, el sanatları giderek küçük sanayi ve bu da giderek büyük sanayiye dönüştü. Bugün hangi köye yaklaşırsanız, o yörenin mevcut hammadde potansiyeline göre en az bir olmak üzere, birkaç fabrika bacasına rastlarsınız. Bugün bir orman köylüsünün, her türlü yasal yaptırımlara rağmen, usulsüz olarak ormana gidip ağaç kestğini düşünün, o köylünün bir saatte keseceği ağacın bedeli, onun civardaki bir fabrikada çalışması halinde alacağı ücret ve sosyal hakların altında olduğundan, bunun mümkün olmadığını, bu nedenlerle ve eğitim düzeyi ile doğa bilincinin de yüksek olması nedenleriyle ormana herhangi bir usulsüz müdahale olmadığı.” dedi.

Demek ki sorun sosyoekonomik kökenliydi. Bu durumda bizim, Türkiye’de ORKÖY’ü faaliyete geçirme konusunda ne kadar isabetli hareket ettiğimiz de anlaşılmış oluyordu.

Bu arada Almanya'da geçirdiğim 14 hafta boyunca başkaca birçok anılarım da oldu. Yazar Aziz Nesin'in yurtdışı yaşağının kalkması ile gittiğı Almanya'da sadece 15 gün içinde yaşadıklarını gazetede günlerce tefrika halinde yazdıkları hatıralardadır. Almanya'da yaşadıklarını ben de yazarsam herhalde ayrı bir kitap olur sanıyorum.

TÜRKİYE'YE DÖNÜŞ

Feldafing'teki kapanış seminerinden sonra 29 Mart 1973 tarihinde Ülkeme döndüm. ORKÖY Genel Müdürlüğünde Teknik Yardım Şube Müdür Yardımcılığı görevine başladım. 22 Mayıs 1972 tarihinde kurulan Ferit Melen Hükümeti 15 Nisan 1973 tarihinde sona ermiş yerine Naim Talu Hükümeti kurulmuş ve bu kabinede Orman Bakanlığı görevini İsa Bingöl üstlenmişti. Bütün bu sivil hükümetler zamanında ORKÖY Genel Müdürü olarak Cavit Dinçel görevinde kalmıştır.

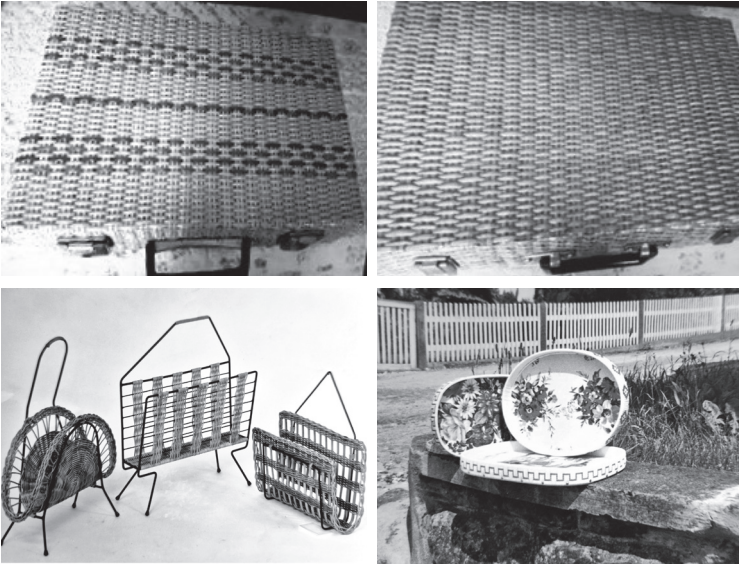
*Feldafing'de sergilenen sandalyede Cavit Nasırlı,
şezlongda Prof. Dr. Zeki Yahyaoğlu*

Genel Müdür Cavit Bey'i ziyaretle, Almanya'da yaptığım çalışmalar ve Feldafing'teki açmış olduğum sergi hakkında detaylı bilgi verdim. Beni tebrik etti, memnuniyetini belirttikten sonra, köy el ve ev sanatlarının orman köylerinde nasıl organize edileceğine dair detaylı bir rapor hazırlamamı istedi.

Çalıştım ve raporu yazdım. Hazırladığım detaylı raporda, ülkemiz orman köylerinde ahşaba dayalı el ve ev sanatlarının, özellikle söğüt örgü çalışmalarının nasıl organize edileceğini anlattım. Raporumu genel müdüre takdim ettim. Bu raporda özetle, evvela ülkemizin çeşitli bölgelerindeki orman köylülerini eğitecek elemanların tarafımdan yetiştirilmesi gerektiği belirtiliyordu. Bunun için genel müdürlük merkezinde bir "model geliştirme ve eğitim atölyesi" kurulmasını önermiştim. Bu atölyede eğiteceğim elemanların öncü eğiticiler olması ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki orman köylerinde kurulmuş köy kalkınma kooperatif üyelerini eğitmekle görevlendirilmesini tasarlamıştım. Üyeleri eğitilmiş kooperatiflerde el sanatlarının üretimine başlanması ve üretilen el sanatları ürünlerinin, yine bu kooperatifler vasıtasıyla pazarlanmasını öneriyordum.

Fedafing'de sergilediğim el sanatları ürünleri, Alman Hükümeti tarafından Türkiye'ye gönderildi ancak Alman Hükümetinin bunlar "eğitim malzemesidir" diye yazmasına ve ayrıca Orman Bakanlığından resmî yazı götürmeme rağmen, gelen ürünleri büyük uğraşlardan sonra ve altı ay gibi uzun bir zaman geçtikten sonra ancak gümrükten alabildim. Gümrükten aldığımız bu el sanatlarını, genel müdürlük teşhir salonunda sergiledik.

Sergi, gerek Bakanlık personeli ve gerekse halktan misafirler tarafından ilgi ile izlendi. Köy el ve ev sanatlarının ilgisi nedeniyle 22 Temmuz 1973 tarihinde İşgücü ve Yerleşim Şube Müdür Yardımcılığına atandım. Şubede el sanatları eğitimine

Feldafing’de sergilenen ürünlerden örnekler

başlamak üzere, bir model geliştirme ve eğitim atölyesi kurdum. El sanatları ustası Şükrü’yü atölyenin başına getirdim. Atölyeye atadığım diğer elemanlarla, el sanatları model geliştirme çalışmalarına başladık. Bu dönemde, bir yandan orman köylüleri ile ilgili plan ve projeler geliştirilirken, bir yandan da bu projelerin finanse edileceği kaynaklar araştırılarak; orman köylülerinin, köy kalkınma kooperatifleri şeklinde örgütlenmeleri ve bu konuda gerekli mevzuat ve eğitim çalışmalarına hız veriliyordu.

1974 yılında çıkarılan 1744 sayılı yasa ile oluşturulan “Orman Köylüleri Kalkınma Fonu” ile ilgili yönetmelik, 1975 yılında uygulanmaya konulmuştur. Ülkemizde bir ilk olan ve daha önce hiç benzeri bulunmayan bu fon yönetmeliği ORKÖY personelinin üstün gayretleriyle hazırlanmıştır. Yine 1595 sayılı kanunla, Orman Bakanlığı Kuruluş Kanunu ile kurulan ORKÖY’ün gö-

rev ve çalışma yönetmenliği de bu arada hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. ORKÖY'ün amacı; ormanların korunması, geliştirilmesi, genişletilmesi ve işletilmesi hedeflerine ulaşılmasını sağlamak için, ormanların içinde ve bitişiğinde yaşayan köy halkının ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkınmalarını sağlayarak, ormanlar üzerindeki olumsuz baskılarını azaltmaktır.

Planlama çalışmaları etüt-plan heyetleri marifetiyle yapılmaktaydı. Heyetler bir orman mühendisi başkanlığında, bir orman mühendisi, bir ziraat mühendisi, bir ekonomist ve bir sosyologdan oluşmaktaydı. Söz konusu heyetler kamu kuruluşları ile koordinasyonu sağlayarak planlama konusu orman köylerine ait her türlü bilgiyi toplamakta ve bu bilgiler ışığında orman köylerine gitmekteydi. Heyetler, daha önce hazırlanmış etüt-envanter formlarını bizzat doldurarak, elde edilen bu bilgiler ışığında, her köyde toplam gelir ve fert başına düşen yıllık gelir tahminleri yapmaktaydı. Tespit edilen bu gelir DPT'nin o yıl ilan ettiği fert başına düşen gayri safi gelirle mukayese edilerek, köyün toplam gelir açığı bulunmaktaydı. Köylünün eğilimleri ve mevcut potansiyel dikkate alınarak, köyün gelir açığının kapatılmasını sağlayacak süt sığırcılığı, besi sığırcılığı, arıcılık, tavukçuluk, el sanatları vb. ekonomik faaliyetleri kapsayan tip projeler heyetlerce önerilmekteydi. Ayrıca orman köylerinde odun hammaddesinin kullanımını azaltıcı projelere, fondan faizsiz krediler de verilmekteydi.

Bu projeler;

- 1- Dam Örtülüğü: Orman köylerinde dam örtülüğü olarak kullanılan ve büyük orman tahribatına neden olan, pedavra veya hartama denilen ahşap dam örtülüğü yerine, bina ve çatısı elverişli olanlara kiremit veya galvanizli saç, aynı olarak verilmekteydi.

2- Isıtma ve Pişirme Araçları: Orman köylerinde açık ocaklarda aşırı şekilde kullanılan yakacak odun sarfiyatını önlemek amacıyla, faizsiz ısıtma ve pişirme araçları verilmekteydi.

Yine orman köylülerinin kendi aralarında kurdukları köy kalkınma kooperatiflerine, köylülerin (aile işletmelerinin) ürettikleri ürünleri değerlendirecek ekonomik projeler hazırlanarak, fondan çok düşük faizli kredilerle desteklenmekteydi.

Gerek aile işletmeleri ve kooperatif projelerinde gerekse yer seçimi ve tesislerin inşaatında, tıpkı daha önce Köy Enstitülerinde olduğu gibi, ORKÖY elemanları bizzat bir misyoner edasıyla çalışmaktaydı. Bu arada genel müdürlük merkezinde kurduğumuz El Sanatları Model Geliştirme ve Eğitim Merkezinde üretilen, özellikle söğüt örgü el sanatları ile bu konudaki fuarlara katılmaya başlandı ve ürünler büyük ilgi gördü.

AVRUPA KONSEYİ EL SANATLARI TOPLANTISI

Genel müdürlükte çalışmalar bütün hızıyla devam ederken, yıl 1974 ve Genel Müdür Cavit Bey beni çağırdı. Dışişleri Bakanlığından gelen bir yazıyı bana uzattı. Yazıda Avrupa Konseyi uzmanlar yıllık programı görüşülürken, Türk Delegasyonu bir öneride bulunmuş ve öneri kabul edilerek, Avrupa Konseyi'nin 1974 yılı programına girmiş.

Konu; “Orman Köylerinin Kalkınmasında El Sanatlarının Rolü”. Strasburg'daki Avrupa Konseyi delegasyonu buna hazırlık çerçevesinde bir takım doküman ve anket formu gönderecek, bunların doldurulup geri gönderilmesini istiyor. Ayrıca bu toplantıya, masrafları Avrupa Konseyi'nce karşılanmak üzere

Bakanlığımızın bir temsilcisinin gönderilmesi istenirken, Türkiye el sanatları merkezinden Sevim Payzın (televizyoncu Şirin Payzın'ın annesi) ve Fatma Akbil'in (Roma büyükelçisinin eşi) katılacakları ifade ediliyordu.

Yapılabilecekleri genel müdüre anlattım. Tamam dedi, sen ilgili formları doldur, anılan toplantıya sen katılacaksın diye emir verdi.

Doldurulması ve gönderilmesi istenen dokümanlar benim uzmanlık alanımla ilgili olduğu için, eksiksiz bir şekilde tarafımdan doldurularak Avrupa Konseyi'ne iletmek üzere Dışişleri Bakanlığına gönderildi. Gelen yazıda toplantıya katılacak temsilcimizin lisan durumu ayrıca soruluyordu. Buna cevaben, toplantıya katılacak olan temsilcimizin lisanının Almanca olduğu belirtildi.

Aradan bir süre geçmişti ki, Strasburg'daki Avrupa Konseyi uzmanlar toplantısı ile ilgili olarak, kendi bakanlığımızdan genel müdürlüğümüze bir yazı geldi. Bu yazıda; “anılan toplantıya bir elemanın gönderilmesinin bakanlığımızca uygun görülmediği” yazıyordu.

O tarihlerde Bakanlık Dış İlişkiler Başkanlığında, dış toplantılara olumsuz yaklaşan bir meslektaş ağabeyimiz bulunuyordu. Son söz Bakanlığını ve bizim gidiş iptal olmuştu.

Fakat toplantıya iki gün kala, bu defa Dışişleri Bakanlığından, Orman Bakanlığına yazılmış ivedi bir yazı geldi. Dışişleri Bakanlığının yazısında “*Orman Bakanlığı temsilcisi Cahit Nasırlı'nın mutlak surette toplantıya katılımının sağlanması*” isteniyordu. Bu yazı üzerine telâşlanan bizim bakanlığın dış ilişkiler daire başkanı benimle görüşerek, hemen pasaport işlemlerine başlayıp toplantıya katılmamı istedi. Ben ise iki gün içinde bunun ye-

tişmeyeceğini, benim gitmemin mümkün olmadığını bildirdim. Dış İlişkiler Daire Başkanı, Sayın Bakanı da devreye sokarak bir gün içinde pasaportumu çıkardı ve gerekli işlemleri tamamlayarak ve uçak biletimi alarak, gerekenleri bana gönderdi.

Ancak geç kalınması nedeniyle direkt Strasburg’a bilet bulunamadığından, Roma aktarmalı Strasburg bileti alınabilmişti. Hemen, toplantıya katılacak Türkiye El Sanatları Merkezinin Sevim Payzın ve Fatma Akbil Hanım’ı aradım. Fakat Sevim ve Fatma Hanım’ların bir hafta önceden Paris’e gittiklerini oradan Strasburg’a geçeceklerini söylediler. Oysa amacım bir toplantı yapıp, nasıl bir strateji uygulayacağımızı saptamaktı, ama olmadı.

Toplantı tarihinden bir gün önce, uçakla Roma’ya vardım. Oradan aktarma yaparak, 14 kişilik bir uçakla (Air France) Roma’dan Strasburg’a uçtuk. Uçak küçük olduğu için oldukça heyecanlandım, çünkü Alpler’in üzerinden uçacaktık. Bu uçuşla ilgili bir hatıramı da anlatmalıyım. Bindüğimde, iki taraflı oturma yerleri olan uçakta, bir tarafta 6 yolcu, diğer tarafta 5 yolcu oturuyordu. Ben 6 yolcunun oturduğu bölüme (sıraya) oturdum. Anında Fransız şarkıcı Mireille Mathieu’ye çok benzeyen hostes yanımda belirdi, “*Fransızca biliyor musunuz?*” diye sordu. “*Hayır Almanca biliyorum.*” deyince, çok kibar bir şekilde “*Lütfen karşı sıraya oturun*” dedi. Neden diye sorduğumda; “*Ö’ya 6 dengeyi sağlamamız lazım.*” dedi. Bunun üzerine ben kendisine, “*Peki siz nerede oturacaksınız?*” diye sorunca, espri yaptığımı anladığı için, gülererek “*Ben ortada duracağım.*” diye cevap verdi.

Bütün tedirginliğime rağmen, o küçük uçak Alp Dağları’nın üzerinden ve hiç sarsmadan, rahat bir yolculuktan sonra bizi Strasburg’a indirdi. Bir taksi alarak, doğru Avrupa Konseyi delegasyonunun bulunduğu büyükelçiliğe gittim. Türkiye’den

gelirken bir arkadaşım elçilikte görevli genç bir hariciyecinin ismini vermişti, o genç hariciye memuru benimle ilgilendi. Kendisine “*Yarın toplantı yapılacak, konu Türk Delegasyonu tarafından programa konulduğuna göre biz yarınki toplantıda nasıl bir strateji uygulayacağız? Toplantıya katılacak Sevim Payzın ve Fatma Akbil Hanım’lar geldiler mi?*” diye sordum. Bana Sevim ve Fatma Hanım’ların geldiklerini, birinin bir yakınının evinde, diğerinin büyükelçinin evinde kaldığını, bu konuda görevlendirilen Avrupa Konseyi diplomatı Kemal Bey’in ise nerede olduğunu bilmediğini söyledi. Ben Avrupa Konseyi’nde belli bir ciddiyetin olduğunu düşünüyordum, oysa ki yanlışmışım.

Peki ben nerede kalacağım, benim için bir rezervasyon yapıldı mı? diye sordum. Hayır dedi. Avrupa Konseyi toplantısına katılan Turhan Feyzioğlu ve Coşkun Kırca’ların kaldığı Otel Nasyonal’de kalabileceğimi söyledi. Bir taksiye binip doğru Otel Nasyonal’e gittim. Otel Nasyonal geceliği 48 Frank, bana ödenen günlük harcırah 60 Frank, geriye harcamam için 12 Frank kalıyor. Otelde Almanya’dan bu toplantıya temsilci olarak katılan Prof. Otto ile tanıştım. Akşam Bay Otto yemeğe gidelim dediğinde, ben yedim diye atlatıyordum. Ancak yurt dışı seyahatlerde tedbirliyimdir. Her yurt dışına çıktığımda yanıma bol miktarda kuruyemiş (özellikle Antep fıstığı ve badem) alırım. Bu sefer de öyle oldu, kuru yemişle karnımı doyurdum. Bu arada, toplantıya katılmama engel olmaya çalışan Bakanlıktaki dış ilişkiler başkanı ağabeyimizin, bana söylediği “*Yurt dışına gidiyorsunuz, gezip dolaşıp eğleniyorsunuz, ülkeye yararlı hiçbir şey getirmiyorsunuz.*” sözleri geldi aklıma!

Ertesi sabah otele yürüme mesafesinde olan Avrupa Konseyi uzmanlar toplantısının yapılacağı salona geldim. Salona, elimde tarafımdan örülen söğüt örgü çantam ile girdim. Salonda bulu-

nan diğer ülke temsilcileri dikkatle baktılar. Benim salona girdiğimi gören, Avrupa Konseyi'nde bu toplantının sorumlusu olan diplomat Kemal Bey yanıma gelerek, *“Cabit Nasırlı Bey ile mi tanışıyorum?”* dedi. Ben de *“Evet yoksa siz de Kemal Bey misiniz?”* deyince, evet cevabı aldım. Kemal Bey'e, *“Bugünkü toplantının konusu ve gündemi Türkiye'nin önerisi olup, programa girdiğine göre, bizim bu konuda ne gibi bir stratejimiz olacak, bu konuda bir toplantı yaptınız mı”* diye sordum. Kemal Bey, orman köylerinin kalkınmasında el sanatlarının rolü hakkında herhangi bir bilgisinin olmadığını, bu konunun da son anda kendisine verildiğini ifade etti. Bu şartlar altında toplantı başladı.

Toplantı başlar başlamaz İngiliz temsilcisi söz alarak ilk soruyu sordu. Sorusu *“Neden tüm ülkede veya kırsal alanda değil de orman köylerinin kalkınmasında el sanatlarının rolü, bunu anlayamadım”* şeklindeydi. Ardından, *“Türk temsilcileri bunu açıklarsa memnun olurum.”* dedi. Bu soru çok haklı bir soruydu. Toplantıya katılan Türk temsilciler bana baktılar, ben de bu sorunun cevabını Almanca anlatmaya başlayınca, Alman temsilci Prof. Otto hemen itiraz etti. *“Herr Nasırlı Almanca konuşursa, ben de Almanca konuşurum.”* dedi. Ayrıca Kıbrıs Rum temsilcisi de benim Almanca konuşmama itiraz edince, toplantı kesintiye uğradı. Avrupa Konseyi mevzuatına göre uzmanlar toplantısında yalnız İngilizce, Fransızca ve İtalyanca konuşma yapılıyor, Almanca konuşma olmuyormuş. Konuşmalar yapılırken, kabul görmüş her lisanın simültane çevirisini yapıyorlarmış. Almanca tercüman olmayınca, benim Almanca konuşmam tercüme edilemedi ve toplantı tıkanmıştı. Toplantı çıkmaza girince, durum Büyükelçi Rahmi Gümrükçüoğlu'na iletildi. Almanca tercümanın devreye girmesi için gerekli ödenek sağlanarak, bir Almanca tercüman bulundu.

Ben konuşmaya başladım, ancak konuşmamda birçok teknik terim geçtiğinden, tercüman simültane çeviride zorlandı ve tek-

rar toplantıya bir süre ara verildi. Tercümanla bir araya geldik, kendisine teknik terimleri izah ettikten sonra toplantı yeniden başladı. Uzun konuşmamda, özetle Türkiye’de orman köylülerinin durumu, ormana verdikleri zararlar, bu köylülere yapılan yardımları açıkladım ve bu yardım alanlarından birinin de el sanatları olduğunu anlattım.

Benim konuşmam üzerine, soruyu soran İngiliz temsilcisi, konuyu anladığını ifade ile teşekkür etti. Benim açıklamamdan sonra tercüman ayrıldı ve toplantı devam etti. Bu defa diğer ülke temsilcilerinin sordukları sorulara, diğer Türk temsilcileri cevap veremeyince, toplantının fiyasko ile sonuçlanması gibi bir durum oluştu. Bu durumda Türk delegasyonu çok kötü bir puan alacaktı ve bir çözüm arandı.

Çözüm olarak bir diplomatın benim yanımda oturması, İngilizce sorulan soruları bana tercüme etmesi ve benim vereceğim cevapları da temsilcilere aktarmasına karar verildi. Bu yöntemle toplantıya devam edilebildi. Yalnız, ülkeler arasında ne orman köyü, ne de el sanatları konusunda tanım birliği sağlanamıyordu. Sonuçta şu karara varıldı. İngiliz temsilci, Alman temsilci ve ben, akşam Türkiye Büyükelçiliğindeki kokteylden sonra buluşup çalışacaktık. İngiliz temsilcisinin eşi bir Fransız Parlamenterinin kızıydı ve evi Strasburg’daydı. Bu evde toplanarak, ertesi günü yapılacak toplantıya üzerinde uzlaşmış belli tanımlarla katılmak üzere anlaşıldı.

Akşam toplantıya katılan ülke temsilcileriyle birlikte, Türkiye Büyükelçiliğindeki kokteyle katıldık. Kokteyde Büyükelçi Rahmi Gümrükçüoğlu yanıma gelerek, *“Arkadaşlar bana bilgi verdi, ülkemizi büyük bir sıkıntıdan kurtardığınız için çok teşekkür ederim”* dedi.

Kokteylden sonra İngiliz temsilcinin evinde, İngiliz temsilci, ben ve Alman temsilcisi Prof. Otto bir araya gelerek, gece saat 03.30'a kadar ortak noktaları bulmaya çalıştık. Sonuçta ülkelere göre iki ayrı tanımda ittifak ederek, sabah başlayan toplantıya getirdik. Bu tanımlar ülke temsilcileri tarafından ittifakla kabul edildi. Bir dahaki toplantının Türkiye'de yapılması teklifim de oybirliğiyle kabul edilince, olumlu bir şekilde toplantı sona erdi.

Maceralı bir yolculuktan sonra Strasburg'daki toplantıdan ülke-me döndüm. Daha sonra Dışişleri Bakanlığından bu toplantı ile ilgili bir övgü yazısı bakanlığımıza geldi.

CHP-MSP KOALİSYONU VE ORKÖY ÇALIŞMALARI

Bu arada, Naim Talu Hükümeti 26 Ocak 1974 tarihinde sona ermiş, yerine aynı tarihte Bülent Ecevit Başbakanlığında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milli Selamet Partisi (MSP) koalisyon hükümeti kurulmuş ve bu hükümet 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nı yapmıştır. Ecevit Hükümetinde, Orman Bakanlığı görevini Trabzon Milletvekili Ahmet Şener üstlenmiş, ORKÖY Genel Müdürlüğüne ise Fikret Tuncay atanmıştır.

Toprak işleyenin, su kullananındır parolası ile köylüye ve halka yakın olması beklenen bir hükümetin, orman köylüsüne hizmet götürmeyi şiar edinen ORKÖY Genel Müdürlüğüne Fikret Tuncay'ı genel müdür olarak ataması, bırakınız köylüye bakışı, kendi personeline yaklaşımıyla halen hatıralardadır. Bu atamayı ORKÖY'de cansiperane çalışan personel *"Genel müdür, genel müdürlüğe girerken, sanki genelkurmay başkanı giriyor zannediyorduk."* sözleriyle hatırlamaktadır.

Genel müdürün protokol merakı devam ederken, eski hızda olmasa bile ORKÖY çalışmaları devam ediyordu. Ecevit Başbakanlığında CHP-MSP koalisyonu çok sürmemiş, 17 Kasım 1974 tarihinde sona ermiş, yerine Sadi Irmak Başkanlığında yeni hükümet kurulmuştu. Bu kabinede Orman Bakanlığı görevini, ağaçlandırma ve silvikültür Hocamız Fikret Saatçioğlu üstlenmiş, ORKÖY Genel Müdürü Fikret Tuncay görevine devam etmiştir. Bu arada genel müdürlük hizmetleriyle ilgili mevzuat ve eğitim çalışmaları ve orman köylerinde kooperatif çalışmaları çok hızlı bir şekilde sürmüştür.

ORKÖY ve orman köyleri ile ilgili çalışmalar bütün hızıyla devam ederken, işgücü ve yerleşim şube müdürü ağabeyimin yaş haddi nedeniyle emekliye ayrılması üzerine, 22 Temmuz 1975 tarihinde İşgücü ve Yerleşim Şube Müdürlüğüne atandım.

YERİNDE KALKINDIRILAMAYAN KÖYLERİN NAKLİ MESELESİ

Bu müdürlüğün görevlerinden biri de 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 13/B maddesine giren ve yerinde kalkınması mümkün olmayan orman köylerinin sorunlarına çözüm bulmaktır. Genellikle dağlık arazide bulunan, çoğunluğu dağınık mahalleler halindeki orman köylerinin yerleşim sorunlarına çözüm bulmak gerekiyordu. Bu görevin gerektirdiği formlar hazırlanarak taşra teşkilatına gönderilmişti. Yapılan çalışmalar sonucunda, ülkemizde mevcut 16.828 orman köyünden 3.192 adet orman köyünün yerinde kalkınmasının mümkün olmadığı, başka yerlere nakledilmesi gereken orman köyleri olduğu saptanmıştı. Bu konudaki bütün detayları gösteren bir kitap da hazırlanmıştır.

Orman Kanunu'nun 13/B maddesine giren görev çerçevesinde, Trabzon'un Çaykara ilçesinin heyelana maruz Şahinkaya

köyünden aileler, Çanakkale İmroz'da (Gökçeada) iskân edilmişlerdir. Yine heyelan olan bu köyden bazı aileler ise Kıbrıs'ta iskân edilmişlerdir. Yine güvenlik kurulu kararı gereğince Türk nüfusun artırılması amacıyla Çaykara ilçesi Şahinkaya köyünden bir kısım orman köylüsü de Kıbrıs'ta iskan edilmiştir. Bu madde gereğince Ankara ili Nallıhan ilçesine Emincik köylüleri kendi istekleri üzerine Hatay ilinin Kırıkhan ilçesine nakledilmişlerdir.

Bu işlerle meşgulken Orman Genel Müdürlüğünden alınarak, Bakanlık müşavirliğine atanan eski ORKÖY Genel Müdürü Cavit Dinçel benimle görüşmek istedi. Kendisini Paris Caddesindeki makamında ziyaret ettim. Bana orman köylerinde geliştirmek istediğim projeyi birlikte uygulamak istediğini, gereken finansmanı kendisinin sağlayacağını, proje merkezi olarak Ankara ilinin Beypazarı ilçesini düşündüğünü, bunun için benim görevden ayrılmamın gerekmediğini, hafta sonları benim Beypazarı'na giderek projeyi yürütebileceğimi söyledi. Ben de olabileceğini söyledim. Bu projede amaçlanan Almanya'da üretmiş olduğum el sanatları benzerlerini söğüt örgü köy el ve ev sanatları şeklinde, Beypazarı köylülerini Cavit Bey'in girişimcisi olduğu işletme hesabına çalıştırarak bir tesis açmaktı. Cavit Bey'in Orman Genel Müdürlüğüne atanması üzerine bu proje, düşünce düzeyinde kalmış oldu ve uygulama imkânı bulamadık. Etüt plan şube müdürünün görevden ayrılması nedeniyle, genel müdürlüğün planlama strateji ve politikalarının saptandığı, ilçe kalkınma planlarının kontrol ve tasdik edildiği, Etüt Plan Şube Müdürlüğüne 5 Kasım 1975'de atandım.

Bakanlığa bağlı üç genel müdürlüğün bir arada bulunduğu Kocatepe Camii'nin yanındaki binadan ayrılarak, Kızılay Sakarya'da bulunan müstakil bir binaya taşındık. Kurduğumuz el

sanatları model geliştirme ve eğitim atölyesini de bu yeni binaya aktardık.

Bu arada, Sadi Irmak Başbakanlığında kurulan hükümet 31 Mart 1975 tarihinde sona ermiş, yerine Süleyman Demirel tarafından 1. Milliyetçi Cephe (MC) Hükümeti kurulmuş, bu kabinede Orman Bakanlığına Turhan Kapanlı getirilmişti. Daha önce ORKÖY Genel Müdürlüğünden Bakanlık Müşavirliğine atanan Cavit Dinçel Orman Genel Müdürlüğüne, yine Bakanlık müşaviri olan Osman Çakır ise ORKÖY Genel Müdürlüğüne atandı.

Yeni Genel Müdürümüz Osman Çakır, daha önce orman genel müdür yardımcılığı yapmış çok tecrübeli bir teknokrat olmasına rağmen, yeni bir konu olan ORKÖY ve mevzuatı konusuna yabancıydı. Eski Genel Müdür Cavit Dinçel Osman Çakır'a genel müdürlükte konuları bilenlerle iyi diyalog kurması tavsiyesinde bulunmuş. Bu cümleden olmak üzere, Genel Müdür Osman Bey göreve başlar başlamaz, bizleri tek tek çağırdı. Benimle görüşmesinde kendisine genel müdürlüğün içinde bulunduğu sorunlar ve çözüm yolları konusunda yapılması gereken mevzuat ve teknik değişiklikler konusunda önerilerimi sundum. Benim gibi diğer arkadaşlar da yapılması gerekenleri genel müdüre anlatmışlar. Bizlere yapılması gereken değişikliklerin hemen getirilmesini emretti.

Böylece çalışmaları engelleyen ve yapılması gereken değişiklikler süratle yapılarak, çalışmalar hızlandı. Orman köylerine hizmetler etkin bir şekilde götürülmeye başlandı. Bu arada ilçe kalkınma planları tasdik edilen ilçe orman köylerine fon yönetmeliği esaslarına göre aile işletmesi ve kooperatif projeli yatırımlarına düşük faizli kredi yardımları götürülüyordu. Buna paralel olarak, hizmet içi eğitim programlarına hız verilmişti. Bu eğitimler,

bizzat uygulama yapan taşra elemanları ORKÖY başmühendis ve bölge müdürleri ile merkez elemanlarının katılımıyla gerçekleştiriliyordu. Eğitimler katılımcılar arası, akademik bir tartışma havası içerisinde cereyan ediyordu. Tartışmalar sonucu karar verilen değişiklikler hemen not edilerek merkeze gelindiğinde süratle uygulamaya geçiriliyordu.

Bir örnek vermek gerekirse, ORKÖY kredisi ile tesis edilen aile işletmesi veya kooperatif tesislerinin üzerine, bir ahşap tahta levha aracılığıyla ORKÖY kredisi ile yapıldığı ve yatırım ile ilgili temel bilgilerin yazılması, gönderilen tamimle uygulayıcıdan istenmişti. Yapılan bir seminerde uygulamacı elemanlar, bunun propaganda açısından çarpıcı olmadığını, aynı zamanda amacımıza ters düşen bir şekilde ahşap sarfiyatına neden olduğunu ifade etmişlerdi. Bu ifade hemen itibar görmüş ve yapımına destek olunan tesislerin üzerine yağlı boya ile büyük şekilde ORKÖY yazılması önerim kabul edilmişti. Tamimde bu yönde süratle değişiklik yapılarak, uzlaşıyla alınmış karar hemen uygulamaya konuldu. Bu örneklerden sadece biriydi. Bu önerinin ne kadar önemli olduğu, ORKÖY kapatıldığı halde yıllar sonra dağ başında terkedilmiş ahır ve diğer tesisler üzerinde halen görülen kocaman ORKÖY yazılarından bugün anlaşılmaktadır. Yani ORKÖY'ün en ücra yerlere, dağ başlarına gittiğinin, oralara damgasını vurduğunun izleri halen Anadolu'da mevcuttur.

BÜTÇE OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI VE PROJELER

Devlet işlerinde bütçe önemlidir. Kaynak yoksa iş yapamazsınız. Kaynağın ayrıldığı işle uygunluğu yoksa kullanamazsınız. ORKÖY Genel Müdürlüğünün iki bütçesi bulunmaktaydı. Bunlar;

- 1- **Genel Bütçe:** Bu bütçeden orman köylerinde yapılacak etüt ve planlama çalışmaları, maaş şeklindeki personel giderle-

ri karşılanmaktaydı. Daha sonra DPT ile kurulan iyi ilişkiler sonucu, idare binası ve lojman inşaatları ödenekleri de bu bütçeye konulmaya başlandı. Birçok yerde bölge müdürlüğü idare binaları, lojman inşaatları ve hatta İncekum ve Marmaris Eğitim Merkezleri'nde genel bütçe kaynaklarıyla binalar yaptık.

Doğal boya ile halı dokuma proje uygulaması (bir orman köylüsü)

- 2- **Fon Bütçesi:** Bu bütçeden orman köylülerine götürülen aile işletmesi ve kooperatif yardım ve kredileri ödenmekteydi. Yine fon bütçesi kullanılarak idare binası ve lojman inşaatları yapılmış, bazı personelin maaşı bu bütçeden ödenmiştir.

Orman köylüsü el sanatlarını sergilerken

Fon bütçesi, diğer giderler adı altında toplanan giderlerden karşılanmaktaydı.

Sağlanan bu bütçelerin verdiği olanaklar sayesinde, bölge müdürlüğü ve başmühendislikler adeta hizmet yarışına girdiler. Orman köylerinde uygulanan aile işletmeleri için; süt ve besi sığırcılığı, koyunculuk, arıcılık, balıkçılık, seracılık, tarla bitkileri (meyvecilik), el sanatları vb. projeleri uyguladılar. Kooperatif tesislerinde ise; orman ürünleri değerlendirme, mantar üretme, halıcılık, süt değerlendirme, meyve ve sebze soğuk hava depoları, yem fabrikaları, et ve et mamulleri fabrikaları, zeytin salamura, reçel ve marmelat vb. projeleri finanse edilmiştir.

2002 yılı sonu itibariyle, 47 ilde, 409 kooperatifin, 430 projesi desteklenmiş ve o yılın değerleriyle 65 milyar TL büyüklüğünde bir yardım orman köylülerine yapılmıştır.

ORKÖY kredisiyle inşa edilen bir sera ORKÖY çalışanları sera üretim alanında

Orman Köylüleri Kalkınma Fonu'ndan, orman köylülerine yapılan gelir artırıcı ferdi krediler (aile işletmeleri) yanında, sosyal amaçlı (odun tüketimini azaltıcı) yardımlar da yapılmaktaydı. Bunlarda ödemesiz devre yoktu, faizsiz verilmekteydi. Bunlar da:

Orman köylüsüne verilecek arıların dağıtım öncesi kontrolü

- 1- **Dam Örtülüğü:** Bina ve çatısı elverişli olmak kaydıyla, çatı alanını kaplayacak miktarda kiremit ve galvanizli sac, aynı olarak verilmekteydi, geri ödeme süresi 5 yıldır.
- 2- **Isıtma ve Pişirme Araçları ve Ekipmanları:** Kuzineli soba, linyit kömürü vb. maddeler bu kapsamda veriliyordu. Bu yardımlar dışında ayrıca, ilçe kalkınma planlarında yer alan ve önerilen alt yapı tesisleri için finansmanı fondan karşılanmak üzere ilgili kamu kuruluşuna yaptırılmaktaydı.

Ferdi kredilerin orman köylülerine sağladığı faydaları kısaca açıklamakta yarar görürüm. Orman köylüleri gizli veya açık işsizlik ve geçim darlığı nedeni ile yurt içi ve yurt dışına göç etmekte, geride kalanlar ise fakirlik sınırı içerisinde hayatını devam ettirmeye çalışmaktaydı.

Orman köylülerine sosyal amaçlı kredi yardımı yapılmak suretiyle, hem odun hammaddesinin kullanımını azaltıcı ve hem de köylülerin sosyal yaşam kalitesini yükseltici faydalar sağlanmak-

taydı. Yine orman köylülerine projeye dayalı ekonomik amaçlı ferdi kredi yardımı yapılmak suretiyle bu köylüler bizzat üretici durumuna getirilmekte, iş sahibi yapılmakta ve gelirlerinin artırılmasına yardımcı olunmaktaydı. Bütün bunların dışında orman köylüleri yeni üretim teknikleri ve kaliteli girdilerle tanıştırılmakta, kademeli ve kontrollü bir şekilde uygulanan projelerle, köylüye uygulamalı eğitim verilmiş olmaktaydı.

Kooperatif kredilerinin orman köylüsüne sağladığı faydalar ise biraz daha farklıydı. Kooperatifler insanların belirli ekonomik amaçlarını güç birliği yaparak gerçekleştirmek üzere gönüllü olarak oluşturdıkları ve yönetiminde demokratik ilkeler çerçevesinde söz sahibi oldukları kuruluşlardır. Orman köylerinde kurulmuş bulunan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri küçük ölçekli sanayii, kırsal kesime taşımaktadır. Kooperatifler köylünün ürettiği et, süt, zeytin, peynir, pekmez, salça, halı, kilim ve diğer el sanatları gibi ürünleri değerinden alıp pazarlayarak, ekonomik seviyelerinin yükselmesine katkı sağlamaktaydı.

Ayrıca kurdukları mandıralar, zeytin salamura tesisleri, soğuk hava deposu, halı ve kilim boyama ve dokuma tesisleri, salça ve pekmez fabrikaları, kekik, defne ve ada çayı gibi ürünleri değerlendiren tesislerle, orman ürünleri tesisleri, orman köylülerinin gelir düzeylerini artırarak, ormana olan bağımlılıklarını en az seviyeye indirmektedir.

DPT tarafından hazırlanan beş yıllık kalkınma planlarında öngörülen faaliyetlerle ilgili olarak, tedbir maddeleri gereğince, sorumlu kuruluşlar ve bu tedbir maddeleri ile ilgili kuruluşlar, DPT’de bir araya gelerek konu tartışılır ve kuruluşların yapacağı işler belirlenir ve bu çalışmalar (tedbir maddeleri) DPT tarafından izlenirdi.

*Dağıtılan damızlık koyunlardan
doğan kuzular*

*Orman köylüsüne sağlanan krediyle
yapılan bir ahır*

İşte bu tedbir maddelerinden birinde, ORKÖY çalışmalarının, uygulamalarının önce seçilen pilot orman köylerinde uygulanması ve buradan alınacak sonuçların ışığında, genel uygulamaya geçilmesi isteniyordu. Bu tedbir maddesi ile ilgili olarak bölgesel bazda pilot orman köyleri seçildi. Seçilen pilot orman köylerinden biri de Antalya iline 41 km mesafedeki Geyikbayırı idi. Bu pilot köyde ilçe kalkınma planı önerileri doğrultusunda aile işletmesi olarak sera ve süt inekçiliği kredileri verilmişti.

Antalya ORKÖY Bölge Müdürlüğü teknik elemanları ile birlikte uygulamaları yerinde görmek için Geyikbayırı pilot köyünü ziyaret ettiğimizde, köyün Saklıkent yakınındaki mezrasında bulunan sebze ve meyvelerin pazarlanması için gerekli yol yapımı devam ediyordu. Yol inşaatının finansmanı ORKÖY fondan verilmek kaydıyla, Orman Genel Müdürlüğü araçları ile yapılmaktaydı.

O tarihte yaptığım bir hesaba göre, bu köyde bir aile işletmesine verilen seradan elde edilen yıllık net kâr, o zaman şube müdürü olan benim yıllık gelirimden nerdeyse 2 katı kadardı. Süt inekçili-

ği işletmesinde de yıllık kâr buna yakındı. Muhtar köylüleri köy meydanında topladı. Köylülere bizleri tanıttı. Bu tanıtımdan sonra yaptığım konuşmada özetle; *“Biz bu yatırımları sizlerin ela gözünüze aşık olduğumuz için getirmiyoruz, şu gördüğünüz ormanı ve doğayı korumak için yapıyoruz.”* demiştim. Benden sonra söz alan köy muhtarı ise yaptığı konuşmada; *“Beyim sizin yaptığınız bu yardımlardan sonra, bu ormanlardan bir dal keseni, ben bu meydana kurşuna dizerim.”* dedi. Bu da ormanları korumanın cezai tedbirlerle değil, ekonomik ve sosyal tedbirlerle mümkün olabileceğini çok güzel ifade ediyordu.

Bugün Geyikbayırı orman köyü, Antalya’nın Saklıkent yolu üzerinde en önemli turizm merkezlerinden biri oldu. Bu ziyaretimiz esnasında muhtar ısrarla; *“Beyim size bir evlek yer verelim!”* şeklinde bir teklifte bulunmuş, ben ise *“Parası ile alsak bile şaibe ve dedikodusundan kurtulamayız.”* diye reddetmiştim. O günlerde memurun işini bilmesi böyle oluyordu! Daha sonra, Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Dekanı, fakülteden sınıf ve yurttan da oda arkadaşım olan Prof. Dr. Kâni Işık ve yedi arkadaşları Geyikbayırı’nda yer alarak ev yaptılar. Sınıf arkadaşıma komşu olma fırsatım kaçmıştı ama onurum ve dostluğum baki kalmıştı.

Orman Bakanı Turhan Kapanlı, senato ara seçimleri için yapılan ön seçimde Ankara ilinde ilk sırayı alarak, seçilmeyi garantilemişti. Elde ettiği bu başarıda ORKÖY Genel Müdürlüğünün büyük rolü olduğu için, Genel Müdürümüz Osman Çakır Bey’e *“Osman Paşa benden ne istiyorsan söyle.”* demiş. Osman Bey’de *“Sayın Bakanım bana biraz müsaade ederseniz, arkadaşlarımla konuştuğuktan sonra sizlere görüşümüzü bildirelim.”* diye cevap vermiş.

Osman Bey, genel müdür yardımcıları, daire başkanı ve şube müdürlerini toplayarak görüşlerimizi aldı. Toplantıya katılanlardan değişik görüşler geldi. Bu görüşler özetle; genel müdürlük idare binası yapımı, lojman, bütçenin artırılması, personel vb.

konulardaydı. Genel Müdür bana “*Cahit sen neden konuşmuyorsun? Senin görüşün ne?*” diye sordu. Ben de “*Sayın Genel Müdürüm, ben arkadaşlardan farklı düşünüyorum. 1970 yılında ORKÖY Genel Müdürlüğü kurulduğu zaman, orman köylerinin kalkınması için birçok araştırma ve çalışmalar yaptık. Bu araştırmaların ışığı altında, orman köyleri ilçe kalkınma planları ve projeler yaptık. Bu projelere göre de çeşitli karşılıksız, düşük faizli ve faizsiz kredi yardımları götürüyoruz. Ben 1972 yılında Alman Teknik Yardım Fonundan burslu olarak 16 ay Almanya’da bulundum. Ayrıca 1965 yılında da Orman Fakültesi 4. sınıfa geçtiğimde, Almanya’da orman işletmesinde staj yaptım. Bugün bizim ülkemizde bulunan orman-köylü sorunlarının olmadığını ve yine diğer Avrupa ülkelerinde de bu sorunların bulunmadığını görmekteyiz. Bu ülkelerde acaba bizde görülen sorunlar var mıydı? Var idiyse nasıl çözüm buldular? Uygun görürseniz, özellikle dağ ve orman köyleri konusunda geniş tedbirler uygulayan İsviçre ve Avusturya’da bu konuları inceleme fırsatını vermesini Sayın Bakanımızdan isteyebiliriz. Bu konuda devletimizin ekonomik bakımdan iyi olmadığını biliyorum ancak orman köylüleri kalkınma fonundan finanse eder, genel bütçeye yük olmayız.*” diye düşüncemi açıkladım. Benim bu önerim üzerine, Genel Müdür bana; “*Peki Sayın Bakan bu öneriyi kabul ederse, bu yurtdışı gezilerini düzenleyebilir miyiz?*” diye sordu. Ben de düzenleyebileceğimizi söyledim. Bu izahatlar üzerine, Genel Müdür Osman Bey “*Beyler toplantı bitmiştir, Cahit Bey’in önerisini Sayın Bakan’a götüreceğim*” dedi.

BAZI AVRUPA ÜLKELERİ DAĞ VE ORMAN KÖYLERİNDE TEKNİK GEZİ

Genel Müdür Osman Çakır, Bakan Turhan Kapanlı ile görüş-tükten sonra bizleri topladı. Görüşümüzü Bakan Bey’e ilettiğini, olumlu karşıladığını, hemen hazırlıklara başlanılmasını emretti.

İsviçre ve Avusturya Büyükelçilikleri ile temas kurularak gerekli programlar yapıldı.

Merkez teşkilatı ve taşra teşkilatından karma 15'er kişilik 4 grup, (2 grup İsviçre, 2 grup Avusturya) olmak üzere düzenleme yapıldı. İki ayrı ülkeye gidilmişse de, benim de dahil olduğum ikinci İsviçre grubunun yaptığı teknik geziyi anlatacağım.

Grubumuzun başkanı, Orman Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Süha Ok olup, ORKÖY Genel Müdür Yardımcısı Cavit Memioğlu ve daire başkanı, şube müdürleri ile ORKÖY bölge müdürlerinden teşekkül ediyordu. Eylül 1976 tarihinde ikinci İsviçre grubu olarak başkent Bern şehrine vardık. Biz Bern'e vardığımızda birinci grup Türkiye'ye dönüyordu. Müsteşar Yardımcısı Süha Ok başkanlığındaki heyetimize, araziye çıkmadan önce İsviçre devletinin Halk Departmanı isimli kurumunda görevli uzmanlarca bilgiler sunuldu. İsviçre konusunda alınan çeşitli bilgiler yanında, dağ ve orman köyleri konusunda neler yaptıklarını anlattılar. Bu konularda sorduğumuz soruları cevaplandırıdılar. Bu bölgelerin kalkınması için rejon (havza) kalkınma planları yaptıklarını ve planlarda neler önerdiklerini anlattılar.

Hazırlanmış ve uygulamaya konulmuş rejon (havza) planlarından Almanca yazılmış bir tanesini, talebim üzerine bana verdiler. Planı tetkik ettiğimde dispozisyon olarak, bizim orman köyleri için hazırladığımız ilçe kalkınma planlarından pek de farklı olmadığını gördüm. Yalnız havza kalkınma planlarının daha detaylı ve hazırlanan haritalarla, kullanılan malzemelerin daha kaliteli olduğu görülüyordu.

İsviçre'ye gelen yabancı heyetlere bilgi vermekle görevli birim olan Halk Departmanı'nda bize anlatılanların özeti:

Bugün İsviçre'nin de dahil olduğu bazı kalkınmış ülkelere baktığımızda, ülkemizde görülen olumsuz orman köylü ilişkileri ve sorunların bulunmadığını görmekteyiz. Ancak incelendiğinde yüz yıllar önce bu ülkelerde de halen ülkemizde görülen sorunların yaşandığı, fakat alınan etkin önlemlerle orman köylü ilişkilerini bugünkü olumlu duruma kavuşturdukları görülmektedir.

Bugün İsviçre ve kalkınmış batı Avrupa ülkelerinde, özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, sanayiinin gelişmesi, iş imkânları ve sosyal güvence nedenleriyle yukarı havzalardan, özellikle dağ ve orman köylerinden nüfusun, aşağı havzalardaki sanayi bölgelerine akması, yukarı havzadaki, tarla ve bağların terk edilmesi ve hatta ormanların işletilmesi ve diğer ormancılık faaliyetleri için gerekli iş gücünün bulunamayışı ve bazı Avrupa ülkelerinde orman işçisinin şehirden götürülmesi sonucunu doğurmuştur.

Yukarı havzalardaki nüfusun azalması ve tehlike çanlarının çalması üzerine bu ülkeler yukarı havzadaki dağ ve orman köylerinde gerekli işgücü ve nüfusu tutabilmek için etkin tedbirler almışlardır. Gerçekten de İsviçre'de orman sınırının üstünde de köyler bulunmakta ve ülkede "dağ ve orman köyleri" olarak ifade edilmektedir.

İsviçre ve bazı gelişmiş ülkelerde orman ve dağ köylerinin kaldırılması için alınmış ve halen alınmakta olan tedbirleri kısaca sıralarsak:

A- Doğal kaynakların entansif bir şekilde işletilmesi suretiyle toprağın verimliliğini artırma tedbirleri: Bu kapsamda;

- Arazi sınıflandırılması yapılarak orman, mera ve tarım alanları kesin olarak tespit edilmiştir.

- Tespit edilen tarım toprakları yoğun (entansif) tarıma elverişli makinalı çalışmayı rasyonel hale getirecek birimler şekline sokulmuştur.
- Tarım ve meraya elverişli olmayan sahalarda ağaçlandırmalar yapılarak, bir taraftan erozyon önlenmiş, diğer taraftan ağaçlandırmaların çeşitli olumlu işlevlerinden yararlanılmıştır.
- Mera ıslahı yanında suni beslenmeye de önem verilerek, ahır hayvancılığı geliştirilmiş, böylece bir yandan hayvanların ormanda otlatma zararları önlenmiş, diğer taraftan iyi ırklar yetiştirmek suretiyle gerek et ve gerekse süt bakımından en yüksek verime ulaşılmıştır. Simental ineklerin günde 50 kg süt verdiği ifade edilmiştir.

B- Bölge halkının hayat standartlarını artırma tedbirleri: Bu maksatla;

- Dağ ve orman köylerinde mevcut tarımsal arazilerin iyileştirilmesi konusunda devletçe gerekli yardım yanında düşük faizli kredi verilmekte ve geniş şekilde karşılıksız yardım (sübvansiyon) yapılmaktadır.
- Ormanlık bölgelerde turizmin geliştirilmesi için gerekli önlemler alınmış ve tesisler kurulmuştur.
- Çeşitli sanayinin yan dallarının bölgenin en uzak köşelerine kadar yayılması amacıyla, işin köylünün ayağına götürülmesi planlanmıştır. Özellikle bölgede gelişme imkânı olan sanayi kollarının kurulmasına gayret gösterilmekte, teşvik edilmekte, buna karşılık bölgede gelişmesi sakıncalı bulunan ve gelişmesi istenmeyen sanayi kolları halen bulunduğu sınırlar içinde tutularak gelişmesi zorlanmamaktadır.

- Orman köylerinde üretilen ürünlerin pazarlanması ve değerlendirilmesi amacıyla her türlü agro (tarım) endüstriyel tesislerin kooperatif ve kooperatif birliklerince kurulması, devlet tarafından teşvik edilmekte, bu konuda düşük faizli kredi ve karşılıksız yardımlar yapılmaktadır.
- Dağ ve orman köylerinde kurulacak her türlü tesisin faaliyetlerinde geniş vergi indirimi ve vergi muafiyetleri uygulanmaktadır.
- Alt ve sosyal yapı yatırımlarının devlet tarafından yapılmasına önem verilerek, bu hizmetler tüm yerleşim ünitelerine ulaştırılmaktadır.

Yukarı havza dediğimiz dağ ve orman köylerinin, bağ ve bahçelik, kısmen de tarlaların bulunduğu, genellikle hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerinde, anılan kaynakların işletilmesi için bir işgücü ve nüfusa ihtiyaç bulunmaktadır. Ben bu nüfusa “optimal nüfus” ve “optimal işgücü” adını vermekteyim. İşte bu kırsal kalkınma havzalarındaki doğal kaynakların işletilmesi ve sürdürülebilirliği için gerekli optimal işgücü ve optimal nüfusun saptanması gereklidir. Optimal nüfusun yerinde kalkındırılması için, havzanın mevcut potansiyeline göre geliştirilmesi gereklidir. Bu kapsamda alt ve üst yapının durumunu dikkate alarak sosyoekonomik ve kültürel gelişme hedefleri konmalı ve alternatif modellere göre havzanın dengeli ve planlı kalkınmasını sağlayacak seçeneklerin üretilmesi zorunludur. Yapılan çalışmalar sonucunda, bölgede fazla nüfus ve işgücünün olduğunun saptanması halinde, yine planlı bir şekilde aşağı havzadaki sanayi ve hizmet sektörlerine bu nüfusun akmasını sağlamak gereklidir.

İsviçre halk departmanındaki görüşmelerden sonra arazi programı başladı. Teknik geziye Bern kantonunun Emmental idari bölgesindeki Langnau Bölgesinden başlandı. Langnau, Bern ve Luzern arasındaki üst Emmental'de yer almaktadır. Bölgedeki en önemli pazar yeridir.

Bu bölgede gezilen yerleri kısaca vermek gerekirse:

- Langnau'daki peynir imalathanesi ziyaret edildi. İmalathane 48 ortaklı bir kooperatife aitti. Tesiste 3 kazan mevcut ve her birinin kapasitesi 1200 litre/gün süt seviyesindeydi. Böylece günlük toplam 3.600 litre süt işleyecek bir kapasitede kurulmuştu. Süt, kazanlarda 45 derecede kaynatılıyor ve bu derecede bakterilerden arınıyordu.
- Langnau'da müze haline getirilmiş bir eski konut gezildi. Müzede o yörede eskiden kullanılmış kömür ütü, gaz lambası vb. ev eşyaları ile eskiden tarımda kullanılan aletler saban vb. aletler teşhir ediliyordu.
- Hasle köyünde çömlek imalathanesi gezildi.
- Signau köyünde gerek kanton gerekse federal devletin teknik yardım ve sübvansiyon yardımları ile yapılmış bir köy konutu ve tarımsal tesisler gezildi.
- Garteng köyünde, bir dağ işletmesinde yeni inşa edilmiş bir ahır gezildi. Öğrendiğimize göre ahır 400.000 İsviçre frangına mal olmuş. Bunun 170.000 frankını devlet sübvansiyon olarak ve yardım şeklinde vermiş. 96.000 İsviçre frangı ise yine devlet tarafından faizsiz kredi şeklinde, 8 yıl vadeyle verilmiş. Amerikan ve Holstein çaprazlaması inekler günde 30-35 kg süt vermekteydi ve yıllık 3200 kg ortalama süt alınıyor. Belirsiz tarihlerde devlet süt verim kontrolü yapıyormuş.

- Brienz gölü kenarındaki, Brienz köyünde, tahta oymacılık okulu gezildi. Okul kantona ait olup, 20 talebesi vardı ve tedrisat yılı hatırladığım kadarıyla 3 veya 4 yıl olarak yürütülüyordu.
- Sustenpasa köyünde, orman işletme müdürü tarafından bir kooperatife ait yayla ahır ve bir aile işletmesine ait ahır gezdirildi.

VİSP KANTONUNDA İNCELEME

Visp'te bir anonim şirkete ait süt toplama merkezi gezildi. Süt, orman ve dağ köylerinden şirkete ait arabalar ve bazı yerlerde teleferik ve havai hatlarla toplanmaktadır. Burada pastörize edildikten sonra, tüketim merkezlerine gönderilmektedir. Şirket ortakları sütçülükle uğraşanlardır.

Hemen bu tesisin yanında, tarımsal kooperatife ait pazarlama tesisi bulunmaktadır. Bu tesiste kooperatif üyelerinin ürettiği ürünler pazarlanmaktadır. Kooperatifin 1000 üyesi bulunmaktadır. Birlikler vasıtasıyla ithalat ve ihracat yapılmaktadır.

İsviçre kanunlarına göre, kooperatif ve birlikler üreticinin ürettiği ürünlerin tamamını almak mecburiyetindedir. Ayrıca bir de köylüler ortaklığı teşekkül ettirilmiştir. Bu ortaklıkla da (şirketle de), kooperatif dışında üretilen ürünlerin pazarlanması yapılmaktadır. Bu faaliyetlerde %25 devlet yardımı, %25 faizsiz kredi alınmıştır.

Visp'te arazi birleştirilmesi suretiyle bağ tesislerinin kurulması incelenmiştir. Arazi toplulaştırılması yapılarak, çalılık saha, bağcılığa dönüştürülmüştür. Toplulaştırma sırasında kooperatif kanalıyla ve kooperatif üyelerinin fazlasının kararıyla, alınan kararlara kabul etmeyen üyelere başka yerlerde toprak verilmiştir.

Yine aynı sahada bir aile işletmesine ait şarap imalathanesi bulunmaktadır.

Fischertal köyünde, müşterek maksatlı bir yapı gezildi. Kooperatif ve muhtarlıkça müştereken yapılan sosyal bina içinde, muhtarlık, kooperatif başkanlığı, okuma odası, misafirhane, spor salonu, konferans salonu vb. bulunmaktadır.

SAINT MORITZ KAYAK MERKEZİ GEZİSİ

Saint- Moritz İsviçre’de Engadine Vadisi’nde yer alan bir tatil beldesidir. Milano, Zürih ve Münih’e araba ile 3 saatlik mesafede, Avrupa’nın hatta Dünya’nın en ünlü kayak merkezlerinden birisidir ve Dünya’nın en güneşli kayak merkezi olarak ünlenmiştir.

Saint Moritz’e çıkarken, Trabzon ORKÖY Bölge Müdürümüz Halis Yavuz bana, “*Cahit Bey buranın bizim Maçka’dan ne farkı var?*” diye sorunca, ben de “*Halis Bey haklısın arazi yapısı olarak öyle ama farkı yukarı çıkınca görürsün.*” dedim. Gerçekten tepeye yaklaşınca, şahane kayak tesisleri, teleferik, telesiyej vb. yapıları görünce aradaki farkı çok güzel gördük.

Türkiye’ye dönüş için Zürih şehrine geldik. Zürih şehrinde heyetçe gezerken, bizde olduğu gibi, sokaklarda ve kaldırımlarda hiç araç olmadığını gördük. Biraz şehir merkezinden uzaklaşınca, 6-7 katlı bir yapıya araçların girip çıktığını fark ettik. Meğerse orası çok katlı otoparkmış. Şehir merkezine gelen aracını otoparka bırakıp, oradan toplu ulaşım aracıyla şehir merkezine iniyor, alışverişini yapıp, yine toplu ulaşım aracıyla otoparka gidip, aracını alarak yoluna devam ediyordu. Otoparka baktığımızda hiçbir personelin olmadığını gördük, tamamen kart usulü ile çalışıyordu.

Yurtdışına çıkan heyetler, Bakan Turhan Kapanlı'ya bir hediye alıyorlardı. Bakanın yabancı viskiye merakı bilindiği için genelde viski alınıyordu. Zürih'te otelde toplandığımızda, bizimde heyet olarak viski almamız düşüncesi hakimdi. Heyet başkanı Süha Ok Bey görüşlerimizi sordu. Ben diğer grupların viski aldığını, viskinin içildikten sonra unutulacağını, oysa İsviçre'yi karakterize eden, özellikle cam fanus içinde sarı küreler üzerinde dönen bir saatin alınması halinde bunun hiçbir zaman unutulmayacağını ifade edince, böyle bir saatin alınmasına karar verdiler ve bunun için de Cavit Memioğlu ile beni memur ettiler. Cavit Bey'le birlikte bir alışveriş merkezine giderek oldukça güzel fanus içinde bir saat aldık.

Otele döndüğümüzde herkesin üzüntülü olduğunu gördük. Üzüntünün nedeni, o gün Türkiye'de Isparta'da bir Türk uçağının düştüğü ve bütün mürettebatın öldüğü haberi idi.

Erdoğan Subaşı'nın esprisi biraz olsun bu kederli havayı dağıtacaktı. Malûm heyetteki arkadaşlar hediye olarak İsviçre saatleri almışlardı ve her birinde 3-5 saat bulunuyordu. Erdoğan Subaşı "Ya bizim uçak düşerse! Millet gökten saat yağıyor sanacak" diye şakayı yapınca, üzüntü ve heyecan biraz olsun yumuşadı.

Sonuçta, İsviçre'den birçok dersler almış olarak ve iyi intibalarla ayrıldık.

İsviçreliler, yukarı havzadaki doğal kaynakların işletilmesi ve aşağı havzaya göçü önlemek amacıyla, dağ ve orman köylerinde bulunması gereken nüfus ve işgücünü gayet başarılı tespit etmişlerdi. Yukarı havzada gerekli tedbirleri alarak, karşılıksız sübvansiyonlarla, faizsiz ve düşük faizli kredi yardımları yapmış ve çeşitli hayvancılık, bitkisel ve el sanatları vb. tesislerin kurulmasını ve çalışmasını sağlayabilmişlerdir. Kırsal yaşamın ihti-

yaç duydukları alt ve üst yapı tesislerini yaparak, dağ ve orman köylerinde gerekli nüfus ve işgücünü yerinde tutmasını başarmış ve kente göçü önleyerek, şehirlerindeki çarpık kentleşmeyi de önlemişlerdi.

İsviçre ve Avusturya teknik gezileri ORKÖY'ün amaç ve uygulamalar açısından doğru yolda olduğunu bir kez daha göstermişti. Düzenlenen ilçe kalkınma planları ve kooperatif projeleri esaslı dahilinde fondan finanse edilerek yapılan uygulamalar, orman köylerinde büyük talep ve heyecan yaratmış, orman köylüleri sanki devlet kurumu yalnız ORKÖY'müş gibi, her türlü ihtiyacını ORKÖY'den talep etmeye başlamıştı.

Bu konuda birçok anekdot bulunmasına karşın, orijinal birini anlatmak isterim.

İsviçre dönüşü bir gün, Genel Müdür Osman Çakır Bey beni odasına çağırdı. Merakla ne söyleyeceğini beklerken “*Cahit siz bu fon yönetmeliğini eksik hazırlamışsınız*” dedi. Ben de “*Neden Beyefendi, eksik olan ne ki*” diye sordum. Bana bir orman köylüsünden gelen bir dilekçeyi uzattı. Dilekçede köylü oğlunun bir kız kaçırdığını yazıyor ve kızı alabilmek için, ORKÖY'den **başlık parası kredisi** talep ediyordu. Tabii ki güldük.

İsviçre'den Bakan Turhan Kapanlı için aldığımız hediye saat bende duruyordu. Genel Müdür Yardımcısı Cavit Memioğlu bana telefon ederek, Müsteşar Yardımcısı Süha Ok Bey'in aradığını, bir saat sonra hediyeği Sayın Bakan'a takdim edeceğimizi söyledi.

Ben de saati alarak gittim. Süha ve Cavit Bey'le birlikte Sayın Bakan'ın makamına girdik. Saati ambalajından çıkararak Süha Bey'e verdim. Süha Bey de bir ön konuşma ile Bakan Bey'e takdim etti. Bakan Bey'in çok hoşuna gitti, bana dönerek “*Cen-*

tilmen bu saat nasıl çalışıyor, bana göster” deyince, Cavit Bey’le baktık! Satın alırken, aceleyle nasıl çalıştığını soramamıştık. O sırada telefon imdadımıza yetişti. Bakan Bey’i Başbakan Süleyman Demirel arıyordu. Bu aradan faydalanarak ve kurcalamak suretiyle saati çalıştırdım. Bakanın konuşması bittiğinde ben sorununu çözmüştüm.

Saati eline alan Bakan *“Bu güzel ve manalı hediye, Bayrampaşa’da yapılmakta olan yazlığımın mutena bir köşesinde itina ile saklayacağım”* mealinde ağdalı bir konuşma yaparak, bizlere teşekkür etti.

BÜLENT ECEVİT HÜKÜMETİ VE ORMAN KÖY İLİŞKİLERİ

Süleyman Demirel Başbakanlığındaki 1. MC Hükümeti 21 Haziran 1977 tarihinde sona ermiş, yerine Ecevit Hükümeti kurulmuştur. Tam bir ay süren ve güvenoyu alamayan bu kabinede Orman Bakanlığı görevini Vecdi İlhan yüklenmiştir.

Ecevit Hükümeti’nin 21 Temmuz 1977 tarihinde sona ermesi üzerine, yerine Süleyman Demirel Başbakanlığında 2. MC Hükümeti kurulmuş, bu kabinede Orman Bakanlığını Sabahattin Savcı üstlenmiştir. Orman Genel Müdürlüğüne Yasin Bozkurt getirilmiş, ORKÖY Genel Müdürü Osman Çakır görevine devam etmiştir.

Bu hükümetler döneminde de orman köylerine gerekli yardımlar götürülmeye devam etmiştir. Süleyman Demirel Başbakanlığındaki 2. MC Hükümeti 5 Ocak 1978 tarihinde sona erince, yerine 42. Ecevit Hükümeti kurulmuştur. Bu kabinede Orman Bakanlığını Vecdi İlhan (5 Ocak 1978 - 8 Ekim 1979)

ve Ahmet Şener (8 Ekim 1979 - 8 Kasım 1979) üstlenmiş ve ORKÖY Genel Müdürlüğüne Fikret Tuncay getirilmiştir. Görevden alınan Osman Çakır Bakanlık Müşavirliğine atanmıştır.

Bu hükümette Sosyal Güvenlik Bakanı olarak görev alan Hilmi İşgüzar, Genel Müdürümüz Osman Çakır'ın orman fakültesinden sınıf arkadaşıydı. Osman Bey, bize Sosyal Güvenlik Bakanı Hilmi İşgüzar'ı tebrike gideceğimizi söyledi. Dairenin yakınında bulunan Sosyal Güvenlik Bakanlığına gittik. Ziyaretimiz esnasında Bakan Bey, sınıf arkadaşı Osman Bey'e müstearlık teklif etti. Osman Bey bu teklifi "*Ben orman mühendisiyim, her taş yerinde ağırdır.*" diyerek reddetti. Bana dönerek Bakanlık Planlama Kurul Başkanlığını teklif etti. Ben de aynı nedenlerle kabul etmedim. Daha sonra yine fakülteden sınıf arkadaşı olan eski ORKÖY Genel Müdürü Cavit Dinçel'i BAĞKUR Genel Müdürlüğüne atadı. Sayın Hilmi İşgüzar ve Cavit Dinçel bazı usulsüzlük iddiaları nedeniyle daha sonra Yüce Divan'da yargılandılar.

İLK KÖYKENT BOLU MUDURNU TAŞKESTİ UYGULAMASI

42. Ecevit Hükümeti döneminde, Ecevit'in hayalim dediği ilk Köykent Projesi Bolu ilinin Mudurnu ilçesi Taşkesti köyünde 1978 yılında başladı. Bu projede görev Orman Bakanlığına, koordinatörlük görevi de ORKÖY Genel Müdürlüğüne verildi.

Bülent Ecevit'in hayata geçirmek istediği Köykent Projesi; aslında bir mikro havza modeli olan ve kalkınmayı köylerden başlatarak kente olan göçü önleyen bir yaklaşıma sahipti. Bir kalkınma yöntemi olarak Köykent Projesi, ormanlık bölgelerimiz ve orman köylerimiz için de büyük önem taşımaktaydı.

Aslında DPT tarafından düzenlenen milli kalkınma planlarında merkez köyler modeli öneriliyordu. Bu konuda bazı çalışmalar da yapılmıştı. Türkiye’de merkez köylerin hangileri olabileceği tespit edilmişti. Ancak bu modelde, sadece her köye ayrı ayrı yapılan alt ve üst yapıların, merkez köylerde toplanarak, bir yandan maliyet açısından tasarruf sağlanması, diğer yandan hizmetlerin köylere daha etkin bir şekilde götürülmesi daha fazla ele alınıyordu. Köykent yaklaşımında, daha önce çalışılan modelin daha da geliştirilerek ve doğal, sosyal ve kültürel koşullar dikkate alınarak, belirli köy kümelerinin oluşturulması, bu küme içerisinde yer alan köyler arasında işbirliği ve koordinasyon sağlanarak, köye götürülecek temel hizmetlerin planlı bir şekilde ulaştırılması, daha sağlıklı bir yerleşim düzeni oluşturulması, köylülerin yerlerinden olmaksızın kentlerdeki yaşam olanaklarına ve uygarlık nimetlerine ulaşmasına imkan sağlayan bir kırsal kalkınma yöntemi uygulanmak isteniyordu.

Köykent Projesi ile büyük şehirlere olan yoğun göçlerin yaşandığı yörelerde, bu göçün tersine döndürülmesi hedeflenmekte, burada yaşayan veya köyelerine geri dönecek insanlara yeni ve alternatif iş olanaklarının sağlanması, atıl durumda bulunan kaynakların köy ekonomisine kazandırılarak, öncü yatırımlarla çalışmaların başlatılması ve bu çalışmalara halkın katılımının sağlanması amaçlanmaktaydı. Köykent kavramı ilk olarak 1977 yılında dönemin Başbakanı Bülent Ecevit tarafından dile getirilmiş ve bunun ardından ilk uygulama, 1978 yılında Orman Bakanlığı ORKÖY Genel Müdürlüğüne hazırlanan Taşkesti Köykent Projesiyle başlamıştır.

Taşkesti Köykent açılışı için 30 Eylül 1978 günü Başbakan Bülent Ecevit ile Orman Bakanlığından Bolu Mudurnu ilçesine 10 araçla hareket ettik. Yol boyunca konvoyla yeni katılımlar oldu ve

Taşkesti köyüne geldiğimizde araç sayısı 500'ü bulmuştu. Çevre il ve ilçelerden ve köylerden büyük katılım vardı. Ecevit'in konuşmasıyla, Taşkesti Köykentin açılışı yapıldı. Orman ürünleri fabrikasının temeli Başbakan Ecevit tarafından atıldı.

Bu proje gereğince, köykent kapsamındaki orman köylülerine, ORKÖY Kalkınma Fonu'ndan çeşitli tarımsal ve hayvansal projelerin hayata geçirilmesi için, karşılıksız ve düşük faizli krediler verilmiştir. Ayrıca Taşkesti orman köy kalkınma kooperatifine sağlanan düşük faizi kredi ile orman ürünleri işleme tesisi ile yem fabrikası ORKÖY tarafından tesis edilerek, anahtar teslimi verilmiştir. Bu proje kapsamında Taşkesti köyüne, sağlık ocağı, pratik sanat okulu, zirai donatım kurumu, halk sağlık merkezi, Ziraat Bankası şubesi açılmıştır.

Köykent kırsal kalkınma modelinin başarıyla uygulanabileceği burada görülmüş ve elde edilen deneyimlerin diğer bölgelerde seçilecek köykentlere de yaygınlaştırılması düşünülürken, 42. Ecevit Hükümeti 12 Kasım 1979 tarihinde sona ermiştir. Bu hükümetin yerine Süleyman Demirel azınlık Hükümetinin kurulmasıyla birlikte, Taşkesti'de olumsuz sonuçlar görülmeye başlanmış ve köykent projesi kapsamındaki uygulamalar tavsamıştır.

Böylece başarılı bir şekilde devam eden bu proje, Ecevit ve Demirel hükümetleri arasındaki iktidar rekabetine kurban edilmiştir. Köykent projesi, ülke genelinde uygulanmaya başlansaydı, bugün yaşadığımız köyden kente olan göç kontrol altına alınarak, kentlerdeki plansız ve çarpık kentleşme olmazdı diye düşünüyorum. Yine bugün yaşadığımız, tarımsal ve hayvansal gıda krizi yaşanmaz, Dünya'da kendi kendine yeten yedi ülkeden biri özelliğimizi korur ve bugün 110 ülkeden hayvansal ve tarımsal gıda ürünü ithal eden bir ülke durumuna düşmezdik görüşüneyim.

SİYASET, LİYAKAT VE ORKÖY ÇALIŞMALARI

Ecevit Başbakanlığındaki 42. Hükümet 12 Kasım 1979 tarihinde sona erince yerine azınlık Süleyman Demirel Hükümeti kuruldu. Bu kabine basın tarafından Demirel'in B takımı olarak gösteriliyordu. Bu kabinede Orman Bakanlığına meslektaşımız, Orman Mühendisi Hasan Ekinci getirilmiş, ORKÖY Genel Müdürlüğüne ise Nevzat Salih Göktaş atanmıştı.

Terör olayları ve sağ sol olaylarının yoğunlaştığı bu dönemde, ORKÖY çalışmaları da çok etkilendi. Her gün 20-25 gencin hayatını kaybettiği günlerde, Kızılay Sakarya'da bulunan daireden dışarı çıkmak mümkün değildi. Bombalı pankartlar asılıyor ve büyük bir terör havası esiyordu.

Genelde olan sağ sol kutuplaşması, genel müdürlüğü de etkiliyordu. Yeni Genel Müdür Nevzat Bey'in ORKÖY konularına vakıf olmaması işleri zorlaştırıyordu.

Bu konuda bazı anekdotlar anlatmam gerekirse; yeni genel müdüre benim komünist olduğum yönünde ihbarda bulunmuşlar. O da cevaben, *"Valla ben komünist olup olmadığını bilmiyorum ama onu görevden alırsam, bu işleri kim yapacak, konuları o biliyor"* demiş. Meğer bu günler siyasetin memuriyet üzerinde etkisinin artmaya başladığı ama halen hizmetin devamlılığı ve bilgi ile emeğe saygının yitip bitmediği dönemlermiş!

Yine bütçe çalışmalarının yoğun olduğu bir gün, Bakan genel müdürlere cumartesi ve pazar günü Ankara'dan ayrılmamalarını, bütçe konusunda toplantı yapacaklarını, bu konuda hazırlıklı olmalarını söylemiş. Bu konuda hiçbir bilgisi olmayan Genel Müdür Nevzat Bey telaşlanmış. Bütçe konusunu en iyi bilen kim diye sormuş, Cahit Nasırlı cevabını alınca, hemen beni çağırdı. Genel müdürlük makamına girdiğim zaman saatler

15.00'ı gösteriyordu. Makam masası üzerinde bir tabak, içinde mandalina, elma, yarım ekmek, kıyılmış Kayseri pastırması vb. gıdalar konmuştu. İçeri girer girmez “gel koçum, al oradan meyve” dedi. Ben memuriyet hayatında böyle bir şey görmediğim için almadım. Ancak ısrar edince bir mandalina aldım ve cebime koydum. Bana “Bütçe konusunu en iyi sen biliyormuşsun. Bana bu konuda bir not hazırla, ama yarım sayfayı geçmesin” dedi. Ben de “Sayın Genel Müdür, genel müdürlüğümüzün iki bütçesi var, genel bütçe ve fon bütçesi bunu yarım sayfada anlatmam mümkün değil, malûm bir hastaya normal ilaç yerine antibiyotik vererseniz, zehirleyici olur” dedim ama o espriyi anlamadı. “Olsun sen yine de kısa yaz” dedi. Hazırladığım metin, oldukça özet yazdığım halde iki sayfa oldu. Metni ayrıca kendisine izah ettim. Ancak anladığını sanmıyordum. Bende Bakan ile yapılacak bütçe toplantısında sorulacak bir soruya cevap verebileceği kanaati uyanmamıştı. Genel müdürün ailesi Bolu’da idi. Her hafta sonu Mercedes makam arabası ile Bolu’ya gidiyordu. Bu nedenle Bakanın Ankara’dan ayrılmayın emrine çok kızmıştı. “Ya kardeşim bir hafta sonu tatilimiz var, onu da bırakmıyorlar” diye söyleniyordu. Hazırladığım notlarla genel müdür Bakanlıktaki bütçe toplantısına katıldı, tabii ki sonuç ne oldu, asla bilgi sahibi olamadık.

Ülkede terör hareketleri hız kazanırken, genel müdürlükte de iş çığırından çıkmıştı. Adalet Partisi Gençlik Kolları Başkanı ve tanımadığımız bazı kişilerin, genel müdürün odasında oturup atamalar yaptıkları söyleniyordu. Bir gün genel müdürlük toplantı salonunda yönetmelikle ilgili bir çalışma yaparken, Adalet Partisi Gençlik Kolları Başkanı olduğu söylenen kişi toplantı odasına girdi. Bana burada çalışacağını söyledi. Ben de “Ben planlama daire başkan yardımcısıyım, yönetmelikle ilgili çalışma yapıyorum, lütfen burayı terk edin” dedim, bereket karşılık vermedi gitti.

Ülkemizin yaşadığı o kötü günleri Allah bir daha göstermesin. Zaman zaman komünistlikle, faşistlikle ve bazen de renksizlikle suçlandığımız günler oldu. Oysa ben ne olduğumu çok iyi biliyordum. Babası hacı ve dindar bir ailenin altı çocuğundan biriydim. Allah'ına, dinine, imanına bağlı, hak ve hukuktan yana, büyük kurtarıcı Atatürk'ün ilke ve inkılâplarına, demokrasiye ve cumhuriyet rejimine yürekten bağlı, ülkemin bütünlüğünden yana bir Türk vatandaşıydım.

Rahmetli babam toptan manifatura ticaretiyle uğraşıyordu. Toptan ticaret olmasına karşın, bazen perakende olarak satış yapmak gerektiğinde, metreyi 1,05 m olarak tutardı. Bir gün *“Baba neden 5 cm fazla tutuyorsun, bu 50 metrede 2,5 metre zarar demek”* dediğimde bana *“Oğlum bizim hakkımız geçsin, onların hakkı bize geçmesin”* demişti. Biz altı kardeşe vasiyet olarak *“Aç kalsanız bile, boğazınızdan haram bir şey girmesin”* derdi. Yine bize *“Cenabı Allah huzuruma kul hakkı ile gelmeyin diyor, bu konuda ayet var. Ancak devlet malı, kul halkından daha önemli, sebeline gelince, siz Ahmet veya Mehmet'in hakkını yediğinizde, bunlar haklarını helal ederlerse belki kurtarabilirsiniz. Ancak Beyt-ül mal denilen devlet malını yerseniz, sizi 30 milyon kişinin (o zamanki ülke nüfusu, bugün 84 milyon) affetmesi lazım bu da mümkün değil. Demek ki devlet malı kul hakkından daha önemli”* diye anlatırdı.

Allah'a şükürler olsun bu vasiyete sadık kaldık. Memuriyetten ayrılıncaya kadar karşılaştığım birçok yüklü rüşvet tekliflerine rağmen, midemize haram girmeden emekli oldum. Emekli olduktan sonra da alın teri, helâl para olan emekli maaşımdan başka gelirim olmadı. Ülkemizde hiç istenmeyen terör, sağ sol olaylarının zirve yaptığı bir ortamda 12 Eylül 1980'de askeri ihtilâl oldu.

ONİKİ EYLÜL 1980 ASKERİ DARBESİ VE ORMAN KÖYLÜ İLİŞKİLERİ

Genelkurmay Başkanı Kenan Evren liderliğinde, kuvvet komutanları tarafından 12 Eylül 1980 tarihinde ülke yönetimine el konuldu. Ardından eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Bülent Ulusu Başbakanlığında yeni bir hükümet kuruldu. Bu kabinede Tarım ve Orman Bakanlığı birleştirilerek, Bakanlığa Ziraat Fakültesi profesörlerinden Sabahattin Özbek getirildi. Ancak tarım ve orman kesimi iki ayrı müsteşarlık olarak temsil ediliyordu.

ORKÖY GENEL MÜDÜRLÜK RÜTBESİNİ KAYBEDİYOR

Kapatılmış olan Orman Bakanlığına bağlı olarak çalışan Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü (AGM) ile Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlükleri (MPGM) de kapatılmıştı. Orman Köy İlişkileri (ORKÖY) Genel Müdürlüğü ise kapatılmayarak, yeni kurulan Bakanlığa bağlı, aslında genel müdürlük statüsünde müstakil daire başkanlığına dönüştürüldü. AGM ve MPGM gibi ORKÖY'ün de kapatılmamasının arkasında, aslında önemli bir toplumsal tepki de bulunuyordu. Her ne kadar askeri bir dönem yaşanıyor olsa da ORKÖY'ün kapatılmaması için Türkiye'nin çeşitli yörelerinden mektup ve telgraflar geliyordu. Malum o zaman cep telefonu ve sosyal medya yok ama örneğin Bolu orman köylerinden 20 sayfalık yıldırım telgraf gelmişti. Orman köylülerinin bu baskısı üzerine ORKÖY Genel Müdürlüğünü kapatamayıp, genel müdürlük statüsünde müstakil daire başkanlığına dönüştürdüler.

Bakan Sabahattin Özbek ORKÖY Genel Müdürlüğüne getirilmiş bulunan Cavit Memioğlu'nu bakanlığa çağırması ve or-

man köy ilişkilerini yönetecek kurum için belirlenmiş yeni statü olan, kadrosu aynı, müstakil daire başkanlığını bildirmiş ve daire başkanlığı görevini kabul etmesini istemişti. ORKÖY’le birlikte önceki Tarım Bakanlığına bağlı pamuk işleri ve su ürünleri genel müdürlükleri de müstakil daire başkanlıklarına çevrilmiş ve genel müdürleri müstakil daire başkanlığını kabul etmişlerdi. Ancak Cavit Memioğlu bunu kabul etmeyip emekliliğini isteyince, Sabahattin Özbek o zaman kimi ORKÖY daire başkanı yapalım, bana isim ver demiş. Bakana benim adayım Cahit Nasırlı, onu öneriyorum deyince, o sırada Bakanlık makamında bulunan Orman Genel Müdürü Ömer Özen, *“Benim istihbaratım da aynı şekilde, ama o arkadaşın, bu görev için yaşı daha genç, daha yaşlı bir ağabeyini daire başkanı, onu da daire başkan yardımcısı yapalım”* önerisini getirmiş. Genel Müdür Cavit Memioğlu ise *“Hayır olmaz, dışarıdan gelen ve konuları bilmeyen biri ile bu iş olmaz”* demiş. Bu arada Bakan Sabahattin Özbek Cavit Bey’e, *“Bolu’dan ORKÖY’ün kapatılmaması için 20 sayfalık yıldırım telgraf geldi, bunu sizler mi organize ediyorsunuz?”* diye sormuş. Cavit Bey’in verdiği cevap *“Sayın Bakanım 20 sayfalık telgrafın maliyetini biliyor musunuz”* diye cevap vermiş. Bütün bunları Cavit Bey bana bizzat anlatmıştı.

Cavit Memioğlu’nun ifadesine göre, ORKÖY Daire Başkanlığı konusunda birkaç toplantı yapılmış. Bir iki toplantıya Genel Müdür Yardımcısı Mahmut Mehmetoğlu katılmış, onun da benim ismim üzerinde durması nedeniyle bir sonuca varılamamış. Nihayet Ömer Özen Bey’in önerileri ile daha önce Orman Genel Müdür Yardımcılığı yapmış, 1954 yılı Orman Fakültesi mezunu, ağabeyimiz Celalettin Erdem ORKÖY Daire Başkanlığı için uygun görülmüş.

Beni Bakanlıktan çağırdılar, Müsteşar Bey'in makamına girdim, makamda müsteşar, müsteşar yardımcıları, konseyce Bakanlıkta görevlendirilmiş Albay, Orman Genel Müdürü Ömer Özen Bey bulunuyordu. “*Beni emretmişsiniz*” dedim. Herkesten önce Ömer Özen “*Cahit, Celal'i (Celalettin Erdem) ORKÖY Daire Başkanı, seni ve Erol Duruöz'ü de Daire Başkan Yardımcısı tayin ediyoruz, itiraz da istemiyoruz* (çünkü benim itiraz edebileceğimi düşünüyor), *hemen git çalışmaya başla*” dedi. İhtilâl olmuştu ve yapacak bir şey yoktu, “Emredersiniz” deyip makamdan çıktım.

Müstakil ORKÖY Daire Başkanlığına atanan Celalettin Erdem ağabeyimizi fazla tanımıyordum. Ancak 12 Eylül 1980 ihtilali olmadan kısa bir süre önce, Bakanlık Müşaviri Hasan Turan ağabeyimiz benden ORKÖY'le ilgili dokümanlar istedi. Bu bilgileri kendisine iletmek üzere Bakanlığa gitmiştim. Hasan Bey Müsteşar Bey'in yanında olduğundan, odasında yoktu ancak aynı odada oturan ve Bakanlık Müşaviri olan Celalettin Erdem Bey'le tanıştık. Oturdum sohbet ettik. Bu arada Celalettin Bey bana “*Cahit Bey ORKÖY ne iş yapar?*” diye sordu. Ben de ORKÖY'ün amaçları, mevzuatı, yapmış olduğu planlama ve proje, kooperatif örgütlenmeleri ve destekleri konusundaki faaliyetleri anlattım. Bana “*ORKÖY'ü ben böyle bilmiyordum, ORKÖY'ün oldukça çok planlı ve projeli çalışmaları varmış*” deyip teşekkür etti. Celalettin Bey'in ORKÖY Daire Başkanlığını kabul etmesinde, benim bu açıklamalarımın rolü olduğunu, daha sonra kendisi bana anlattı.

Celalettin Bey göreve başladı. İlk görüşmemizde bana “*Cahit Bey ben ORKÖY'ü tanımıyorum. Burada en büyük yük sana düşecek, sen ve diğer yardımcı Erol Bey ne öneriyorsanız öyle yapalım*” dedi. Evvela yeni bir kuruluş olan müstakil daire başkanlığı kadrosunu oluşturmakla işe başladık. Ancak bir genel müdürlük

teşkilatını, bir daire başkanlığına indirgemek oldukça zor oldu. Dönüştürülmek istenen ORKÖY Genel Müdürlüğünde beş daire başkanlığı, beş daire başkan yardımcısı, 15 şube müdürlüğü bulunuyordu. Müstakil daire başkanlığında ise bir daire başkanı, iki başkan yardımcısı ve beş grup başkanı kadrosu vardı. Yani genel müdürlük kadrosunda 25 ünite amiri bulunurken, müstakil daire başkanlığında, daire başkanı dışarıdan atandığına göre, sadece 7 adet amir kadrosu vardı. Bunun anlamı 18 ünite amirinin açıkta kalması demekti. Bu durum beni çok düşündürüyordu. Açıkta kalan ünite amirlerinin, örneğin lojman tahsis hakkı düşecek, maddi ve manevi kayıpları oluşacaktı. Ne yapalım ki, bu arkadaşları, daire başkanlığı şemsiyesi altında toplayıp, oluşacak kayıplarını önleyelim diye düşünmeye başladık. Müstakil Daire Başkanlığı mevzuatını iyice inceleyerek, yorumlayarak ve de açıklarını bularak, her grup başkanlığının altına üçer şube müdürlüğü olmak üzere, 15 şube müdürlüğü kurulabileceği görüşünü Bakanlığa da kabul ettirerek, müstakil ORKÖY Daire Başkanlığının yeni örgüt şemasını oluşturduk. Böylece beş daire başkanlığını temsil edecek beş grup başkanlığı, her gruba bağlı üçer şube müdürlüğü olmak üzere, 15 şube müdürlüğü kurunca, 20 ünite amirinin açıkta kalmasını önledik. Bu şekildeki bir organizasyonla ORKÖY hizmetleri aksamadan çalışmalarına devam etti.

Ancak bu kadronun oluşturulması kolay olmadı. Bu olaylar esnasında sıkıntıdan adını ilk defa duyduğum bir çeşit sinir ucu iltihaplanması olan, aşırı stresle açığa çıkan zona hastası olmuştum. Daire Başkanı'nın dışarıdan olması, her yapılacak ve yapılın işi uzun uzun açıklamayı gerektiriyor ve iç sirkülerde ita amirliği dahil, yetkilerin ağırlığının bende bulunması yükümü artırıyordu.

Müstakil daire başkanlığı için kurduğumuz yeni örgütlenme kapsamında grup başkanlıklarına yapılan atamalar:

1. Planlama ve Koordinasyon Grup Başkanı Türkan Tezcan,
2. Projeler Grup Başkanı Necati Meriç,
3. Ferdi Krediler Grup Başkanı Erdoğan Subaşı,
4. Kooperatifler Grup Başkanı Ahmet Aydın,
5. Araştırma ve İstatistik Grup Başkanı Taner Karacalıoğlu

ve doğrudan daire başkanına bağlı Personel Şube Müdürü Zeki Ayaz şeklindeydi. Bu şekilde oluşturulan müstakil daire başkanlığı, ORKÖY hizmetleri ve çalışmaları aksamadan, hatta daha etkin bir şekilde hız kesmeden devam etti.

Genel müdürlük zamanının taşra kuruluşu ise bölge müdürlüğü, başmühendislik ve proje mühendislikleri ve etüt plan heyetleri şeklinde bir müddet devam etti. Ancak Orman Genel Müdürü ve aynı zamanda müsteşar yardımcısı vekili olan Ömer Özen'in baskıları sonucu ORKÖY bölge müdürlüklerini kapatmak zorunda kaldık. Oysa bizimle aynı çizgide yapısı değiştirilen Pamuk İşleri ve Su Ürünleri Genel Müdürlükleri de müstakil daire başkanlıklarına dönüştürüldükleri halde taşrada bölge müdürlükleri duruyordu.

Kapatılan ORKÖY bölge müdürleri, bizde uygun kadro olmadığı için Orman Genel Müdürlüğü teknik müşavirliğine atandılar. Ömer Özen'inde bulunduğu bir toplantıda “Biz, ORKÖY bölge müdürlüklerini kapatmaya zorlandık ama bugün bizim 55 bölge müdürlüğümüz var.” dedim. Ömer Bey “Bu nasıl oluyor” diye sorunca, ben de “Bölge müdürlüklerini kapatınca onlara bağlı 55 başmühendislik direkt daire başkanlığına bağlandı,

şimdi başmühendisliklerle yazıyoruz, çalışmalar daha hızlandı” dedim. Ömer Bey “Yahu valla doğru söylüyorsun” dedi.

BASINDA ORKÖY

ORKÖY’ün orman köylerindeki başarılı uygulamaları ülkenin her bölgesinde gerek görsel ve gerekse yazılı basında yer alıyordu. Dönemin popüler yazarlarından Çetin Altan Cumhuriyet Gazetesi’nde üç gün süreyle “Yığılca Mucizesi” başlıklı bir yazı dizisi yayınlamıştı. Bu yazıda Bolu ORKÖY Bölge Müdürlüğünce Bolu ili, Yığılca ilçe kalkınma planı gereğince, aile işletmelerine uygulanan tavukçuluk projeleri anlatılıyordu. Aynı yazıda, Yığılca köylülerinin üye oldukları kooperatif tarafından, yine ORKÖY fonundan finanse edilerek inşa edilen modern tavuk kesimhanesi ve bu orman köylülerinin kalkınması büyük övünçle anlatılıyordu.

Bolu ORKÖY Bölge Müdürlüğünce, Mudurnu ilçesi orman köylerinde de aile işletmelerinin tavukçuluk projeleri desteklenmişti. Bu köylülerin aralarında kurdukları kooperatifin Mudurnu ilçesi Köykent merkezinde ORKÖY fonundan finanse edilerek tesis edilen modern tavuk kesimhanesi ki bu tesisler Bolu ilini beyaz et merkezine dönüştürmüş, büyük ölçüde yurtiçi ihtiyacını karşıladığı gibi, yurt dışına da ihracat yapılarak önemli ölçüde döviz sağlamıştır.

Bu arada bu mucizeleri yaratan o günkü Bolu ORKÖY Bölge Müdürlüğü elemanları, başta rahmetli Bölge Müdürü İsmet Erdoğan, Başmühendis Kenan Alpacar ve Proje Mühendisi Yaşar Timur’un fedakâr çalışmalarından sitayişle bahsetmemiz lazım.

Bolu ORKÖY Bölge Müdürlüğünce Dokurcun’da orman köy kalkınma kooperatifine anahtar teslimi tesis edilen yem fabrika-

sının açılış merasimi için grup başkanı arkadaşlarla Bolu'ya geldik. Daire Başkanı Celalettin Bey, bu gibi açılış merasimlerinden hoşlanmadığı için, benim katılmamı isterdi. Bolu'ya geldiğimizde Bölge Müdürü İsmet Erdoğan'ın, Yığılca çalışmalarına ilgi gösteren TRT ile diğer gazetecilere yaptığı uzun ve gergin refakat nedeniyle bir mide kanaması geçirdiğini ve Bolu Hastanesi'nde yoğun bakımda olduğunu, ancak ziyaretçi almadıklarını söylediler. İsmet Bey'i ziyaret etmeden yem fabrikası açılışına gitmeyeceğimi söyledim. Bolu hastanesi başhekimine uğradım. Durumu anlatarak özel müsaade aldım. Yalnızca ben, İsmet Bey'i ziyaret etmek üzere odasına girdiğimde, hemen doğruldu, *"Açılışa mı geldiniz?"* dedi ve *"Böyle bir günde ben yatakta mı olacaktım."* deyip, ağlamaya başladı. Gerçekten de yapılan işlerde büyük emeği, liderliği vardı. Kendisini teskin etmeye çalıştım. *"Üzülme ben ve grup başkanı arkadaşlar senin yerine katılacağız"* diyerek teselli ettim. İşte idealistlik ve ORKÖY'cülük böyle bir şeydi. Bizim Bolu'ya gelmemizden bir gün önce Orman Genel Müdürü Ömer Özen Bey Bolu'ya gelmiş. Misafirhanede orman teşkilatı elemanlarını toplamış, konuşmuş. Konuşmasında Celalettin Erdem'in ORKÖY müstakil daire başkanlığına, yardımcılıklarına da benim ve Erol Bey'in getirildiğini anlatmış. Bu arada ORKÖY bölge müdürlüklerinin kapatılacağını söyledikten sonra, *"Herkes birer kâğıt ve kalem çıkarsın, Bolu'ya orman bölge müdürü kim olmalı, adını yazsın"* demiş. Kâğıtları toplayıp gitmiş. O sırada Bolu Orman Bölge Müdürü Hasan Aslan görev başındaymış fakat toplantıda yazılan kâğıtlarda %90 civarında İsmet Erdoğan yazıyormuş! Daha sonra bunu duyan İsmet Erdoğan, bana altı sayfalık bir mektup yazdı. Mektupta özetle, ORKÖY'ün kendisi için ideal çalışma alanı olduğunu, genel müdür yapsalar bile başka bir kurumda çalışmak istemediğini, idealinin ORKÖY çalışmaları olduğunu, kendisini düz mühendis olarak ORKÖY'de bırakmamızı istiyordu. Mektubu hemen

Daire Başkanı Celalettin Erdem Bey'e okudum. Bir süre sonra Celalettin Bey durumu Ömer Özen Bey'e anlattığını, Ömer Bey'in İsmet'i orman bölge müdürü yapacağını ve bunda ısrarlı olduğunu bana anlattı. Daha sonra Ömer Özen İsmet Erdoğan'ı Kahramanmaraş Orman Bölge Müdürü yaptı ve İsmet Bey orada da orman bölge müdürlüğü yanında çok başarılı ORKÖY çalışmaları yürüttü.

Ülkemizin birçok bölgelerinde başarılı ORKÖY çalışmaları patlamıştı. Bunlardan yerleriyle birlikte hatırladığım bazıları; Çanakkale'de kök boya halıcılığını kapsayan Doğal Boya Araştırma ve Geliştirme Projesi (DOBAG), ülkemizin en soğuk yöresi Erzurum'da biyogaz tesisleri, Mersin'de defne yağı fabrikası projesi, Sivas'ta Aşık Veysel'in köyünde et ve et mamulleri modern tesisleridir. Ülkenin farklı yerlerinde ise çeşitli orman ürünleri sanayi tesisleri, soğuk hava depoları, süt toplama ve değerlendirme tesisleri (mandıralar), zeytinyağı fabrikası, zeytin salamura tesisleri, konserve ve salça üretim tesisleri, alabalık tesisleri, taş ve toprağa dayalı tesisler, yem fabrikası, tavuk kesimhanesi vb. tesisler; ORKÖY'ün köylülere bireysel veya kooperatiflerine verdiği desteklerle kuruluyor, ülkenin kırdaki üretim kapasitesi geliyordu.

2002 yılı itibariyle, ORKÖY fonundan finanse edilerek, orman köy kalkınma kooperatiflerine çeşitli konularda toplam 452 üretim tesisi kazandırılmıştır. Bu tesisleri anahtar teslimi olarak ve büyük emekler sarf ederek orman köylülerine kazandıran o zamanki, başta ORKÖY bölge müdürleri, başmühendis, proje mühendisi, etüt-plan heyet başkanı ve tüm elemanlar ve merkez teşkilatı elemanlarını her zaman minnetle anacağız.

Gerçekten ORKÖY, çalışanlar arasında bir ekol halini almıştı ve bir aile gibiydi. Bir elemana bir görev verdin mi, onun asli

görevi olmasa bile hiç itiraz etmez ve severek o görevi yapardı. Ancak prensip harici bir şey yaptı mı, gerekli yaptırımını da görür ve buna da hiç itiraz etmezdi.

Bu konuda hiçbir zaman unutamadığım bir anımı ileriki nesillere belki örnek olur ümidiyle anlatmak isterim. Bilindiği gibi memurların bir yıllık izinleri ve bir de 10 günlük mazeret izinleri vardı. Bunlardan mazeret izinleri amirin uygun gördüğü hallerde ve zamanlarda verilirdi.

Birlikte çalıştığım grup başkanlarına, *“Bana bir izin kâğıdı geldiğinde, üzerinde sizin parafınızı görürsem izin isteyeneye hiçbir şey sormadan imzalarım. İzin isteyeninin mazeretinin geçerliliği noktasında elemanlarla ayrıca muhatap olmam, işler aksarsa sizler sorumlusunuz”* der ve sorumluluk verirdim.

İşlerin yoğun olduğu bir esnada, planlama ve koordinasyon grubunda çalışan, o grupta yegâne on parmak daktilo yazabilen Nükhet Duru’nun amcasının kızı Mahsuse Duru odama bir izin yazısıyla geldi. Acil ve zamanlı yazılar yazdığımız, özellikle Devlet Planlama Teşkilatına gönderilmesi gereken izleme cetvelleri üzerinde çok kere gece 12.00’lere kadar çalıştırdığımız Mahsuse mazeret izni istiyordu. İzin kâğıdına baktım, grup başkanı Türkan Tezcan Hanım’ın parafı yoktu. Neden grup başkanının parafı yok diye sordum. *“Grup Başkanı Türkan Hanım’ın Devlet Planlama Teşkilatında toplantıda olduğunu akşam geç geleceğini, Artvin’den ablası ile eniştesinin geldiğini biraz sonra birlikte Bodrum Askeri Kampına gideceklerini, acil olduğu için Türkan Hanım’ı beklemediğini”* söyledi. Bu defa *“Kızım mazeret iznin var mı?”* diye sordum. *“Var”* deyince, ilk defa üzerinde uzlaştığımız prensibi bozarak, izin kâğıdını imzaladım. Akşam üzeri Türkan Hanım toplantıdan dönünce kendisine *“Türkan Hanım ilk defa prensip harici bir iş yaptım, Mahsuse Hanım’ın izin kâğıdını si-*

zin paraşınız olmadan imzaladım” dedim. Türkan Hanım “Ama Mahsuse Hanım mazeret izninin tamamını kullanmıştı, hiç izni yoktu” deyince, doğrusunu isterseniz çok kızdım ve zldm.

O tarihlerde cep telefonu ve sosyal medya yoktu, telsiz vardı. O da Orman Genel Müdürlüğünde bulunuyordu. Sekretere, hemen OGM telsizine, Bodrum Askeri Kamp Müdürlüğüne telsiz mesajı geşmelerini söyledim. Mesajda “*Mahsuse Duru acele Ankara’ya dn*” deniliyordu. Ertesi günü sabahı, Mahsuse Hanım odamdaydı ve otobüsle 10 saat seyahatten sonra askeri kampa girdiklerini, anonsu duyar duymaz yine aynı otobüsle Ankara’ya döndüğünü söyledi. Kendisine “*Kızım ben de üzüldüm ama bana yalan söyledin, şnk hiç iznin olmadığı halde iznim var dedin, eğer bana doğruyu söyleseydin belki başka bir formül bulurduk, yalan söylediğin işin seni geri şağırdım*” dedim. çok haklısınız deyip, özür dileyerek odamdan çıktı.

Seneler sonra, emekli olduktan sonra, eşimle Kızılay’da dolaşırken, Mahsuse Hanım’la karşılaştık. Beni görünce boynuma sarıldı. “*Mahsuse bana kırgın değil misin*” dedim. “*Hayır, siz o zaman bana daha ağır bir ceza verebilirdiniz, size minnettarım*” dedi. İşte ORKÖY buydu.

TBMM’DE GÜVENLİK KONSEYİNCE KURULAN KOMİSYON

Hatırlanacağı üzere, askeri darbe sonrası Tarım ve Orman Bakanlıkları birleştirilmiş ve yeni bakanlıkta işler tek bakan iki müsteşar (tarım ve orman) şeklinde yrtlmeye başlanmıştır. Yeni bakanlığın, Tarım ve Orman Bakanlığı olarak adlandırılıp tek müsteşarlığa indirgenmesi düşünülüyordu. Bu arada ülkeyi yöneten güvenlik konseyine, ziraatçı olan Bakan’ın ayrıcalık yaptığı, Orman Bakanlığının ayrı bir Bakanlık olması gerektiği

konusunda şikâyetler gitmiş. Güvenlik konseyi sekreterliği tarafından bu konuda bir rapor hazırlamak amacıyla geniş çaplı bir komisyon kuruldu. Müsteşar Yardımcısı Rüstem Kaptan başkanlığında kurulan komisyonda; Devlet Planlama Teşkilatından iki sektör uzmanı, kapatılan Orman Bakanlığı genel müdürlüklerinden genel müdür yardımcısı ve daire başkanı seviyesinde temsilciler, bu arada ORKÖY'ü temsilen ben, ormancılıkla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri olmak üzere toplam 15 kişi bulunuyordu. Bu komisyon TBMM'de toplanarak sabah 09.00'dan saat 15.00'e kadar toplam 28 gün çalışarak, konuları ve ormancılık sektörü tarafından yapılan hizmetleri tartışarak, 110 sayfalık bir rapor hazırladı. Bu 28 günlük dönemde, saat 15.00'ten sonra genel müdürlüğe gelerek, buradaki çalışmalarını yürütmek durumundaydım. Konsey Sekreterliği tarafından kurulan komisyonca hazırlanan raporun raportörlüğü ben ve Orman Ürünleri Sanayi Genel Müdürlüğü (ORÜS) Temsilcisi Orm. Yük. Müh. Ersen Konur tarafından yapıldı.

Hazırlanan raporda ormanlar ve ormancılık faaliyetleri, orman köylülerinin durumu, ormancılık sektörünün milli ekonomiye katkısı detaylı bir şekilde ortaya konulmuştu. Raporun sonuç bölümünde, bütün bu faaliyetlerin tek bir genel müdürlük düzeyinde yürütülemeyeceği, genel müdürlükten daha üst bir organizasyonla yürütülmesi gerektiği sonucuna varılmıştı. Yani sonuç olarak, Orman Bakanlığının kapatılmaması öneriliyordu. Bu rapor Konsey'e sunuldu.

Konsey Genel Sekreteri Haydar Saltık başkanlığında, Tarım Orman Bakanlığı üst yöneticilerinin katıldığı bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda Orman Bakanlığı görüş ve tezleri Orman Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Yasin Bozkurt tarafından sunuldu. Bütün bu çalışmalara rağmen bu toplantının sonucunda,

Orman Bakanlığının kapatılmasına Konsey tarafından karar verildi. Bu toplantıya katılan eski ORKÖY Genel Müdürü ve o tarihte Müsteşar Yardımcısı Osman Çakır Bey, Tarım ve Orman Bakanı Prof. Dr. Osman Özbek'in ormancı üyelere *“Konsey tarafından sorulan sorulara benim dışında kimse cevap vermeyecektir”* şeklinde bir talimat verdiğini bize anlatmıştı.

Orman Bakanlığı, önce Devlet Başkanlığının 21 Eylül 1980 gün ve 4741 sayılı Olur'u ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile birleştirilerek Tarım ve Orman Bakanlığı adını almış, ancak faaliyetlerini 1981 Şubat ayında kadar Bakanlık düzeyinde yürütmüştür. 1981 yılında çıkarılan 13 Şubat 1981 ve 2384 sayılı Orman Bakanlığının Tarım Bakanlığına Devri Hakkındaki Kanun ile Orman Bakanlığı resmen kapatılmıştır. 1981 yılından itibaren Ağaçlandırma ve Milli Parklar Genel Müdürlükleri kapatılmış ve bu genel müdürlüklerce yürütülen hizmetler Orman Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. ORKÖY Genel Müdürlüğü ise Bakanlığa bağlı müstakil bir daire başkanlığı olarak görevine devam etmiştir. Ancak, Orman Genel Müdürü ve aynı zamanda Müsteşar Yardımcısı Vekili Ömer Özen ağabeyimizin ısrarlı baskıları sonucu ORKÖY Bölge Müdürlükleri kapatılarak, ORKÖY başmühendislikleri direkt ORKÖY Daire Başkanlığına bağlanmış ve ORKÖY'de kadro olmadığından, ORKÖY bölge müdürleri, Orman Genel Müdürlüğüne teknik müşavir kadrosu ile atanmışlardır.

Orman Bakanlığı kapatılınca Tarım ve Orman Bakanlığı, mülikiyeti Orman Genel Müdürlüğüne ait Bakanlıklardaki meclise çok yakın konumdaki Taş Bina'ya taşındı. Bu binada sadece Orman Genel Müdürü ve Personel Dairesi Başkanlığı kaldı. Kapatılan Orman Bakanlığının diğer birimleri ise, şimdi külliyeinin bulunduğu, Orman Genel Müdürlüğünün o zamanki kampüsü-

ne taşındı. ORKÖY Daire Başkanlığı Kızılay Sakarya'daki binasında, ORÜS Genel Müdürlüğü ise Kızılay'da Beymen mağazasının üstünde bulunuyordu.

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ'NE TAŞINMA

Atatürk Orman Çiftliği'nde yer alan Orman Genel Müdürlüğü kampüsünde 11 numaralı bina inşa halindeydi. İnşaat henüz bitmemişti ancak bitmek üzereydi. O zaman Başbakan olan Bülent Ulusu, denizci kökeninden olsa gerek Orman Genel Müdürlüğünden, Deniz Kuvvetleri için bir yer istemiş. Hatta çiftlikte yeni yapılan, ordu evine yakın ve yol kenarı olması nedeniyle 11 numaralı binayı istiyormuş. O zaman Orman Genel Müdürü ve Müsteşar Yardımcısı Vekili Ömer Özen Bey ise bu binayı verme taraftarı olmadığı için, Şubat ayı içerisinde olmamıza rağmen ORÜS Genel Müdürlüğünün, 11 numaralı binaya taşınmasını istemiş. ORÜS, OGM ve ORKÖY bir araya gelerek 11 numaralı binayı aramızda bölüştük ve yerleşim planını yaptık. Böylelikle ORÜS, 11 numaralı binaya taşındı. İçinde bulunan mevsimin kış olması, kapı ve pencerelerin tamamen takılmamış, kalorifer sisteminin henüz faaliyete geçmemiş olması nedenleriyle, binaya taşınan ORÜS personelinin büyük bölümü rahatsızlandı. Hatta ORÜS şube müdürlerinden birinin, odasına odun sobası kurması o günkü büyük tirajlı gazetelerde haber konusu olmuş ve büyük sansasyon yaratmıştı.

Ömer Bey, ORKÖY olarak bizim de hemen 11 numaralı binaya taşınmamızı istiyordu. Daire Başkanı Celalettin Bey, bana taşınma konusunda ne düşündüğümü sordu. Ben de “*ORÜS taşındı, birçok personeli hastalandı. Biz de taşınırsak aynı duruma düşeriz. Dairenin iki gün tatili bizim bütün işlerimizi aksatır, bir daha toparlayamayız. Günlük imzalanması gereken kredi evrakları ve ihale onayları bulunmaktadır. Havaalar düzelinceye kadar oyalayalım*”

dedim. Bu düşünce Celalettin Bey'e de uygun geldi. Ancak daire olarak bizim de bağlı olduğumuz müsteşar yardımcısı vekili ve Orman Genel Müdürü Ömer Özen Bey bizi sıkıştırmaya devam ediyordu.

ORKÖY Bölge Müdürleri ile benim odamda bütçe görüşmeleri yaptığımız esnada, Celalettin Bey'in sekreteri gelerek Ömer Özen Bey'in geldiğini söyledi. Toplantıyı yarıda keserek Celalettin Bey'in odasına geçtik. Ömer Bey hırslı bir şekilde odada dolaşıyordu. Celalettin Bey ve ben hoş geldiniz, buyurun oturun dedi. Kızgın bir şekilde oturmayacağım dedi. Ardından *"Siz beni anlamıyorsunuz, iki gün sonra Başbakan Bülent Ulusu ve Bakan 11 numaralı binaya bakmaya gelecekler, o zamana kadar taşınmamız gerekir, siz ise oyalıyorsunuz"* dedi. Ben de, *"Beyefendi sorun o ise siz merak etmeyin, çözeriz"* dedim. Bana kızarak *"Nasıl çözeceksin?"* dedi. Ben de, Başbakan ve sizler oraya geldiğinizde, o esnada biz taşınıyor olacağız dedim. Rahatladı, *"Hadi bakım, görelim seni"* dedi. Oturdu kahvesini içti ve memnun bir şekilde ayrıldı.

Ben hemen İdare Müdürü Akın Bey'i çağırdım, kendisine *"Depoda ve odalarda ne kadar kullanılmayan masa, sandalye, etajer ve büro malzemesi varsa topla, ekibini oluştur, Cumartesi günü Başbakan 11 nolu binayı görmeye gelecek, tam o esnada siz de eşyaları taşıyacaksınız"* dedim. Oldukça cevval ve yetenekli olan idare müdürümüz, *"Baş üstüne"* deyip ayrıldı. Gerçekten Başbakan ve Bakan 11 numaralı binayı görmeye geldiklerinde, bizimkiler kamyondan masa ve sandalyeleri taşıyorlarmış. Başbakan sorduğunda Ömer Bey, *"ORÜS taşınmıştı, şimdi de ORKÖY taşınıyor"* deyince, Bülent Ulusu *"Bu bina olmaz"* demiş. Arkadaşların anlattığına göre, Ömer Bey'in memnuniyeti yüzünden okunuyormuş.

11 numaralı binayı bu şekilde kurtardık ama ileriki yıllarda bizden nöbeti devralan meslektaşlarımız, hem Bakanlıklardaki Taş

Bina'yı ve daha kötüsü Atatürk Orman Çiftliği'ndeki Orman Genel Müdürlüğü yerleşkesine sahip çıkamadı, yılların birikiminin Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne dönüşmesini önleyemedi. Bu şekilde binayı kurtardıktan sonra, havaların düzelmesi ve binanın eksikliklerinin tamamlanmasının ardından, 11 numaralı binaya yani Atatürk Orman Çiftliği'ne ORKÖY olarak taşınmaya karar verdik.

Yeni idare binasına (11 numaralı bina) taşındıktan sonra, gerekli yerleşimi yaparak, yeni müstakil daire başkanlığı kadromuzla, hiçbir arkadaşımızı şemsiye dışında bırakmadan, yine genel müdürlük zamanında olduğu gibi, hizmetlerimize devam ettik. Bu arada, ORKÖY çalışma ve hizmetlerinin, kamuoyunda büyük ses getirmesi nedeniyle, televizyon yapımcıları da kapımızı aşındırmaya başladı.

Bu programlardan biri benim katıldığım köy el ve ev sanatları konusunda TRT Radyosu'nda canlı yayınlanan bir programdı. Bir başka programda TRT Televizyonu'nda Celalettin Bey'le birlikte, ORKÖY tarafından orman köylerine götürülen hizmetler konusunda canlı yayın yapmıştık. TRT yapımcılarından Orhan Gizli tarafından Artvin orman köylerinde çekilen, dam örtülüğü olarak kullanılan pedavra veya hartama yerine galvanizli saç veya kiremit verilmesi konusunu işleyen çekim ise büyük yankı uyandırmıştı.

Artvin orman köylerinde yapılan çekimlerin tamamlayıcı bilgileri benim odamda çekilmişti. Bu çekimde dam örtülüğü olarak kullanılan pedavra veya hartama denilen, lif kıvrıklığı olmayan yüksek kalite ağaçlardan yapılan kaçak kesimleri anlatmıştım. Üstelik lif kıvrıklığı bulunmayan bir ağaç buluncaya kadar ortalama 15 ağacın tahrip edildiğini, bunun hem ülke ekonomisi ve hem de orman tahribatı açısından büyük zararlar doğurduğu-

nu açıklamıştım. ORKÖY olarak, köylünün zorunlu kullandığı pedavra ve hartama yerine galvanizli saç veya kiremit vermekle büyük yararlar sağlandığını, üstelik pedavraların (hartama) 4-5 yıl dayandığı halde, galvanizli saçın 20-25 yıl dayandığını, rakamlarla anlatmıştım.

Programın yayınladığının ertesi günü telefonum adeta kilitlendi. Arayanlardan biri çok ilgimi çekmişti. Hacettepe Üniversitesinden bir profesör arıyordu. Bana köken olarak Artvin orman köylüsü olduğunu, kendisinin de zamanında pedavra kaçakçılığı yaptığını ama dün televizyonda yaptığımız açıklamaları dinleyene kadar, bu kadar zararlı bir yola yöneldiklerini hiç bilmediğini, yaptığımız bu hayırlı hizmetlerden dolayı bizleri kutladığını söylüyordu.

Yine orman köylülerinin açık ocaklarda, yakıt olarak kullandıkları odun sarfiyatını azaltmak amacıyla, faizsiz kredi olarak, soba, özellikle kuzineli soba veriyorduk. Bu konuda, Orman Genel Müdürlüğü İnşaat ve Yol İşleri Daire eski Başkanı, Orm. Yük. Müh. Cemal Kanca ağabeyimiz çok çaba sarf etmişti. Sayın Kanca'nın öncülüğünde orman köyleri için, soba ve kuzineli soba tipleri geliştirilmiş ve ısı ekonomisiyle ilgili ölçümler Ortadoğu Teknik Üniversitesi tarafından yapılmıştı. Tasarlanan yeni tip bu soba ve kuzineli sobaları seri üretmek istedik. Cemal ağabeyimiz, herhangi bir patent ücreti talep etmediğini ancak geliştirdiği bu iki ayrı tip sobaya, soyadı olan **Kanca 1** ve **Kanca 2** isimlerinin verilmesini talep etmişti. Ben ise bunun kişisel reklama gireceğini ifade ederek kendisine, “Ağabey gel şu sobalara, daha kurumsal olan **ORKÖY 1** ve **ORKÖY 2** diyelim” dedim. Cemal Bey’de “Tamam” deyip, teklifimi kabul etmişti. Cemal Kanca ve ben Vize Orman Yol Planlama Grup Mühendisi olarak çalışırken, OGM İnşaat ve Yol İşleri Daire Başkanı olarak

amirliğimi de yapmış biriydi. Türkiye’de orman yol şebeke planlaması ve uygulanmasını sağlayan çok değerli bir meslektaşımızdı. Ayrıca ısı yalıtımı konusunda büyük birikime sahipti. Bu konuda İmar ve İşkân Bakanlığınca hazırlanan yalıtımla ilgili yönetmeliklerin çıkarılmasında büyük rolü olmuştu.

ORKÖY VE 2/B ARAZİLERİ

ORKÖY teşkilatına görev olarak yüklenen ve kamuoyunda 2/B arazileri olarak geçen hususu ayrıca ele almak gereklidir. Bu konuyu başlangıcından son bölümüne kadar hem teorik ve hem de uygulama aşamalarında bulunan biri olarak, çok özet olarak açıklamam gerekir.

Konuyu anlayabilmek için evvela, 1982 Anayasa’mızın ormancılıkla ilgili, 169 ve 170’inci Maddelerinden başlamak gerekir. Anayasa’nın 169’uncu Maddesinin son fıkrasında; “Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülme-yen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.” hükmü yer alır.

Anayasa’nın 170’inci Maddesinde ise; “31.12.1981 tarihinden önce, bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülme-yen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için, Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek, bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir.” denilmektedir.

Anayasa'daki bu hususları düzenlemek amacıyla; 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinde 1983 yılında yapılan değişiklikle gerekli düzenleme yapılmıştı. Yapılan düzenlemenin uygulanması için de 17 Ekim 1983 tarihinde 2924 sayılı "Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Kanunu" çıkarıldı. 2924 sayılı Kanun, konsey zamanında TBMM'deki komisyonda görüşülürken, OGM Hukuk Müşavirliğinin Ömer Özen Bey'e önerisi üzerine, komisyon çalışmalarına ben de katıldım. Hazırlanan tasarının 11'inci maddesinde orman dışına çıkarılan yerlerin şağillerine (işgalcilerine) satılacağı yer alıyordu. Ben bu maddenin Anayasa'ya aykırı olduğunu, bu arazilerin ancak orman köylüsüne satılabileceğini ifade edince, subaylarında bulunduğu komisyonda Ömer Özen Bey çok sinirlendi ve hukuk müşavirine, bir daha toplantıya katılmamamı emretti. Böylelikle bu işten ve süreçten uzaklaştırılmıştım. Hal böyle olmasına rağmen, ne yazık ki 01 Ocak 1984 tarihinde yürürlüğe giren 2924 sayılı Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin hazırlanması görevi Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı birimlerin temsilcileri ve OGM Hukuk Müşavirliğinin katıldığı bir komisyona verildi ve bu komisyon başkanlığına ben atandım. Bir ay devamlı çalışarak yönetmeliği hazırladık ve uygulama başladı. Karar alırken dikkate alınmamıştık ama verdikleri kararı hayata nasıl aktaracaklarını belirleme işini yine bize yıkmışlardı.

1993 yılına gelindiğinde 2924 sayılı Kanun'un 11'inci Maddesinin 3, 4 ve 5'inci fıkraları (zamanında yaptığımız ve kabul görmemiş itirazın gerekçesine uygun bir şekilde) Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. İptal gerekçesinde; orman kadastro komisyonlarınca, orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin orman köylülerinden başkasına satışının yapılması hususu aykırı bulunmuş ve ana gerekçe olarak gösterilmişti. Daha sonraki yıllarda, bu konu ORKÖY'ü tüm teşkilat olarak çok meşgul etmiş

ve görev alan üst yöneticileri yargıda çok zor anlar yaşamalarına neden olmuştur. Müstakil ORKÖY Daire Başkanlığı, askeri yönetim dönemi dâhil genel seçimlerin yapılp sivil yönetime geçinceye kadar, orman köylerine gerekli hizmetleri başarıyla götürmüştür.

ANAVATAN PARTİSİ İKTİDARI DÖNEMİ

Asker darbe sonrası sivil bir hükümet kurulmasını sağlamak üzere 1983 yılında genel seçimler yapıldı. Bu seçimi Anavatan Partisinin kazanması sonucu, Turgut Özal Başbakanlığında 13 Aralık 1983 tarihinde 1. Özal Hükümeti kuruldu. Bu hükümetin kabinesinde ise daha önce birleştirilen Tarım ve Orman Bakanlığı ile Köyİşleri Bakanlığı bir daha birleştirildi ve Tarım, Orman ve Köyİşleri Bakanlığı gibi dev bir Bakanlığa dönüştürüldü. Bakanlık görevine Özal'ın dayısının oğlu Hüsnü Doğan getirilmişti. Bu dev Bakanlığın müsteşarlığına da Hüsnü Doğan'ın DPT'den tanıdığı Mustafa Keten atandı. Yeni Hükümetin kurulması ile birlikte bazı genel müdürlük ve birimlere politik atamalar yapılmaya başlandı. Politik atamalar diyorum çünkü o zamana kadar atama yapılan yer ile atanan kişinin birikimi arasında olması gereken ilgi bir yana bırakılmaya ve sadece partiyle ilginin aranmaya başlandığı bir süreç çok daha belirgin yaşanır hale gelmişti.

ORKÖY Daire Başkanlığı için de bazı isimler gündeme gelmeye başladı. Bu arada Orman Genel Müdürlüğü müfettişlerinden Nevzat Durukan yeni Bakanlığın müsteşar yardımcılığına, Orman Genel Müdürlüğüne Mehmet Ali Karadeniz atandılar. Bu iki atama kimlerin atanmaya başlandığını anlamak açısından önemliydi. Zira Nevzat Durukan son seçimlerde Anavatan Partisi Bolu Milletvekili adayı olmuş ancak Konsey'ce veto edilmişti. Benzer şekilde Mehmet Ali Karadeniz'de, Anavatan

Partisi Giresun Milletvekili adayı olmuş ve Konsey'in vetosuyla karşılaşmış biriydi.

İç sirküler gereği ORKÖY Daire Başkanlığı olarak, Müsteşar Yardımcısı Nevzat Durukan'a bağlıydık. ORKÖY Daire Başkanı Celalettin Erdem, gerek yaş ve gerekse hizmet yönünden daha kıdemli olmasına rağmen, Nevzat Durukan tarafından daire başkanlığından ayrılmaya zorlandı. Celalettin Bey birkaç kez ayrılmak istediye de ben önlemeye çalıştım. Celalettin Bey'i'n ayrılması halinde ORKÖY'ün başına getirilmek üzere öyle isabetsiz isimler ortalıkta dolaşıyordu ki ORKÖY ile hiç ilgisi olmayan isimlerdi bunlar! Celalettin Bey'i "*Tamam siz ayrılın, ben de ayrılayım ama büyük emeklerle kurduğumuz düzen tamamen alt üst olacak!*" diyerek engelliyordum. Aslında Celalettin Bey'i ORKÖY'de tanımıştım. Devlet malını kendi malından daha fazla kollayan, milletin parasının bir kuruşunu bile harcarken çok düşünen, çok dürüst ve muhafazakâr bir ağabeyimizdi.

Bir gün Celalettin Bey, orman köylüsüne dam örtüsü olarak kullandığı ahşap yerine verdiğimiz galvanizli saç ihalesinin tasdiki için Bakanlığa, Müsteşar Yardımcısı Nevzat Durukan'a gitti. Daireye geldiğinde, hemen beni çağırdı. Bana "*Sen ne dersen de, ben kararımı verdim, bugün ayrılıyorum*" dedi. Sebebini sordüğümde, "*İhale tasdiki için, Nevzat Bey'in odasına girdim, ORKÖY Daire Başkanlığı emrinde bulunan bazı kişiler odada oturuyordu. Sigara ve çay içiyor, ağabeyleri yaşında ve amirleri olmama rağmen beni ayakta bekletiyorlardı. Bunun anlamı bırak git demektir, onun için artık durmam mümkün değil.*" dedi. Ben de kendisine "*Artık diyeceğim bir şey kalmadı*" dedim. Celalettin Bey emekliliğini istedi. Tabii Nevzat Bey ve ekibi çok memnun oldu. Nevzat Bey diğer Daire Başkan Yardımcısı Erol Duruöz'e telefon ederek, Celalettin Bey'e bir veda yemeği düzenlenmesini istemiş. Erol

Bey bana söyledi, “*Ben karışmam*” dedim. Erol Bey kampüsteki havuzlu lokalde bir yemek düzenledi. Mecburi olarak bu yemeğe ben de katıldım. Nevzat Bey yemekte yaptığı konuşmada “*Celalettin ağabeyimizi çok seviyoruz, kendisi ile çalışmak çok isterdik ancak sağlık durumu buna imkân vermedi*” şeklinde gerçek olmayan bir ifade kullandı. Oysaki Celalettin Beyi sosyal demokrat olarak bildiği için, bir nevi emekliliğe zorlamıştı. Celalettin Bey ise, yemekte yaptığı konuşmada Allah’a şükür sağlığının yerinde olduğunu, ancak çalışma şartları ortadan kalktığı için ayrılmak durumunda kaldığını açık açık ifade ederek, Nevzat Bey’i bir nevi tekzip etti.

Nevzat Durukan müfettiş iken, ORKÖY Daire Başkan Yardımcısı olarak, teftiş için gittiği yerlerden beni arardı. Örneğin sekreterim, “*Efendim müfettiş Nevzat Durukan Bey Ordu’dan arıyor.*” derdi. Ben kendisi ile konuştuğumda “*Aziz meslektaşım Sayın Nasırlı, burada ORKÖY’de bir meslektaşımız var, kadro istiyor*” dediğinde “*Hayhay Nevzat Bey, uygunsa gönderelim*” cevabını vermişimdir. Çünkü o zaman ORKÖY’de fon kadroları vardı. Bu fon kadrolarına, dışarıdan atama yetkimiz bulunuyordu. Nevzat Bey’in teftiş için gittiği yerlerden yaptığı taleplerin uygun olanlarının tamamını, bir meslektaş önerisi olarak kabul edip yaptığımı söyleyebilirim. Ancak Nevzat Bey Müsteşar Yardımcısı olunca bana karşı tutumu değişti. Artık rica değil, sert olumsuz emirler veriyordu. Celalettin Bey’in ayrılmasından sonra, ita amirliği yetkisi bende olduğu için, ORKÖY Daire Başkanlığına ben vekâlet etmeye başladım.

Celalettin Bey’in ardından ORKÖY Daire Başkanlığına atanacak kişilerin isimleri ortalıkta dolaşmaya başladı. İşte o günlerde, kardeşi Trabzon Anavatan Partisi İl Başkanı Cemal Kanca ağabeyimiz, bana geldi. Bana “*Ya ORKÖY için, isim aramaya gerek*

var mı, yıllarını ORKÖY'e vermiş sen burada dururken dışarıdan adam mı atanır? Ben bu durumu Nevzat Bey'le görüşeceğim.” dedi. Ben de “Ağabey önemli değil, kendini üzme” diye yatıştırmaya çalıştım.

Ertesi gün Cemal ağabey bana tekrar geldi. “Dün Nevzat Bey’le senin için konuştum. Senin için o solcu, milliyetçi değil” dedi. Ben de kendisine “Evet ben onun anladığı manada milliyetçi değilim, Ben Allah’ına, dinine, imanına bağlı, Atatürk ilke ve inkılâpları-na, Cumhuriyet’e, demokrasi ve ülkenin bağımsızlığı ve bölünmez bütünlüğüne bütün kalbimle inanmış bir Atatürk milliyetçisiyim. Nevzat Bey istiyorsa bu makamı da bırakabilirim. Ben korktum ki Nevzat Bey bana hırsız, yolsuzluk yapmış veya beceriksiz biri demiştir. Üzüldüğün şeye bak.” dedim.

Bu görüşmemizden birkaç gün sonra Cemal Kanca ağabeyimiz, İÜ Orman Fakültesinden sınıf arkadaşı Prof. Dr. Abdülkadir Kalıpsız Hocayı fakültede ziyarete gidiyor. Yemek sonrası fakültenin bahçesinde yürüyüş yapıp dolaşırlarken, direksiyon talimi yapan bir hanım laborantın arabasıyla yaptığı kazanın kurbanı oluyorlar. Cemal Kanca hemen olay yerinde hayatını kaybederken Abdülkadir Hoca ise uzun süre kırık çıkıklarla uğraştı. Daha önceleri benden ricalarda bulunan Nevzat Bey’in, telefon görüşmelerinde sert bir edayla emirler vermesinden, ORKÖY Daire Başkanlığına başka birinin atanacağını tahmin ediyordum.

YENİ ORKÖY DAİRE BAŞKANININ ATANMASI

Odamda çalışırken, Celalettin Erdem Bey’in şoförü Mehmet Mantı geldi, “Efendim Bakanlıktan daire başkanlığı sekreterine telefon etmişler, yeni daire başkanını gidip almam söylenmiş.” dedi. Kimmiş diye sorduğumda şoför Mehmet dudağını bükerek, “Mevci Kabal’mış” dedi. Ben de derhal gitmesini söyledim.

Mevci Kabal İÜ Orman Fakültesinde bizim dönemdendi. ORKÖY'e yıllar sonra katılmış ve kısa süre inşaat daire başkanı görevi yapmıştı. 12 Eylül 1980 ihtilali sonucu ORKÖY Genel Müdürlüğü müstakil daire başkanlığına dönüşünce, ORKÖY'de mühendis olarak bulunuyordu. Birkaç gün önce bana gelmiş, Orman Mühendisliği Dergisi'nde yayınlanmak üzere orman köyle-ri ve ORKÖY konusunda bir yazı yazmamı istemiş fakat altına kendi ismini yazacağını söylemişti. Ben de *"Mevci, yazıyı ben yazacaksam neden altına sen ismini yazacaksın, ben ismimi yazamam mı?"* diyerek reddetmiştim. Bu istek ve cüretin kaynağı belli olmuştı. İşte bu Mevci, şimdi daire başkanı ve benim amirim olarak kuruma geliyordu. Daire başkanı sekreterini aradım ve *"Yeni daire başkanı geldiğinde, odasına hiç kimse girmeden beni ara, ben odasına girdikten sonra da kimseyi içeri alma!"* talimatını verdim.

Sekreter yeni daire başkanının geldiğini bildirince, odasına girdim. Ayakta çok tedirgin bir şekilde duruyordu. Hayırlı olsun diyerek tebrik ettim. Bana, *"Bana bu görevi tevdi ettiler, bilmiyorum ne yapacağız?"* diyerek eğreti bir şekilde makam koltuğuna oturdu. Belki de benim güçlük çıkaracağımı düşünüyordu. Ben kendisine, *"Merak etme her şeyi yaparız. Celalettin Bey'le aramızda nesil farkı olduğu halde işleri çok güzel ve ahenkle yürüttük. Kaldı ki seninle sınıf arkadaşı sayılırız, bizim dönemin başarısı için eskiden daha fazla çalışacağım."* deyince bir oh çekerek rahatladı ve iyice koltuğa yaslandı. Daha sonraki günlerde diğer başkan yardımcısı görevden alınarak yerine ORKÖY emrinde mühendis olarak bulunan Erdoğan Kara getirildi. Tabii bütün yük benim üzerimde devam ediyordu.

ORKÖY DAİRE BAŞKANLIĞININ KAPATILMASI

Bu arada Tarım Orman Bakanlığının Köyışleri Bakanlığıyla birleştirilmesi sonucu, dev bir Bakanlık meydana gelmişti ve

Bakanlık katında bazı organizasyon çalışmaları yapılıyordu. Bu toplantılara tabii olarak, Daire Başkanı Mevci Kabal katılıyordu. Toplantılardan sonra, orada konuşulanları gelip bana iletiyordu. Anlattıklarına bakılırsa; ORKÖY Daire Başkanlığını kapatarak, bütçeleri (fon ve genel bütçe) ve personeli ile birlikte, daha önce Tarım Bakanlığına bağlı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü içinde dağıtmak istiyorlardı.

Ben kendisine bunun mümkün olmadığını, ORKÖY'ün kendine has planlama ve projeleri olduğunu açıkladım. Orman köylerine kredi veren, bu amaçla kurulmuş Orman Köylüleri Kalkınma Fonunun bulunduğunu, bu işlerin yürüyebilmesi için kurulu yapının bir bütün olarak ve daire başkanlığı şeklinde kalması gerektiğini belirttim. Eğer mevcut yapıyı ille bir yerle birleştireceklerse de Orman Genel Müdürlüğü veya Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğüne bağlı bir ORKÖY Daire Başkanlığı şeklinde bağlanması gerektiğini anlattım.

Ayrıca, daire başkanlığımızın grup başkanlarıyla bir toplantı yaparak; arkadaşlara bizleri tarihi bir sorumluluk beklediğini, Bakanlık katının ORKÖY'ü kapatmayı düşündüğünü açıkladım. Düşünölen kapatmanın ORKÖY'ün orman köylerine ve köy kalkınma kooperatiflerine götürdüğü hizmetlerin aksaması, belki de sona ermesi demek olduğunu anlattım. Arkadaşların da görüşlerini alarak, bir rapor hazırlayıp, daire başkanına verdim ve yapılan toplantılarda bu görüşleri savunması gerektiğini söyledim.

Başkan toplantıda herhalde bizim tezi savunamamış ki kendisi ORKÖY Daire Başkanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü içinde dağıtılırsa, ORKÖY'den daha fazla elemanın değerlendirileceği konusunda ikna edilmiş. Doğrusunu isterseniz kandırılmıştı. Bütün ısrar ve mücadelemize rağmen,

ORKÖY Daire Başkanlığı kapatılarak, bütün personel bütçe ve demirbaşlarıyla, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğüne devredildi. Böylece tarihi bir hata işlenmiş oldu. Daha sonraki tarihlerde ORKÖY Genel Müdürlüğünün tekrar kurulmasıyla bu konuda ne kadar haklı olduğumuz anlaşılrsa da o günlerde ikinci bir hata, ORKÖY dairesi, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğüne taşınırken işlenmiştir.

ORKÖY'ÜN TEŞKİLATLANMA VE DESTEKLEME GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE TAŞINMASI

İkinci bir hata ORKÖY dairesi taşınırken işlenmiştir. Daire Başkanı Mevci Kabal, Bakanlıktan aldığı talimatla dairenin Cumartesi ve Pazar günleri taşınacağını söyledi. Ben de kendisine bu taşınmanın Pazartesi yapılmasının daha uygun olacağını, personelin taşınırken kendi demirbaş ve malzemelerinin başında bulunması gerektiğini söyledim. Bu da kabul görmedi. ORKÖY Daire Başkanlığı, personelinin tatilde olduğu Cumartesi ve Pazar günü, sadece taşıma işini yapacak görevlilerin nezaretinde Atatürk Orman Çiftliği'ndeki 11 Numaralı binadan, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğünün bulunduğu Çankaya Cinnah Caddesindeki binaya taşındı.

Pazartesi günü ORKÖY personeli, yeni taşınılan binaya gittiğinde, oldukça yeni olan masa, sandalye ve malzemelerimizin Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü personeli tarafından alındığını, kendi kırık dökük demirbaşlarının ise sanki bizim getirdiklerimizmiş gibi koridorlara bıraktıklarını, ne yazık ki görmüştü. Yine ORKÖY'e ait dosya ve evrakların, dağınık bir şekilde koridorlarda bulunduğu saptanmıştı. Taşınma işinin zamanıyla ilgili uyarımızda da ne kadar haklı olduğumuz böylece ortaya çıkmış oldu.

Personel görevlendirilmesine gelince ORKÖY Daire Başkanı Mevci Kabal, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdür Yardımcılığına atandı. ORKÖY Daire Başkan Yardımcısı Erdoğan Kara ise Teşkilatlanma Daire Başkanı yapıldı. Bu iki görevlendirme dışında orman köy ilişkilerini bilen ORKÖY'ün diğer personeline hiçbir görev verilmeyerek, sağa sola oturtuldu. Bizler de kapatılan Toprak Su Genel Müdürlüğünden gelen bir daire başkanının emrine verilmiş, büyük bir odada 6 masaya yerleştirilmiştik. Bu odanın zemininde yeşil bir halı olması nedeniyle bizim oda “yeşil saha” olarak adlandırılmıştı.

Böylece davul başkasının elinde, tokmak başkasının elinde yeni bir dönem başlamıştı. Teşkilatlanma elemanları ORKÖY konularını bilmedikleri için, bir evrak geldiğinde şube müdürleri koridorlarda “*Bu konuyu bilen ORKÖY'cü var mı?*” diye bağıırıyordu. Böyle ucube bir devri de meslekte yaşadık. Bağlı olduğumuz daire başkanı, ORKÖY ile ilgili bir konu geldiğinde, beni çağırır, bilgime başvurur ve ona göre hareket ederdi. Çünkü konuları bilmiyordu. Bazen de genel müdür çağırır bilgime başvururdu.

Taşınırken, ORKÖY'de kurduğum köy el ve ev sanatları model geliştirme atölyesindeki malzemelerde, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğünün Lodumlu'da bulunan deposuna götürülmüştü. Tüm aletler ve makinalar paslanmaya terk edilmişti. Orman köyleri için kurduğumuz büyük model geliştirme merkezi, el sanatlarıyla köylüleri destekleme projesi de böylece depoya atılmış oldu.

ORKÖY'ün Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü içerisinde eritilmesiyle birlikte, ormanların sosyoekonomik kaynaklı tehditlerden korunması için ve büyük umutlarla kurulan ORKÖY kuruluşunda vücut bulmuş bütün emekler sıfırlanmış, kurumsal kazanımlar politik kutuplaşmanın ve liyakatsiz atamaların kurbanı olmuştur.

Tarım ve Orman Bakanlığının birleştirilmesi yetmezmiş gibi, bir de Köyleri Bakanlığının birleştirilmesi ORKÖY dışında başka genel müdürlüklerde zarar vermiştir. Köye hizmet götüren Toprak Su Genel Müdürlüğü, kırsal alandaki altyapıyı kuran ve bakımını yapan Yol, Su, Elektrik Genel Müdürlüğü (YSE), Su Ürünleri Genel Müdürlüklerinin kapatılması, yerine konulmaz görev açıkları yaratmıştır. Ayrıca, Orman Genel Müdürlüğünün Orman Yolları Planlama ve İnşaat Birimlerinin, Köyleri Genel Müdürlüğüne bağlanmasının tarihi bir hata olduğu daha sonraki yıllarda bütün açıklığıyla ortaya çıkmıştır. Bu kuruluşlarının bazılarının yeniden açılması, devletin büyük ve gereksiz maliyetlere katlanmasını gerektirmiştir.

Devlet yönetimi, mehter takımı gibi iki ileri bir geri ilerleme sağlasa bile yine de iyidir. Oysa meslek hayatındaki gözlemim; bir ileri iki geri olarak cereyan etmiş bir değişim olduğu yönündedir. Bu da ülkemiz için büyük kayıplara neden olurken, tabii orman köylüleri de nasibini almış, zarar görmüştür.

Planlama, kooperatif ve aile işletmeleri projeleri ile orman köylüleri kalkınma fonundan finanse edilen kredi çalışmaları, ORKÖY’de muntazam çalışırken, hizmetlerin Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü içinde dağıtılması, birim amirliklerine atananların konuları bilmemeleri ve ehil olmamaları nedenleriyle, orman köylerine yönelik hizmetler tavsamış ve devlet bürokrasisinde hiç görülmeyen komik sahneler meydana gelmiştir.

Gerçekten de, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü kural tanımaz bir anlayışla ve çok gevşek çalışmaktaydı. Örneğin; yurtdışına işçi gönderme kararnamesine göre, herhangi bir proje uygulamayı kabul eden köy kalkınma kooperatiflerinin üyelerine, yurtdışına gönderilecek işçilerin seçiminde öncelik

veriliyordu. O tarihlerde yurtdışına işçi olarak gitmek çok cazip olduğundan, Köy Kalkınma Kooperatifleri proje uygulamak üzere adeta sıraya girmişlerdi. Kooperatif yönetimleri, hiçbir fizibilite etüdü yaptırmadan, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğüne gelmekte ve burada daha önce yapılmış projeler arasından bir tanesini, kura çeker gibi çekmekte, projenin konusuna falan bakmadan, bu projeyi uygulayacağım demektedir. Zaten asıl amaç proje yapmak değil, yurt dışına gönderilecek işçilerin seçimindeki ayrıcalıktan yararlanmaktır. Tabii bu şekilde başlayan projeler, fizibilite ve yer seçimi olmadığı için, genellikle yarım kalmaktaydı. Uygulanmasına bu şekilde karar verilmiş bir projeyi incelemeye ben de gittim.

Tokat merkez ilçeye bağlı bir köyde, asıl amacı yurtdışına işçi göndermek olan, görünürdeki amacı ise 10.000 metreküp kapasiteli bir orman ürünleri sanayi tesisi kurma projesi uygulanmaya başlanmıştı. Kooperatif üyeleri işçi olarak Almanya'ya gönderilmiş ve asıl amaç gerçekleşmişti. Ancak projenin görünen amacının gerektirdiği fabrikaya verilecek hammadde civarında olmadığı da ortaya çıkmıştı. Köylülerden şikâyet başlayınca, Tokat Valisi bunun incelenmesini istemişti. Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürü konuyu soruşturmuş ve sonuçta beni çağırmıştı. Bir güzel iltifattan sonra, böyle bir sorunun olduğunu, benim bu konuyu inceleyip inceleyemeyeceğimi sordu. Kendisine *“Ben devlet memuruyum, verilecek her görevi yapmaya hazırım”* deyince, çok rahatladığını gördüm.

ORKÖY Taşra Teşkilatı kapatıldığından, kalkıp Tokat İl Müdürlüğüne gittim. İl müdürlüğünde bu işlere ziraat yüksek mühendisi genç bir eleman bakıyormuş. Kendisine yarın, projenin uygulandığı köye gideceğimizi, gerekli hazırlıkların yapılmasını söyledim. Ertesi sabah birlikte araziye çıktık. Köye gitmek için

iki yol vardı. Biri asfalttan kısa sürede gidilecek bir yol, diğeri orman içinden daha uzun sürede gidilecek orman yoluydu. Ziraat mühendisi arkadaş, asfalttan gitmemizin daha uygun olacağını söylüyordu. Ben şoföre orman içinden gideceğimizi söyleyince çok şaşırdı. Oysa orman içinden gidilmesini söyleme nedenim, ormanın durumunu görmektir. Yaptığım incelemede ormanın çok genç ve zayıf olduğunu ve 10.000 metreküp kapasiteli orman ürünleri fabrikası için yeterli etanın (hammadde) bu bölgede olmadığını gördüm. Bu işle ilgilenen ziraat mühendisi arkadaş, *“Kurulan tesise verilecek eta, ormanlarda var mı?”* diye sordum. Bana genç ormanı göstererek, *“Var efendim, işte orman”* dedi. Köye geldik, haber verildiği için köylüler ve kooperatif yöneticileri bizi karşıladı. Kaba inşaatı biten fabrika binasını beraberce gezdikten sonra, bir ağacın altında toplantı yaptık. Köyün bir Çerkez köyü olduğunu öğrenince, benim de annemin Çerkez olduğunu söyledim. Tabii buna çok memnun oldular. Kendilerine bütün samimiyetimle bu projenin yanlış seçildiğini, çünkü fizibilite çalışması olmadığı için, bu tesise gerekli olan yıllık 10.000 metreküp hammaddenin civar ormanlarda olmadığını, daha fazla ilerlemeden bu projenin değiştirilmesi gerektiğini anlattım. Projenin nasıl değiştirileceğini sordular. Yaptığım araştırmada, Turhal’da bir şeker fabrikası bulunduğunu, bunların şeker torbası ihtiyacı olduğunu, bunu teminde çok zorlandıklarını, ayrıca köyde halk eğitimince el sanatları kursları açıldığını ve köy hanımlarının bu kurslarda çok deneyim kazandıklarını öğrendiğimi, bir ek kursla bu şeker torbası dokumacılığını da yapabileceklerini, bu nedenle bu tesisin ve projenin torba imalathanesine çevrilmesinin uygun olacağını anlattım. Önerimi oy birliğiyle kabul ettiler.

Ankara’ya döndüğümde gerekli raporumu hazırlayıp genel müdüre sundum. Tabii ki genel müdür de memnun oldu ve teşekkür

kür etti. Proje onaylanıp, uygulama başladı. Birkaç ay sonra kooperatif yönetimi Ankara'ya geldi. Genel müdürlükte beni ziyaret edip teşekkür ettiler. Şeker fabrikalarının 5 yıllık üretimi için gerekli torba ihtiyacını kapatmışlar. Köyden bazı kızları ek kursa gönderip yetiştirmişler. Üretime seri bir şekilde devam ediyorlarmış. Kooperatif yöneticileri *“Senin bize yaptığını, heykelini köy meydanına dikmekle ancak ödeyebiliriz.”* dediler.

Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğünde yaşadığım, bana Aziz Nesin’lik olaylar gibi gelmiş diğer olaylara ve örneklerle daha fazla değinmeyeceğim. Özal Hükümetince yapılan bu tutarsız yeniden organizasyonla, orman köylülerinin kalkınmalarına katkıda bulunmak amacıyla ve büyük beklentilerle kurulan, birçok deneyim kazanmış ORKÖY ideali sona ermişti. Orman köy ilişkileri konusunda deneyimli birçok ORKÖY elemanına görev verilmemiş, dağıtılmıştı. Orman köylüleri için tertip edilen ORKÖY fonu amaç dışında kullanılmaya başlanmış ve genel müdürlüğün kira olarak oturduğu idare binasının satın alınması gibi ilgisiz konularda kullanılmıştır.

MESLEKİ MİSYONDA ZORUNLU DEĞİŞİM VE ARAYIŞLAR

ORKÖY ideali sona erince, ormanların korunması ve geliştirilmesine engel olan sosyoekonomik faktörlerle mücadele şansımız da bitmişti. Artık bize düşen, mesleğimiz olan orman mühendisliğinin diğer çalışmalarına yönelmek, yani varlığını sürdürebilen tek ormancılık kurumu olan Orman Genel Müdürlüğüne dönmekti. Bu konuda arkadaşlarımızın birçok teşebbüsleri olduğu halde, her seferinde Bakanlık makamından engellendi.

Bu konudaki kişisel teşebbüslerimi, her ne kadar özel konular olsa da tarihe not düşülmesi ve o günlerde bürokraside oynanan

oyunların bilinmesi açısından yazmakta yarar görüyorum. Politik kanalları kullanmak benim yapıma uygun olmamakla beraber, yakınlarımla zorlamasıyla, bazı teşebbüslerim oldu ve her seferinde, Müsteşar Yardımcısı Nevzat Durukan ve Müsteşar Mustafa Ketten tarafından girişimlerim engellendi.

ANAP Balıkesir Milletvekili, TBMM İçişleri Komisyon Başkanı Nejat Tunçsiper, kayınpederimin akrabası olması nedeniyle, ısrarla kendisine uğramamı istedi. Ben de aile sakinlerinin baskılarına dayanamayarak, Nejat Bey'i TBMM'de ziyaret ettim. Nejat Bey'le içişleri komisyon odasında buluştuk. Olan biteni Nejat Bey'e anlattım. Bana *"Hangi görevi istiyorsun?"* dedi. Ben ise *"Hiçbir görev istemiyorum, mühendis olarak Orman Genel Müdürlüğüne geçmek istiyorum."* dedim. Nejat Bey, *"Olur mu hiç öyle, reorganizasyondan önce genel müdürlük statüsünde, müstakil daire başkan yardımcısı olduğuna göre, buna muadil bir görev verilmesi lazım."* dedi. Hemen sekreterine Tarım Orman Köy İşleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Nevzat Durukan'ı bağlamasını söyledi. Sonra bana *"Haydi Nevzat'a gidiyoruz!"* dedi. Öyle ani oldu ki itiraz edemedim. İçişleri komisyonu makam arabasıyla birlikte Bakanlığa geldik. Nevzat Bey'in sekreteri bizi karşılayarak hemen içeri aldı. Nevzat Bey ayağa kalkarak ve büyük bir saygıyla Nejat Bey'i karşıladı. Nejat Bey, Nevzat Durukan'ın bana ilgisiz kaldığını görünce, *"Nevzat Bey, Cahit Bey benim halamın oğlu olur."* dedi ve Nevzat Bey bu defa bana ilgi göstermeye başladı. Nejat beye *"Cahit Bey çok değerli bir meslektaşımızdır"* dedi. Nejat Bey durumu anlatarak, *"Eski görevine muadil bir göreve atanmasını istiyoruz"* deyince, Nevzat Bey bana dönerek *"Aziz meslektaşım bizi sayın parlamenterimizle yalnız bırakabilir misiniz?"* dedi. Ben de hayhay deyip, sekreteryaya döndüm. Bir müddet sonra Nejat Bey çıktı, bana *"Gidelim"* dedi. Birlikte Meclise geldik. Ben ayrılmak istedim, bırakmadı. Yemek için meclis lokantasına

geldik. Orada ormancı milletvekilleri beni Nejat Bey'in yanında görünce merakla bakıyor ve selam veriyorlardı.

Yemek yerken, Nejat Bey'in suskunluğundan da esinlenerek, *"Nejat Ağabey, Nevzat benim hakkımda size ne söyledi bilemiyorum, onun kendi düşüncesinde olmayan herkese söylediği gibi, solcu mu komünist mi ne dedi bilemiyorum ama, şunu size bütün mu-kaddesatımla ifade edeyim ki Ben Allah'a, dinime, kutsal kitabıma, Atatürk ilke ve inkılâplarına, Cumhuriyet ve demokrasiye bağlı, ülkemin bölünmez bütünlüğünü savunan bir insanım"* dedim. Benim bu açıklamam üzerine Nejat Bey *"Sen canını sıkma, Nevzat halamın oğlunu benden daha mı iyi bilecek"* dedi. Tabii ki bir sonuç çıkmadı.

İkinci bir teşebbüs de şöyle oldu. Kayın pederimin akrabası olan emekli Albay Celâl Bey, ANAP Bitlis Milletvekili, Dışişleri Komisyon Başkanı Kâmuran İnan'ın dayısı oluyordu. Kendisine Celâl Enişte diye hitap ediyordum. Celâl Enişte ısrarla kendisine uğramamı, birlikte Kâmuran İnan'a gitmemizi istiyordu. Ben ise gitmek istemiyordum. Celâl Enişte ve ailenin baskısıyla, birlikte Dışişleri Komisyon Başkanı Kâmuran Bey'in TBMM'deki, dışişleri komisyon odasına gittik. Kâmuran Bey Celâl Enişteyi *"Dayıcığım hoş geldin"* diyerek ayakta hürmetle karşıladı. Celâl Enişte *"Kâmuran, Cahit Bey benim yeğenim, onun da kökeni Bitlis'tir, senin de hemşerin sayılır"* dedi. Kâmuran Bey bana *"Kimlerden sin"* diye sordu. Ben de *"Nâsırlı'lardanım"* dedim, Bitlis'ten çok iyi tanıdığım bir iki isim sordu, ben de amcazade olduğumuzu söyledim.

Tanışma faslı bittikten sonra, Celâl Enişte Kâmuran Bey'in ağabeyi olup, Adalet Partisinden Bitlis Milletvekilliği yapan Abidin İnan'ı kastederek *"Kâmuran Abidin'den ne haber?"* diye sordu. Kâmuran Bey ise *"Dayıcığım, İslamköy'de hacı olduğun-*

dan beri görüşmüyoruz” dedi. Kâmuran Bey, Adalet Partisi Genel Başkanlığı için yapılan seçimde Süleyman Demirel’e karşı aday olmuş, ancak kaybetmişti. O nedenle Süleyman Demirel taraftarı olan ağabeyi Abidin İnan Gaydalı ile araları pek yoktu. Süleyman Demirel’in köyü olan İslamköy’e gönderme yaparak böyle bir ironi yapmıştı.

Celâl Enişte “Kâmuran, yeğenimin bir sorunu var” dedi. Kâmuran Bey “Hayrola sorun nedir?” diye sordu. Ben anlatmaya başladım. “Orman Bakanlığının kapatılmasından sonra, Tarım Orman Bakanlığına bağlı genel müdürlük statüsünde bulunan ORKÖY müstakil daire başkan yardımcılığına atandım. 1970 yılında Süleyman Demirel Hükümeti tarafından kurulan ORKÖY Genel Müdürlüğünün kurucuları arasındayım. Özal Hükümeti kurulduktan sonra, Tarım Orman Bakanlığı, Köyİşleri Bakanlığı ile birleştirilince, yapılan reorganizasyonla ORKÖY kapatılarak, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü ile birleştirildi. Bizlere görev verilmedi. Şu an Orman Mühendisi kadrosu ile boş oturmaktayız. ORKÖY konusunu bilenler boş oturuyor. Konuyu bilmeyen Ziraat Mühendisleri birim amirliklerine atandılar. ORKÖY felsefesi sona erdiğine göre, ben de asli mesleğimle ilgili işler yapmak üzere Orman Genel Müdürlüğüne geçmek istiyorum.” dedim. Bana “Peki eski görevine muadil hangi görevi istiyorsun” diye sordu. Ben “Orman Mühendisi olarak tayinimi istiyorum” dedim. Bana, “Peki zaten sen burada mühendis değil misin? Bu durumda ne diye yapmıyorlar?” diye sordu. Ben de “Sayın büyüğüm, bu masumane isteği dahi yapmıyorlar” dedim. Kafasını sallayarak, “Şimdi bana bir not yaz ver, ben Hüsnü (Bakan Hüsnü Doğan) ile konuşayım, konuşayım ama oraya mehapeli (onun deyimidir ve MHP’li anlamında) bir müsteşar getirmiş Mustafa Keten, mamafih onunla da konuşurum” dedi. Teşekkür ederek makamından ayrıldık. Bundan sonrasını Celâl Enişte takip etti.

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan'ın Özel Kalem Müdürü Ziya Bey askerlikten ayrılma ve Celâl Enişte'nin yanında üsteğmen olarak görev yapmış biriydi. Celâl Enişte benim yanımda, Bakanın Özel Kalem Müdürü Ziya Bey'i telefonla aradı. Konuşmalarına bizzat şahit oldum. Konuşma aynen şöyleydi:

Celâl Enişte: “Oğlum Ziya ne oldu benim yeğenimin durumu?”

Ziya Bey: “Albayım, Bakan Bey'in makamında ben ve müsteşar Mustafa Keten vardı. Bakan Hüsnü Bey, Müsteşara “Mustafa Bey, Kâmuran İnan Bey'in bizden bir ricası var, eski ORKÖY Daire Başkan Yardımcısı Cahit Nasırlı'nın, Orman Genel Müdürlüğüne atanmasını istiyor” dedi. Mustafa Keten'de Bakan'a “Sayın Bakanım, benim istihbaratıma göre, Cahit Nasırlı'yı Orman Genel Müdürlüğüne tayin edersek, ORKÖY Genel Müdürlüğünü yeniden kurmaya çalışır ve bizim reorganizasyonumuz bozulur” diye cevap verince, Bakan da “O zaman bir müddet daha beklesin” dedi.

Bir müddet dedikleri, tam 3 yıl oldu. Fakat daha sonraki yıllarda korktukları başlarına geldi ORKÖY Genel Müdürlüğü yeniden kuruldu. Bu arada kaybeden ülkemiz ve orman köylüsü oldu.

Oysaki Müsteşar Mustafa Keten göreve başladığı günlerde Daire Başkanı Celalettin Bey'le kendisiyle görüşmüş, ORKÖY konusunu detaylı bir şekilde planlama, projeler, kooperatifçilik ve fon kredileri vb. tüm yönleriyle kendisine anlatmıştım. Kendisi ise bu açıklamaları dinledikten sonra ORKÖY konusunu daha da geliştireceklerini söylemişti. Sonuçta ORKÖY'ü kapattılar ve Tarım ve Orman Bakanlığı gibi dev bir bakanlığı Köyişleri Bakanlığı ile birleştirerek bir büyük hatayı daha bunlara eklediler. Bugün tarım ve hayvancılık, hatta ormancılık konusunda içinde bulunduğumuz çıkmaz, geçmişte yapılan ve tekrarlanan bu hataların sonucudur.

İLK GÖREVERİM ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE DÖNÜŞ

Birinci Özal Kabinesi 21 Aralık 1987 tarihinde sona erince, yerine kurulan ikinci Özal Hükümetinde, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı yine Hüsnü Doğan tarafından yürütüldü. Bu arada Orman Genel Müdürlüğü üst kademelerinde bazı değişiklikler oldu ve girişimlerim sonuç verdi. 19 Eylül 1989 tarihinde, Orman Genel Müdürlüğü Kadastro ve Mülkiyet Dairesi Başkanlığı emrine mühendis olarak atandım.

Ardından Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanı seçilmesi üzerine (9 Kasım 1989) Yıldırım Akbulut Başbakanlığında kurulan yeni hükümette Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı görevini Lütfullah Kayalar üstlendi. Bu hükümet zamanında Orman Genel Müdürlüğü, Fidanlık ve Tohum İşleri Daire Başkanlığınca yürütülen dış kaynaklı bir Sosyal Ormancılık Projesi vardı. Bu projede çalışmak üzere, 24 Ekim 1990 tarihinde Orman Genel Müdürlüğü Fidanlık ve Tohum İşleri Dairesi Başkanlığına mühendis olarak atandım.

“Türkiye’ye Uygun Toplum Ormancılığı Metotlarının Geliştirilmesi Projesi” adı altında yürütülen projenin amacı, orman köy topluluklarının sosyoekonomik seviyelerini geliştirerek doğal kaynak yönetim sistemlerinin tesisi suretiyle, doğal kaynak ve özellikle ormanlar üzerindeki baskıları azaltmaktır. Yıllardır ORKÖY çatısı altında yapmak istenenle bu kadar örtüşen bir projeye tayin olmuştum ve bu alanda biriken yılların kazanımları yok edilirken, tek bir projeye ülke ormanlarının karşısındaki sosyal sorunlara çare aranması karşısında şaşkındım. Fakat kader yine beni ormancılığın sosyal yönüne getirmişti.

Türkiye'ye Uygun Toplum Ormancılığı Metotlarının Geliştirilmesi Projesi, yapılan bütün faaliyetlere yöre halkının katılımını sağlamayı hedefliyordu. Bu amaçla yöre halkının ve proje elemanlarının eğitimi, gelir artırıcı faaliyetler, enerji ormanı tesisi, hayvan yemi üretimi ve çok amaçlı ağaçlandırma faaliyetleri yürütülmüştür. Bu proje ile ilgili olarak Sinop, Amasya, Erzurum ve Artvin Orman Bölge Müdürlüklerinde çok başarılı uygulamalar yapılmıştır. Finansör ülke İsviçreli uzmanlarla birlikte proje bölgelerine gidilerek uygulamalar yerinde görülmüş, bu konuda gerekli raporlar tarafımdan hazırlanmıştır.

Yıldırım Akbulut Hükümetinin 23 Haziran 1991 tarihinde sona ermesi üzerine, 1. Mesut Yılmaz Hükümeti kurulmuş, bu hükümette Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığını İlker Tuncay üstlenmişti. 6 ay kadar kısa süren bu Hükümetin ardından, Süleyman Demirel tarafından 20 Kasım 1991 tarihinde Doğruiyol Partisi (DYP) ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) Koalisyonu kurulmuştu.

ORMAN BAKANLIĞININ YENİDEN KURULMASI

DYP-SHP koalisyon hükümeti Orman Bakanlığını yeniden kurdu ve yeniden kurulan Orman Bakanlığını Dr. Vefa Tanır getirildi. Orman Bakanlığının yeniden kurulması ile Bakanlığa bağlı olarak;

- a) Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlüğü,
- b) Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü,
- c) Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü

yeniden kurulmuş ve ormancılık kurumlarının sayısı yeniden artmıştır.

Orman Bakanlığının kurulmasıyla birlikte yeniden açılan genel müdürlüklerin sahip olması gereken örgüt biçimi, yetki ve görev tanımlarıyla ilgili çalışmalarda, zaman içinde değişen koşullar ve yeni görevler göz önünde tutuluyordu ve ORKÖY ile ilgili organizasyon tarafımdan yapıldı. Yeniden kurulan genel müdürlüklere atamalar yapılırken, ORKÖY Genel Müdürlüğüne, genel müdür olarak benim de adım geçmeye başladı.

Doğruyol Partisinden Antalya Milletvekili seçilen ve aynı zamanda fakülteden sınıf arkadaşımız Adil Aydın ile Orman Bakanlığı, ormancılık sorunları ve çözümlerini görüşmek üzere, Atatürk Orman Çiftliği'nde bir araya geldik. Bu toplantıya yine fakülteden sınıf arkadaşlarımız olan ve ormancılığın çeşitli dallarında söz sahibi olmuş, uzmanlaşmış arkadaşlar da katılmıştı. Ben ORKÖY, daha sonra Orman Bakanlığı müsteşarlığına getirilecek olan Necati Uyar ağaçlandırma, Muzaffer Doğru ise milli parklar vb. konularda sorunları ve çözüm yollarını Adil Aydın'a anlattık. Milletvekili arkadaşımız Adil Aydın bana *“Cabit bu anlattıklarınız bu kulağımdan girdi öbüründen çıktı. Bu anlattıklarınızı, Sayın Bakan'dan randevu alayım, bu heyetle gidelim, ona anlatın.”* dedi. Arkadaşlarla oy birliği ile kabul ettik. Ertesi gün Adil Aydın, Bakan Vefa Tanır'dan randevu aldı ve Sayın Bakan'ın huzurunda buluştuk. Milletvekili bizleri Bakan Bey'e sınıf arkadaşlarım diye tanıttı. Tabii milletvekili olduğu için çok rahat hareket ediyor, bir de espriler yapıyordu. Onun tabirleriyle, benim için fakültenin süper birincisi, Necati Uyar için süper ağaçlandırmacı, o sırada bizimle olan sınıf arkadaşımız Prof. Dr. Kâni Işık için ise süper profesör gibi benzetmeler yapıyor, bizlere takılmaktan da geri kalmıyordu.

Bu toplantıda Sayın Bakan'a, ormancılığın bulunduğu durum, sorunlar ve çözüm yollarını anlattık. Oldukça kibar olan Sayın Bakan sükûnetle dinleyerek notlar aldı. Daha sonra bizlere dönerek, çok teşekkür etti ve atamalarda çok zor durumda olduğunu belirterek *"Bilhassa seçimlerde 5.000 TL yatırıp partimizden milletvekili adayı olup seçilemeyen meslektaşlarınız geliyor, görev istiyor, tamam sizi eski görevinize vereyim diyorum, ancak kabul etmiyorlar, hepsi de genel müdürlük istiyorlar. Bu durumda beni anlıyorsunuzdur"* dedi. Gerçekten de, ANAP döneminde milletvekili adayı olmuş fakat seçilememiş kişilerin, birden bürokraside yükseldiği gözlenmiş ve memuriyette hızlı yükselmenin bir örneği yaşanmıştı. Sonraki seçimlerde bu yönetime yönelen bürokratların artmasını beklemek kaçınılmazdı.

Daha sonraki günlerde Doğruyol Partisinden kazanamayacaklarını bildikleri halde 5.000 TL yatırıp milletvekili adayı olanların genel müdür veya genel müdür yardımcılıklarına atandıklarını gördük. Hatta basına sızan bir habere göre, bir makam için iki aday arasında Bakan huzurunda kura çekilmişti.

ORKÖY Genel Müdürlüğüne de yine milletvekili adayı olup kazanamayan, Anavatan Partisi zamanında üç yıl Orman Genel Müdür Yardımcılığı görevi yapan ve son anda Doğruyol Partisi trenine binen, Osman Çelik atandı. Daha önce ORKÖY'de çalışıp, daha sonra Orman Bakanlığı Personel Dairesine geçen eski mesai arkadaşımız, ORKÖY'cü arkadaşlara, *"Cabit Nasırlı Bey'in, ORKÖY Genel Müdürlüğü için kararnamesini yazdım. Ancak son anda Sayın Süleyman Demirel'den gelen talimat üzerine Cabit Bey'in yerine Osman Çelik'in kararnamesini yazıp köşke gönderdik."* ifadesinde bulunmuştu.

Osman Çelik Bey, ORKÖY Genel Müdürlüğüne başladığı gün, sekreteri benimle görüşmek istediğini söyledi. Ben de zaten teb-

rik için geleceğimi söyledim. Ziyarete gittiğimde Osman Bey'in makamı görev almak isteyenlerce doldurulmuş, kalabalık bir haldeydi. Osman Bey beni büyük bir nezaketle karşıladı. Bana *"Cabit Bey sizin ORKÖY'deki emeğinizi biliyorum, bu makam aslında sizin hakkınız ancak biliyorsunuz bu yerler politik yerler. Ben size genel müdür yardımcısı olarak çalışmayı teklif ediyorum."* dedi. Odada bulunanlar benim ne diyeceğimi, büyük bir ihtimalle kabul edeceğimi merakla bekliyorlardı. Ben ise Osman Bey'e *"Sizi yeni görevinizde kutluyor, göstermiş olduğunuz teveccühe çok teşekkür ediyorum. Ancak şu masanın üzerindeki yönetmeliklerin müsveddelerini hazırlayan biri olarak, hangi plan ve projeyi açarsanız benim tasdik ve imzama görürsünüz. Onun için müsaade ederseniz ben bu görevi kabul etmeyeyim. Ancak herhangi bir konuda sorunuz olursa, her zaman sizlere yardıma hazırım. Tekrar size başarılar diliyorum."* diyerek ve odadakilerin hayretli bakışları arasında ayrıldım. Neticede memleket işidir diyerek bir defa Mevci Kabal'ın aslında benden yetkin olmadığı halde amirim konumunda olmasını kabul etmiştim. Ama buralar politik kadrolar denilerek liyakatten uzaklaşan atamalara daha fazla destek olmayı içime sindirememiştim.

Bakan Vefa Tanır tarafından Orman Genel Müdürlüğüne Vahit Altınsoy atanmıştı. Bu arada Vahit Bey'in Orman Genel Müdürlüğüne ataması yapılmadan, beş genel müdür yardımcılığına, politik atamalar yapılmıştı. Bu atamalar Doğruiyol Partisinden aday olup da kazanamayan kişilerden meydana geliyordu. Vahit Bey bana *"Ben seni genel müdür yardımcısı olarak düşünüyordum. Ancak bildiğin gibi genel müdür yardımcılarını bana sorulmadan atandı. Ancak Araştırma Planlama Koordinasyon Dairesi (APK) Başkanlığı benim için çok önemli, genel müdür yardımcısından daha önemli, uygun görürsen birlikte çalışalım."* dedi. Ben ise *"Olmaz, orada bir meslektaşımız varken, ben düşünemem!"* dedim. Genel

Müdür Vahit Bey “*Ben o arkadaşını zaten kesin olarak görevden alacağım.*” diyerek, beni ikna etti. Böylece Orman Genel Müdürlüğü APK Dairesi Başkanlığına 8 Nisan 1992 tarihinde başladım. Oysa APK Dairesi Başkanlığının bana kazandıracığı ek bir özlük hakkı yoktu. Zaten müktesep hak olarak müstakil daire başkanlığı (genel müdür yardımcılığı) yan ödemesi alıyordum. Daire Başkanı olunca yan ödemem azaldı.

Bu arada müsteşar olması beklenen Hayri Berk’de halen müsteşar olan Cemal Akın görevden hemen alınamadığı için, Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğüne atanmıştı. Hayri Bey bana “*Ben müsteşar olsaydım, benim listemde ORKÖY Genel Müdürlüğü için senin adın yazılıydı. Ancak müsteşar olunca seni Bakanlık planlama kurul başkanı yapmayı düşünüyorum.*” dedi. Ancak müsteşar olması zaman aldı.

Tansu Çiller Başbakanlığında kurulan 52. Hükümet sona erince, 6 Mart 1996 tarihinde Mesut Yılmaz Başbakanlığında 2. Anayol Hükümeti kurulmuş ve bu kabinede Orman Bakanlığı görevine Nevzat Ercan getirilmişti. Çok kısa süren bu Hükümetin sona ermesiyle de 28 Haziran 1996 tarihinde Prof. Dr. Necmettin Erbakan Başbakanlığında Refahiyol Hükümeti kuruldu. Bu kabinede Başbakan Yardımcılığı görevini Prof. Dr. Tansu Çiller, Orman Bakanlığı görevini ise Halit Dağlı temsil ediyordu.

Orman Genel Müdürlüğü APK Daire Başkanlığını 5 yıl gibi bir süre üstlendim. Bu sürede 3 ayı genel müdürle birlikte çalıştım. Abdurrahman Sağkaya’nın Orman Genel Müdürlüğü döneminde, ricası üzerine 21 Şubat 1997 tarihinde Kadastro ve Mülkiyet Dairesi Başkanlığına atandım. Kadastro ve Mülkiyet Dairesi Başkanlığına dürüst bir daire başkanı bulunca, talebim olan Orman Genel Müdürlüğü Başmüfettişliğine atanmam konusunda Genel Müdür’le anlaşmıştık.

Kadastro ve Mülkiyet Daire Başkanlığı, orman kadastro, maden izin işleri, en önemlisi turistik projeler ve izin ve irtifak işleri görevlerini kapsayan, özet olarak akçeli işler nedeniyle çok netameli bir daire başkanlığıydı. Başkanlığın işleri beş şube müdürlüğüyle yürütülmekteydi. Beş yıllık APK Daire Başkanlığım sırasında sadece daire başkanları, genel müdür yardımcıları, genel müdür ve DPT ve Bakanlık bütçe görevlileriyle muhatap oldum. Kadastro ve Mülkiyet Başkanlığında ise, eski başbakan, bakanlar, milletvekilleri, iş adamları ve daha sayamayacağım birçok makam ve kişiyle muhatap olmak durumunda kaldım. Orman Genel Müdürlüğünde yaptığım görevler arasında, ormancılık mesleğimizle ilgili çok ilginç olaylar ve anılar yaşadım ancak konumuz ORKÖY olduğu için bunları anlatmayacağım.

ORKÖY Genel Müdürlüğüne gelince, Genel Müdür Osman Çelik görevden alınmış yerine 1997 yılında benim de fakülte- den sınıf arkadaşım İhsan Aydın atanmıştı. İhsan Aydın'ın genel müdürlüğü kısa sürdü. Aynı yıl (1997) içinde İhsan Aydın'ın yerine Durhasan Koca ORKÖY Genel Müdürlüğüne getirildi.

Durhasan Bey genel müdür olduğunda ben OGM Kadastro ve Mülkiyet Dairesi Başkanıydım. Durhasan Bey genel müdür olunca, beni telefonla aradı. Bana *“Ağabey, senin ORKÖY’deki hizmetlerini biliyorum, uygun görürsen genel müdür yardımcısı olarak beraber çalışmak istiyorum.”* dedi. Ben de kendisine çok teşekkür ederek, *“Size sadece ben ve genel müdür Abdurrahman Sağkaya’nın bildiği bir sırrı açıklayayım, ben kadastro ve mülkiyet dairesinden, kendi isteğimle müfettişliğe ayrılacağım”* dedim.

27 Mayıs 1997 tarihinde Kadastro ve Mülkiyet Daire Başkanlığını, genel müdürün de tensipleriyle, İzin İrtifak Şube Müdürü Ahmet Ar’a devrederek, Orman Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulunda başmüfettiş olarak göreve başladım. O tarihte Tef-

tiş Kurulu Başkanı, daha önce birlikte ORKÖY’ de ekonomist olarak çalıştığımız Mahmut Bayram’dı. Müfettişlik müessesinin kendine has mevzuatı ve metotları vardı ve yine teftiş kurulunda dürüstlüğü ve tecrübesi ile meslektaşların sempatisini kazanmış, çoğunu benim de tanıdığım başka müfettişlerde bulunuyordu. Aslında müfettişlik çok kutsal bir branştır, kişiyi vereceği kararlarda vicdanıyla baş başa bırakır. Teftiş Kurulunda görev yaptığım 4 yıl 2 ay esnasında; bazen yalnız, bazen diğer müfettiş arkadaşlarla birlikte pek çok teftişe katıldım. Bu teftişler esnasında birçok ilginç ve ders alınacak olaylarla karşılaştım ancak konu ORKÖY olduğu için bunlardan da bahsetmeyeceğim.

ORKÖY GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE DÖNÜŞ

Yozgat ilinin Akdağmadeni Orman İşletme Müdürlüğünde, genç bir müfettiş arkadaşla birlikte teftişte bulunurken, 25 Temmuz 2001 akşamı fakülteden sınıf arkadaşım, uzun zamandan beri Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdür Yardımcısı görevinde bulunan Necati Uyar, Ankara’dan telefonla beni aradı. ORKÖY Genel Müdürü Şahin Çavuldak’ın aniden hayatını kaybettiğini, Bakan Prof. Dr. Nami Çağan’ın kendisini ORKÖY genel müdürü olarak atadığını söyledi. Genel müdür yardımcısı olarak benimle çalışmayı düşündüğünü söylüyor ve görüşümü öğrenmek istiyordu. Sınıf arkadaşım Necati Uyar’a *“Bu görevin daha önce bana iki defa teklif edildiğini ve kabul etmediğimi, ancak konu sen olunca ve bizim dönem başarısı için ve ORKÖY Genel Müdürlüğünü yeniden toparlamak ümidiyle bu teklifi kabul edebilirim.”* dedim.

Ertesi gün yeni ORKÖY Genel Müdürü Necati Bey yeniden aradı. Durumu Bakan ve Müsteşar Bey’e iletliğini, ORKÖY Genel Müdür Yardımcısı olarak kararnamenin yazıldığını söyledi.

Böylelikle 26 Temmuz 2001 tarihinde ORKÖY Genel Müdür Yardımcılığı görevine başladım. ORKÖY'ün kapanmasından 16 yıl sonra, kurucuları arasında bulunduğum ORKÖY teşkilatına tekrar dönmüş oluyordum. Aradan geçen 16 yılda ORKÖY kuruluş olarak çeşitli değişikliklere uğramıştı. ORKÖY'ün ana mevzuatının, görev tanımlarının ile çalışma ve fon yönetmeliğinin, değişen koşulları da dikkate alarak güncellenmesi gerekiyordu. Tabii bu değişiklikler karşısında, daha önce yayınlanmış tamim ve emirlerin de değiştirilmesi öncelikli işler arasındaydı.

Her iki yönetmeliğin ilk müsveddelerinin ve diğer hazırlık sürecinin tarafımdan yapılması nedeniyle, gerekli güncellemeleri yapmak benim için zor olmadı. Taşrada bulunan ORKÖY başmühendislerini, proje mühendislerini, etüt plan heyet başkanlarını merkez elemanlarının da iştirakiyle, Orman Genel Müdürlüğü'nün eğitim merkezlerinde topladım. Gerekli tartışmalar ve değerlendirmeler yapılmak suretiyle, yönetmeliklere son şekilleri verildi. Yayınlanan bu yeni yönetmeliklere göre uygulamalar başladı.

Hatırlanırsa 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2/B maddesi gereğince orman dışına ve Hazine adına çıkarılan orman arazilerinin satışı konusu, Orman Köylüleri Kalkınma Fonu ile ilişkilendirildiğinden, ORKÖY'e yüklendiğini daha önce açıklamıştım. Gerçekten de bu arazilerin bir bölümünün satışı ORKÖY tarafından yapılmış, ancak büyük sorunlar çıkmış, bazı ORKÖY üst yöneticilerinin başını ağrıtan davalar açılmıştı. İkinci ORKÖY Genel Müdürlüğü için gerekli mevzuatı güncellerken, yapılan bir kanun değişikliği ile 2/B arazilerinin satışının Maliye Bakanlığına ve Milli Emlak Genel Müdürlüğüne devri de sağlanmıştı.

Gerekli güncellemeler yanında, 2/B angaryasından da kurtulduktan sonra, yeniden düzenlenen fon yönetmeliği hükümlerine

göre, gerek orman köylülerinin aile işletmelerine, gerekse orman köy kalkınma kooperatiflerine, çeşitli konularda faizsiz veya düşük faizli kredi yardımlarına etkin bir şekilde devam edilmiştir.

İlk ORKÖY Genel Müdürlüğü döneminde çalışmalara bizzat destek vermiştim. 2001’de geri döndüğümde ise ORKÖY Daire Başkanlığına düşürülmüş, kapatılmış ve yeniden genel müdürlük olmuştu. Bu arada yapılan çalışmaları toparlamak istediğimde, 1974-2000 yılları arasında gerçekleşen ORKÖY çalışmaları aşağıdaki gibi bir görünüm sergiliyordu.

A- Planlama çalışmaları: Planlama; neyin, nerede, ne zaman, nasıl yapılacağının bilinmesidir. Bu noktadan hareketle ORKÖY Genel Müdürlüğünde hangi köye, ne miktarda, hangi konuda kredi ve diğer yardımları yapacağını, ilçe kalkınma planları ile belirlemişti. Planlama çalışmaları 1974 yılında başlamış ve 1984 yılı sonuna kadar 16.829 orman köyünü kapsayan 532 ilçenin kalkınma planı, planlandığı gibi 10 yılda bitirilmişti. Bu planların yapımında, kalkınma havzası olarak ilçe bütünlüğü baz alınmıştı. Bu tarihten sonra gerektiğinde ek plan veya revizyon raporu yapılmak suretiyle plan uygulamasına devam edilmişti. Buna göre son dokuz yılda 309 ilçede 2.312 köyü kapsayan plan revizyonu veya ek plan yapılmıştı.

B- Ferdi kredi: Orman Köylüleri Kalkınma Fonu bütçesi ile 1974- 2000 yılları arasında ferdi krediler çerçevesinde 2000 yılı deflatör katsayısına göre, muhtelif türlerde sosyal ve ekonomik amaçlı kredilerden 267.708 aileye 236 trilyon TL kredi yardımı yapılmıştı. Ferdi kredi çalışmaları 6831 sayılı Orman Kanunu’na 1744 sayılı Kanun’a eklenen Ek-3 maddesinin H fıkrası gereğince “Orman Köylüleri Kalkınma Fonu Yönetmeliği” çerçevesinde yürütülmekte iken 31.12.2001 tarihin-

den itibaren yürürlükten kaldırılarak, yerine anılan fondan götürülen hizmetler 01.01.2002 tarihinden itibaren Orman Bakanlığı bütçesinde açılan özel ödenekten finanse edilmeye başlanmıştır.

C- Kooperatif çalışmaları: 1974- 2000 yılları arasında orman köy kalkınma kooperatiflerine çeşitli tarımsal ve hayvansal projeler karşılığı, 2000 yılı deflatör rakamlarına göre, 65.4 trilyon TL düşük faizli kredi yardımı yapılmıştı. 2001 yılı kooperatif kredileri destekleme programında yer alan 36 adet proje, 7.153 milyar TL kredi ile desteklenmiştir.

İKİNCİ KÖYKENT UYGULAMASI

Başbakan Bülent Ecevit'in hayalim dediği ve 1977 yılında Bolu ili Mudurnu ilçesi Taşkesti köyünde başlanan ve iktidar değişikliği ile sona erdirilen Köykent uygulamalarını açıklamıştım. Bülent Ecevit'in yeniden başbakan olması ve kesintiye uğratan Köykent projesinin de yeniden hatırlanmasını sağlamıştı. Ben göreve başlamadan önce Ordu ilinin Mesudiye ilçesinde ikinci bir Köykent projesi hazırlanmış ve uygulamalar da başlamıştı. Mesudiye Köykent Projesi olarak adlandırılan bu girişimde diğer bakanlıklara da görevler verilmiş fakat koordinasyondan Orman Bakanlığı sorumlu tutulmuştu. ORKÖY'e geçişimle birlikte, ilk Köykent uygulamasındaki deneyimim dikkate alınarak ikinci Köykent girişiminin koordinatörlük görevi tarafıma verildi.

İlk Köykent uygulamasından 23 yıl sonra gündeme gelen Mesudiye Köykent Projesi hakkında kısaca bilgi vermek yararlı olacaktır. Bu ikinci deneme için seçilen Mesudiye ekonomik ve insani gelişmişlik göstergeleri açısından Türkiye genelindeki

858 ilçe arasında 632'inci sırada yer alan bir ilçedir. Yöre zengin doğal kaynaklarına rağmen, nüfus yetersizliği nedeniyle bu kaynakları verimli olarak kullanamamaktadır. Bu olumsuzluğa karşın, dayanışmaya ve örgütlü davranışa uygun insan yapısı nedeniyle kooperatifçiliğin rahat uygulanabileceği bir ortama sahiptir. İşte bu özellikleri nedeniyle Ordu ili Mesudiye ilçesi, Çavdar köyü merkezli dokuz köy bir grup olarak değerlendirilmiş ve Köykent Projesinin uygulama alanı olarak seçilmiştir. Proje alanının seçilmesinin ardından Başbakan Bülent Ecevit'in olurları ile Orman Bakanlığı, ORKÖY Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde çalışmalara başlanmıştır.

Köykent Projesinin ülkemiz açısından önemi: Yukarı havza dediğimiz dağ ve orman köyleri, bağ, bahçecik ve kısmen de tarlaların bulunduğu, genellikle hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olduğu, bu bölgelerde anılan kaynakların işletilmesi için işgücü ve nüfusa ihtiyaç bulunmaktadır. Ben buna optimal işgücü veya optimal nüfus adını veriyorum. Nitekim Mesudiye'de de işlenecek orman ve hayvancılığa uygun arazi bulunmasına rağmen yeterince nüfus kalmamış, kaynakların verimsiz ve hatta atıl kalma hali ortaya çıkmıştır.

İşte kırsal kalkınma havzalarında yapılacak çok yönlü bir planlama ile bu havzalardaki doğal kaynakların işletilmesi ve sürdürülebilirliğini sağlamak için gerekli optimal nüfus ve optimal işgücünün saptanarak, bu nüfusun yerinde kalkındırılması için havzanın mevcut potansiyeline göre geliştirilecek alt ve üst yapı, sosyoekonomik ve kültürel gelişme hedefleri ve alternatif modellere göre havzanın dengeli ve planlı kalkınması sağlanabilmektedir.

Bugün ülkemizde köyden kente olan göç olgusuna uygun olarak, orman köylerinden de kentlere ve yurt dışına göçler olmak-

tadır. 1985 yılında 10 milyon olan orman köyleri nüfusu reel nüfus artışına rağmen 2001 yılında 7,5 milyon, 2019 'da ise 7,3 milyona düşmüştür. Bugün orman köylerinin de bulunduğu yukarı havzadaki optimal nüfus saptanmamış olmakla birlikte, halen köyden kente olan göç olgusunun devam ettiği görülmektedir. 2000 yılların başında, esaslı ve köklü tedbirler alınmazsa, belki de bu nüfusun ileride optimal nüfusun altına düşmesi halinde, diğer Avrupa ülkelerinde yıllar önce görüldüğü gibi, yukarı havzada bulunan orman ve diğer kaynakların işletilmesi için şehirlerden işgücü götürme durumunun ortaya çıkabileceği tahminlerini yapmaktaydık. Nitekim tahminlerimiz doğru çıktı. Bugün gençler iş bulmak için, kentlere ve yurt dışına göçtüklerinden, orman köylerinde daha ziyade yaşlı nüfus kalmış ve orman ürünleri işletme faaliyetleri için şehirden işgücü götürme gerçeği ile karşı karşıya kalmıştır. Köykent projeleri; yollardan sağlık tesislerine, eğitimden üretim birimlerine kadar, insanların köylerini terk etme nedenlerine ayrı ayrı fakat bir bütün halinde çözüm getirerek kırdaki bir canlanma fırsatı vermektedir. İlk Köykent denemesi kesintiye uğramasaydı, o tarihte optimal nüfusu aşan nüfus ve işgücü tıpkı bir derenin akışını düzenlemek için dereye yapılan taşıntı barajları gibi, düzenli ve planlı bir şekilde kentlere akıtılsaydı, bugün çarpık kentleşmeyi önlediğimiz gibi, tarımsal ve hayvansal üretimde artacağından, tarımsal ürünler açısından dünyada kendi kendine yeten 7 ülkeden biri iken, tarımsal ve hayvansal ürünleri ithal eden 150 ülkeden biri durumuna düşmeyecektik. Kırdaki nüfusu tutacak en iyi baraj ise köykentlerdi. Bu nedenlerle ikinci Köykent denemesini; Sayın Ecevit'in bir ısrarı veya ilk denemenin aksatılmasına bir tepki gibi görmemek, aksine halen geçerli kırsal ve kentsel gelişim sorununa en somut çözüm girişimi olarak ele almak gereklidir.

Çavdar ve yöresi köylerinde Köykent projesini başlatmak için, 2 Eylül 2000 tarihinde, grup köylerden biri olan Dayılı köyünde,

orman köy kalkınma kooperatifinin yöneteceği orman ürünleri işletme tesisinin temeli, Başbakan Bülent Ecevit tarafından atılmıştır. Tesis kısa zamanda tamamlanarak işletmeye açılmıştır.

Mesudiye Köykent Projesinde yapılması önerilen diğer faaliyetler ise:

- Orman köyleri ve yayla yollarının yapılması,
- Orman üretim işleri,
- Silvikültür çalışmaları,
- Ağaçlandırma ve erozyon çalışmaları,
- Mera ıslahı çalışmaları,
- Milli park ve av- yaban hayatı çalışmaları,
- Orman içi dinlenme yerleri,
- Yem fabrikası,
- Petek üretimi ve bal değerlendirme tesisi,
- Proje kapsamında çeşitli sosyal ve alt yapı tesisleri (kütüphane, itfaiye, sağlık merkezi, okul, ambulans, vb.),

Proje kapsamındaki köylere ferdi kredi verilmesi şeklindedir.

Yukarıdaki faaliyetlerin büyük bölümünün uygulanmasına başlanmıştır. Ancak büyük umutlarla uygulanan Mesudiye Orman Köyleri Köykent Projesi de, yine ilk uygulamada olduğu gibi, 2002 yılında yaşanan iktidar değişikliği sonucu akamete uğramıştır. Yeni gelen iktidar, tıpkı daha önceki iktidarın yaptığı gibi, başlanan çalışmalara ilgisiz kalmış, gerekli desteği vermemiştir. Böylelikle ikinci Köykent denemesi de başlangıç çalışmaları düzeyinde kalmış, süreklilik kazanabilmek için gerekli desteği alamadığı için zamanla sönmüştür.

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE ATANMAM

Orman Bakanı Prof. Dr. Nami Çağan Bakanlık üst kademe-lerinde bazı değişiklikler yaptı. Orman Genel Müdürü Hasan Basri Canlı'yı görevden alarak, müsteşar yardımcılığına atadı. Orman Genel Müdürlüğüne ise ORKÖY Genel Müdürü Necati Uyar'ı getirdi. Necati Uyar'dan boşalan ORKÖY Genel Müdürlüğüne ise Müsteşar Yardımcısı Ziraat Yüksek Mühendisi Cabir Subaşı'nı atadı. Necati Uyar 15 Mayıs 2002 tarihinde Orman Genel Müdürlüğüne başlarken, yine aynı gün Cabir Subaşı'da ORKÖY Genel Müdürlüğü görevine başladı.

Yoğun çalışmalardan sonra eşim ve çocuklarımla 1 Ağustos 2002 tarihinde, Bodrum Turgutreis'te bulunan yazlığımıza gittik. Aradan bir hafta geçmeden 7 Ağustos 2002 tarihinde Bakanlıktan hemen Ankara'ya gelmem istendi. Yoğun turizm mevsimi olması nedeniyle otobüsün ancak 48 numarasında yer bulabildim. Uçaklarda ise hiç yer yoktu. 8 Ağustos sabahı Ankara'ya vardım. Atatürk Orman Çiftliği Orman Genel Müdürlüğü yerleşkesindeki lojmanda, yazlık kıyafetleri çıkarıp, resmi bir kıyafet giydim ve Bakanlığa geldim. Bakanlık kalemine girdiğimde sekreter Sayın Bakan'ın beni beklediğini söyleyerek, hemen beni içeri aldı. Bakanlık makamına girdiğimde, Sayın Bakan'ın yerinden kalkarak, bana doğru yürüdüğünü gördüm. Odanın orta yerinde buluştuk. Beni kucaklayarak *"Araştırdım ve soruşturdum, seni Orman Genel Müdürlüğüne atadım. Kararnameni köşke gönderdim, hayırlı olsun. Yalnız bitişik odada önemli bir toplantı var. Konu kadastro ve mülkiyet dairesi ile ilgili. Kadastro ve mülkiyet dairesi başkanlığı da yaptığına göre bu konuları iyi biliyorsundur. Bu toplantıdan sonra aşağıdaki odanda görevine başlayabilirsin."* dedi. Odada müsteşar, bazı müsteşar yardımcıları ve genel müdürler bulunuyordu, onlar da beni kutladılar.

Bu gelişmelerin nasıl olduğunu sonradan öğrendim. Şöyle ki, erken seçim kararı üzerine Müsteşar Harun Öztürk siyasete girmeye karar vermiş. Sayın Bakan, Harun Bey'in yerine, Orman Genel Müdürü Necati Uyar'ı müsteşarlığa atamayı uygun görmüş. Boşalan Orman Genel Müdürlüğü için, Necati Bey'in de önerisi ile benim atanmam uygun görülmüş.

Bakan Bey'in bitişik odasındaki toplantıyı, olumlu olarak sonuçlandırdım. Taş Bina dediğimiz bakanlığın ikinci katında bakanlık makamı, hemen onun altındaki birinci katta ise Orman Genel Müdürlüğü makamı bulunuyordu ve yıllarca bu konumunu muhafaza etmişti. Ta ki Orman Genel Müdürlüğü bu binadan çıkıncaya kadar! Bakanlık katından aşağıya inerek genel müdürlük makamına geçtim. Sekreterler ve hizmetliler heyecanla beni bekliyorlardı. Makam odasına geçip her orman mühendisinin hayali olan, o sihirli masaya oturdum. 1966 Haziranında orman fakültesinden mezun olmuş ve fakültede teknik asistan olarak kalmak istemiş bir grup arkadaşı temsilen, zamanın Orman Genel Müdürü İzzet Arseven'i görmek üzere geldiğim ve olumsuz yanıt aldığım odada bulunuyordum ve o makamda şimdi ben oturuyordum. Yüce Allah'ıma ne kadar şükretsem yeriydi.

Makam odasının duvarında, Orman Genel Müdürlüğünün kurulduğu 1839 tarihinden günümüze kadar geçen süreçte genel müdürlük görevini yapmış kişilerin fotoğrafları asılıydı. Bu kişilerden, 1966 yılından günümüze kadar görev yapmış genel müdürleri bizzat tanıyordum. Bu genel müdürlerden üçüyle APK Daire Başkanı olarak, bizzat, birlikte ve çok yakın çalışmıştım. Her yeni genel müdür atandığında, genel müdürlüğe bağlı birimler genel müdüre yapılan çalışmalar ve sorunlar konusunda briefing verirdi. Ben üç genel müdür zamanında briefingleri bizzat hazırladığım ve sorunları bildiğim için briefingde gerek görmedim.

Orman Genel Müdürlüğünde yaptığım çalışmaları, olayları ve anılarımı, konu ORKÖY ile ilgili olduğu için anlatmayacağım. Onlar da ayrı bir yazı konusu. Fakat Orman Genel Müdürlüğü döneminde de ormancılığın sosyal yönü her zaman gündemimde olmuştur. Yapılan bir ormancılık çalışmasının teknik yönü olduğu kadar ekonomik ve sosyal yönü de bulunmaktadır. Ekolojinin kurallarına uyduğumuz kadar muhatabımız olan insanların ihtiyaçlarını, duygu ve düşüncelerini de önemsememiz gerekir. Bu bütünlük içerisinde Orman Genel Müdürlüğü görevini yapmaya çalıştım.

SONUÇ OLARAK

1944 yılının Mayıs ayında, Diyarbakır'da doğdum. İlk ve ortaokulları burada okudum. Üniversite giriş imtihanlarında, o zamanki sisteme göre altı farklı bölümü kazandığım halde, orman fakültesini tercih ederek, yaşam ve kariyer seçimi de yapmış oldum. Tüm eğitim süreçlerimde devletin sağladığı öğrenim fırsatlarıyla bugünlere geldim.

Ailemden aldığım terbiye ile devletimin sunduğu fırsat eşitliğinin bir sonucu olarak, ülkeme hizmet etmeyi hep önemsedim. Ormanları ve ormancılığı hep sevdim ama ilişkili olduğu sosyal sorunlar daha ilk şefliğimde dikkatimi çekmişti ve bu sorunların çözümüne katkı yapmak mesleki bir misyonum oldu. İşte bu misyonu paylaştığım diğer meslektaşlarımla ORKÖY çatısı altında buluşunca, sonradan ORKÖY ideolojisi dediğim, düşünce ve tutum birliği ortaya çıktı. Bu çalışmada, ORKÖY ideolojisine inanmamın gerekçelerini vermeye çalıştım.

3 Kasım 2001 yılında yapılan genel seçimler sonucu iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) tarafından yapılan reorganizasyonla, ORKÖY Genel Müdürlüğü bir defa daha kapatıldı. Orman köy ilişkilerini yönetmek görev ve sorumluluğu ise, Orman Genel Müdürlüğüne bağlı bir daire başkanlığına verildi. Bugün bu daire başkanlığı marifetiyle orman köy ilişkileri yönetiliyor kabul ediliyor. İlçe kalkınma planlarının yapımından vaz-

geçildiği gibi, verilen destekler köylülerin üretim kapasitelerini artırıcı yönünü kaybetti. Destek projeleri, olması gereken gerçek fonksiyonundan uzaklaştırılırken, ORKÖY dairesi, ORKÖY ideolojisi ile hiçbir ilgisi bulunmayan kişiler tarafından yönetilmeye başlandı.

Diğer yandan, orman alanlarının orman dışına çıkarılması Anayasa'mıza aykırıdır. Halen Anayasa'mızın 169'uncu Maddesi ormanların korunması ve geliştirilmesi, 170'inci Maddesi ise orman köylüsünün korunması hükümlerini içermektedir. Oysa ülkemizin çeşitli yerlerindeki orman alanlarından orman sınırları dışına çıkarmalar yapıldığı haberleri sürekli duyur, çıkarılan kararnameleri görür olduk.

Anayasa'mızda orman sınırlarında hiçbir şekilde daraltma yapılamayacağı ve zaman aşımı ile mülk edinilemeyeceği hükmüne bağlanmıştır. Ancak bir defaya mahsus olmak üzere 31.12.1981 tarihinden önce orman vasfını kaybetmiş orman alanlarından orman dışına çıkarmalar yapılmış ve 6831 sayılı Orman Kanunu 2/B maddesine göre tespit edilen orman alanları orman dışına çıkarılarak, Anayasa Mahkemesinin bu konudaki bazı yasaları iptal etmesine rağmen orman köylüsü yerine, işgal edenlere satılmıştır. Bundan sonra ormandan çıkarma ancak Anayasa değişikliği ile mümkün olacakken, 2018 yılında çıkarılan 7139 sayılı Torba Kanun (6831 sayılı Orman Kanunu ek 16. maddesi) ile ormandan bazı alanların orman dışına çıkarılması ve bu çıkarılan arazi kadar Hazine arazisinin orman yapılmak üzere orman idaresine verileceği hükmü getirilmiştir. Konu CHP tarafından Anayasaya Mahkemesine götürülmüş, ancak Anayasa Mahkemesinin kısmi iptal kararı yönetmeliğin uygulamasını durdurmamıştır. Anayasa'nın ruhuna aykırı ormandan çıkarmalar devam etmiş ve etmektedir.

Yönetmelik Anayasa'ya aykırı olan 6831 sayılı Orman Kanunu ek 16'ncı Maddesi değişikliği kapsamını genişleterek, üzerinde en az 5 adet ev, ahır, samanlık, ambar gibi yapıların bulunduğu ormanlık alanlar "yerleşim yeri" olarak tanımlanmakta ve bu alanlar kişilerin başvurusu halinde orman sınırları dışına çıkarılarak imara açılmaktadır. Böylece orman alanının sınırlarına artık hükümet karar verecektir. Bu durumda, Anayasa'nın 169'uncu Maddesine rağmen bu yönetmeliğin uygulanması halinde Orman Kanunu'na aykırı olarak orman içinde veya bitişğinde yapılan yapılar bir nevi af edilecektir. Bu konuda mahkemelerdeki davalar ve cezalar ne olacaktır? Bu durum orman içinde usulsüz yerleşmeleri teşvik edecek ve bunun devam etmesi sonucu orman alanlarımız çok büyük tahribat görecektir.

Yönetmeliğin yürütmesinin durdurulması ve iptali konusunda TOD ve çeşitli sivil toplum örgütleri tarafından Danıştay Başkanlığına yapılan müracaatlar da henüz sonuçlanmamıştır. Ancak Orman Kanunun'da yapılan değişiklikle, kamu yararı olması halinde (ki bu kamu yararının henüz tanımı yapılamamıştır) orman alanlarında 49 yıllığına, izin irtifak hakkı verilmektedir. Turizm alanları ilan edilen yerlerde, bu konuda Orman Genel Müdürlüğüne sadece bilgi verilmekte, Orman Genel Müdürlüğünün izin vermeme gibi bir yetkisi bulunmamaktadır. Tahsis edilen koylar değil, etrafındaki ormanlar olduğundan herhangi bir kimseye mülkiyetinin satılması mümkün olmayıp, izin ve irtifak konusu bahis konusu olamaz. Mülkiyet devlete ait olduğundan, her zaman geri alınması mümkündür. Hele Danıştay kararına rağmen tahsis yapılmışsa, bu tahsis her zaman iptal edilebilir. İklim değişikliği ve kuraklığın hüküm sürdüğü zamanımızda bu husus daha büyük önem kazanmaktadır.

Bana zaman zaman ve genelde siyasi saiklerle, "*Sizin bir ideolojiniz var mı?*" diye sorduklarında, "*Evet bir ideolojim var, o da*

*ormanlarımızın korunması için orman köylülerinin kalkınmalarına katkıda bulunmaktadır” der, “Bu ideolojiye kim inanıyorsa, bizim safımızda yer alır” cevabını veririm. İlk kurulduğundan bu yana ORKÖY teşkilatında çalışmış ve bu ideolojiye inanmış olanları kutluyorum. Onlardan biri olabildiysem ne mutlu bana. Ülke-
min içinde bulunduğu durum, orman köy ilişkileri meselesinin geçmişte kalmadığını, aksine gelecek için daha büyük ve kapsamlı ideolojiler geliştirmek gerektiğini ortaya koymaktadır. Yazdıklarım geçmişimizi anlamaya, içinde bulunduğumuz durumu görmeye ve daha kapsamlı ideolojiler geliştirmeye katkı yaparsa, asıl amacına ulaşacaktır. Ülke ormanları ve insanlarına hizmet etmiş ve edecek herkese, bir saygı da benden olsun.*

Türkiye Ormancılar Derneği (TOD) 26 Aralık 1924 tarihinde kurulmuş ülkemizin en köklü sivil toplum kuruluşlarından biridir. 7 Mart 1951 tarihinde kamu yararına çalışan dernek statüsünü almıştır. İstanbul ve Antalya'da olmak üzere iki şubesi, 26 il ve 6 orman fakültesinde temsilcilikleri bulunmaktadır.

TOD, 1924 yılından bu yana yaptıkları ile orman, çevre ve doğa sevgisinin yayılmasını, kökleşmesini, kamuoyunun bilinçlendirilmesini, ormancılık bilim ve tekniğinin ilerlemesini sağlamayı, ormancılık sorunlarının ülke gereksinimleri ve kamu yararı gözetilerek, bilimsel ilkelere göre çözümünü amaçlamaktadır.

TOD, ülke ormancılığının ulusal çıkarlara, akla ve bilime uygun olarak yeniden yapılandırılması, kamu yararı ilkesi doğrultusunda doğanın, çevrenin ve ormanların korunması ve doğal varlıkların çoğaltılması için her türlü çabayı desteklemekte; doğanın, çevrenin ve ormanların tahribine yönelik her türlü tehdide karşı mücadele etmektedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)'nin kurulmasına öncülük eden kuruluşlardan birisi olan TOD, Ankara'nın akciğerleri niteliğinde olan ve bugün ODTÜ Ormanı olarak bilinen "Atatürk Ormanı" çalışmalarını 1958 yılında başlatmış ve bu ormanın meydana getirilmesinde önemli görevler üstlenmiştir.

TOD, ülkemizin Akdeniz ekosisteminde yer alan belediyeler ile orman yangınlarına karşı halkın bilinçlendirilmesi için eğitim ve proje çalışmalarını yürütmekte; diğer bölgelerde ise yerel yönetimlerle birlikte toplumda ve özellikle çocuklarda, orman ve doğa sevgisini pekiştirmek için çeşitli faaliyetler yapmaktadır.

Orman ve Av dergisini 1928 yılından beri düzenli olarak yayımlayan TOD; ormanlarımız ve Türk ormancılığı konularında, bünyesindeki bilim insanlarının yazdığı veya editörlüğünü yaptığı onlarca kitabın basımını gerçekleştirerek kamuoyunun bilgisine sunmuştur. TOD'un Ankara'daki genel merkezinde yer alan Ali Kemal Yigitoğlu kütüphanesinde; çoğunluğu orman, ormancılık, doğa ve çevre konularında olmak üzere binlerce kitap ve dergi mevcuttur.

TOD - Türkiye Ormancılar Derneği

Cumhuriyet Mah. Tuna Cad. No: 5/8
06420 Kızılay / Çankaya / ANKARA
T. 0 312 433 84 13 F. 0 312 433 26 64

 www.ormancilarderneği.org

 Tod Ormancılar Drnğı

 ormancilarderne

 turkiyeormancilarderneği

 Türkiye Ormancılar Derneği